

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

UNDERVISNINGSMINISTERIETS TILSKUDSFORVALTNING

AFGIVET AF
DET AF UNDERVISNINGSMINISTERIET
DEN 21. JUNI 1962 NEDSATTE UDVALG

BETÆNKNING NR. 385

1965

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
I. <i>Indledning</i>	5
A. Kommissorium og medlemmer	5
B. Baggrunden for udvalgets nedsættelse	5
C. Udvalgets opgave	6
D. Udvalgets arbejde	6-7
II. <i>Redegørelse for den nuværende ordning</i>	8
A. Eksempler på typiske tilskud	8-9
B. Tilskudsformerne	9-10
C. Tilskudsbetingelser	10
D. Tilskudsgrundlaget	10-11
E. Tilskudsberegningen	11-12
III. <i>Revisionsdepartementets kritik af den nuværende ordning</i>	13
1. Vedrørende forvaltningen af tilskudsadministrationen	13
2. Vedrørende opdeling af kontrollfunktionerne	13
3. Vedrørende efterkontrollen med tilskudsberegningerne	13
4. Vedrørende kontrollen med a conto anvisninger	14
5. Vedrørende den bogholderimæssige kontrol	14
IV. <i>Foreliggende kommissionsbetænkninger m. v.</i>	15
A. Finansministeriets skrivelse af 15. juni 1938	15
B. Forvaltningskommissionens 7. og 8. betænkning	15-16
C. Folketingsudvalgets betænkning vedrørende statsregnskabet 1961-62	16-17
V. <i>Udvalgets forslag</i>	18
A. Kravene til de tilskudsmodtagende institutioner	
1°. Udvalgets flertals forslag	19-26
1. Tilskudsform I	19-23
2. Tilskudsform II	23-26
11°. Udvalgets mindretals forslag	26-28
B. Tilskudsforvaltningen i undervisningsministeriet	
1. Tilskudsforvaltningens placering inden for undervisningsministeriet	28-30
2. Personalesammensætning i tilskudsforvaltningen	30-31
3. Hovedlinierne i tilskudsforvaltningens arbejdsgang	31
4. Tilskudsforvaltningens personalebehov	31-32
C. Revisionsdepartementets overtilsyn	32-33
VI. <i>Bilag</i>	35
Bilag 1. Notat af 17. januar 1963 vedrørende kravene til grundlaget for ministeriets tilskudsforvaltning	36-38
- 2. Undervisningsministeriets skrivelse af 4. november 1963 til statsrevisorerne	39-45
- 3. 4. revisionsdepartements skrivelse af 28. november 1963 til statsrevisoratet	46-50
- 4. Betænkning over statsrevisorerne betænkning over statsregnskabet for finansåret 1961-62	51-52

Bilag 5. med underbilag 1-14 gengiver tilskudsordningerne for alle de implicerede tilskudsberettigede skoleformer.	53 78
- 6. Oversigt over de regnskabs- og revisionsmæssige forhold ved de private tilskudsberettigede skoleformer.	79
- 7. 4. revisionsdepartements skrivelse af 10. juni 1960 til undervisningsministeriet. .	80-82
- 8. 4. revisionsdepartements skrivelse af 24. maj 1961 til undervisningsministeriet. .	83-86
9. 4. revisionsdepartements skrivelse af 31. okt. 1963 til undervisningsministeriet .	87-88
10. Undervisningsministeriets skrivelse af 1. feb. 1964 til 4. revisionsdepartement.	89-90

I. Indledning.

A. Kommissorium og medlemmer.

Ved skrivelse af 21. juni 1962 nedsatte undervisningsministeriet et udvalg, som fik til opgave at fremkomme med nærmere forslag angående den fremtidige tilrettelægning af undervisningsministeriets tilskudsforvaltning inden for de gældende love om tilskud til private og kommunale undervisningsvirksomheder.

Til medlemmer af udvalget beskikkedes:

Kontorchef *Bengt Bengtson*, forvaltningsnævnets sekretariat (nu administrator for Odense universitet),
afdelingschef *V. Hammer*, undervisningsministeriet (formand),
fuldmægtig *M. Johansen*, undervisningsministeriet, der samtidig blev beskikket til at varetage udvalgets sekretariatsforretninger,
fuldmægtig *Lars Chr. Larsen*, 4. revisionsdepartement,
kontorchef *V. Martensen-Larsen*, undervisningsministeriet samt
fuldmægtig *H. Myltoft*, finansministeriet.

I juni 1963 indtrådte fuldmægtig *V. Ohm Jensen* i udvalget som finansministeriets repræsentant i stedet for fuldmægtig *Myltoft*.

I november 1963 udtrådte fuldmægtig *M. Johansen* af udvalget, og hans hverv som medlem af og sekretær for udvalget blev overtaget af ekspeditionssekretær *Frida Horten*. Udvalgets sekretær har i sit arbejde været bistået af sekretær *H. Puggaard Nielsen*, undervisningsministeriet, og siden april 1964 tillige af ekspeditionssekretær *C. C. Oettinger*, undervisningsministeriet.

Udvalget, der afholdt sit første møde den 30. august 1962, har i alt afholdt 30 møder.

B. Baggrunden for udvalgets nedsættelse.

Når undervisningsministeriet i sommeren 1962 ønskede at nedsætte et særligt udvalg vedrørende tilrettelæggelsen af den fremti-

dige tilskudsforvaltning i ministeriet, skyldtes dette først og fremmest, at 4. revisionsdepartement i flere skrivelser til undervisningsministeriet havde kritiseret dettes tilskudsforvaltning og fremsat forslag om, at hele spørgsmålet om tilrettelæggelse af en tilfredsstillende tilskudsforvaltning blev taget op til principiel overvejelse i et udvalg. Undervisningsministeriet havde også selv erkendt, at der var behov for at foretage visse ændringer i tilskudsforvaltningen. Dette hang bl. a. sammen med, at tilskudsberegningsarbejdet hidtil var udført af særlige tilskudsberegnere, som varetog denne opgave mod et honorar, og det viste sig efterhånden vanskeligt at få det fornødne antal kvalificerede tilskudsberegnere, som var villige til at påtage sig dette arbejde.

Det var endvidere naturligt for ministeriet i forbindelse med administrationsudvalgets overvejelser med henblik på en ændring af hel3 ministeriets struktur at søge afklaret, hvorledes ministeriets tilskudsforvaltning på naturlig måde kunne placeres i organisationen og varelages under en nyordning af ministeriet. Undervisningsministeriet fandt det imidlertid rigtigst at afvente administrationsudvalgets betænkning, som blev afgivet den 3. februar 1962. Ifølge denne betænkning skulle undervisningsministeriet opdeles i et departement og nogle direktorater, og administrationsudvalget fandt, at arbejdet med tilskud til de forskellige skoleformer burde placeres i tilknytning til direktoraterne. Denne betænkning kom til at danne grundlag for opbygningen af undervisningsministeriets 1. departement, men der blev dog først skabt endelig klarhed over den fremtidige administrationsopbygning efter vedtagelsen af normeringsloven for finansåret 1963-64 og ved den derefter i løbet af april måned 1963 gennemførte nyordning af undervisningsministeriet. Undervisningsministeriet anså det imidlertid for muligt at imødekomme revisionsdepartementets ønske om nedsættelse af nærværende udvalg allerede i sommeren 1962.

C. Udvalgets opgave.

Udvalget har efter kommissoriet anset det for sin opgave at finde frem til retningslinier for en tilfredsstillende tilrettelæggelse af undervisningsministeriets tilskudsforvaltning, således at denne bliver så enkel og effektiv som mulig, samtidig med at den er baseret på et i kontrolmæssig henseende tilstrækkeligt betryggende grundlag. Udvalget har derimod efter sit kommissorium ikke ment at kunne fremsætte forslag, der forudsætter ændringer i den gældende lovgivning for så vidt angår tilskudsprincipperne.

Efter baggrunden for udvalgets nedsættelse har det ligget uden for udvalgets opgave at beskæftige sig med folkeskolen og med de fra handelsministeriet til undervisningsministeriet overførte handelsskoler og tekniske skoler.

Retningslinier for tilskudsforvaltningen er herefter søgt tilrettelagt for nedennævnte skoleformer, der omfatter det ud for hver skoleform nævnte antal skoler:

- 14 private gymnasieskoler,
- 8 private studenterkursus,
- 109 private realskoler,
- 25 private realkursus,
- 19 privatseminarier, 4 øvelsesskoler, 2 små-børnslærerindeseminarier,
- 14 børnehave- og fritidshjemseminarier,
- 2 husholdningsseminarier,
- 67 højskoler,
- 31 landbrugsskoler,
- 36 husholdningsskoler,
- 107 efterskoler,
- 4 ungdomskostskoler
- 198 friskoler og
- 106 tilskudsberettigede hovedskoler knyttet til private eksamensskoler.

Den samlede udgift til statstilskud til disse private skoleformer udgjorde på statsregnskabet for finansåret 1963-64 156.340.572 kr.

Hertil kommer

- 36 kommunale gymnasieskoler og
- 559 kommunale realskoler (det drejer sig om et særligt statstilskud, medens folkeskolen som anført i øvrigt falder uden for udvalgets kommissorium).

Det samlede statstilskud til disse to kommunale skoleformer udgjorde i finansåret 1963-64 40.003.474 kr.

D. Udvalgets arbejde.

Udvalget har fået stillet de for de forskellige skoleformer gældende tilskudsregler m. v. til rådighed, og man har i udvalgets møder foretaget en gennemgang af en række af bestemmelserne, ligesom der er blevet gjort nærmere rede for den måde, hvorpå undervisningsministeriet administrerer tilskudsreglerne, herunder arbejdet med beregning og anvisning af statstilskuddene.

Til et par af udvalgets møder har der været tilkaldt tilskudsberegnere, der har redegjort for deres arbejde.

Det viste sig imidlertid ret hurtigt under udvalgsarbejdet, at revisionsdepartementets repræsentant havde en fra de øvrige udvalgsmedlemmer afvigende opfattelse af kravene til det grundlag, som undervisningsministeriet skulle basere sin tilskudsforvaltning på, idet han måtte anse det for nødvendigt, at der i alle tilfælde blev indkrævet et driftsregnskab med status fra vedkommende skole. Spørgsmålet om nødvendigheden af en sådan regnskabsindsendelse var af stor betydning for udvalgets fortsatte arbejde, idet det var afgørende for karakteren af den forvaltningsform, der skulle tilrettelægges for tilskudsadministrationen; da man anså det for muligt at tage principiell stilling til dette spørgsmål isoleret ved direkte forhandling mellem undervisningsministeriet og revisionsdepartementet, udarbejdede udvalget under 17. januar 1963 et udførligt notat herom, jfr. *bilag 1*, der i afskrift gengiver dele af notatet. Da spørgsmålet imidlertid ikke blev endeligt afklaret ved disse direkte forhandlinger og heller ikke ved undervisningsministeriets skrivelse af 4. november 1963 og derefter revisionsdepartementets skrivelse af 28. november 1963 til statsrevisoratet, *bilag 2 og 3*, har man ikke ment at kunne udsætte udvalgets videre arbejde herpå. I folketingsudvalgets betænkning af 4. marts 1964 over den af statsrevisorerne afgivne betænkning over statsregnskabet for finansåret 1961-62 tages der ikke endelig stilling til spørgsmålet, men man vil afvente resultatet af overvejelserne i nærværende udvalg, jfr. *bilag 4*, der gengiver den del af betænkningen, der vedrører undervisningsministeriet.

Da undervisningsministeriet i sommeren 1963 ønskede at tage op til overvejelse, om loven om statstilskud til private realskoler

af 16. juni 1962 og friskoleloven, jfr. senest lovebekendtgørelse af 9. april 1963, burde revideres, men forinden fandt det nødvendigt at få en nærmere oversigt over, hvilken betydning disse love havde haft for realskolernes og friskolernes økonomi, afæskede undervisningsministeriet udvalget en udtalelse om den form, hvori man ønskede det til belysning

af skolernes økonomiske stilling fornødne regnskabsmateriale fra de pågældende skoler indsendt. En sådan særlig undersøgelse af disse skolers økonomi med henblik på en eventuel ændring af lovreglerne faldt for så vidt uden for udvalgets opgave, men udvalget havde dog intet imod at tage stilling til de foreslåede regnskabsskemaer.

II. Redegørelse for den nuværende ordning.

Der er foran under I.C. foretaget en opregning af de under kommissoriet hørende skoleformer. I *bilag 5* med *underbilag 1-14* er der givet en nærmere beskrivelse af de for hver enkelt skoleform gældende regler og en redegørelse for, hvorledes tilskudsberegningen foretages. I de følgende afsnit A-E vil man fremdrage de karakteristiske træk, som er bedst egnet til at give et dækkende indtryk af den nuværende ordning som helhed.

A. Eksempler på typiske tilskud.

Til belysning af de karakteristiske træk ved tilskudsgrundlaget for de af udvalgets kommissorium omhandlede skoleformer gengives i sammentrængt form arten af og visse i forbindelse hermed opstillede forudsætninger for ydelse af statens tilskud til 5 typiske skoleformer:

1. Til de private gymnasieskoler ydes statstilskud med

- a) 90 pct. (85 pct.) af skolernes udgifter til lærerlønninger,
- b) 90 pct. af statsskolernes bruttoudgift pr. skematime bortset bl. a. fra udgiften til lærerlønninger.

Det er en af forudsætningerne for ydelse af tilskud, at skolen følger de til enhver tid gældende regler for aflønning af statsskolernes lærere.

Herudover er der fastsat en maksimumsgrænse for statstilskuddet, hvis skolen ikke er en selvejende institution, idet tilskuddet over en 3-årig periode da ikke må overstige nettoudgiften ved driften af vedkommende skole.

2. Til de private realskoler ydes statstilskud med

- a) et grundtilskud på 4.000 kr.,
- b) 85 pct. af skolens udgifter til aflønning af bestyrer og lærere.
- c) 2 kr. pr. time i 8. hovedskoleklasse, 9. og eventuelt 10. klasse.

Det er ligesom ved de private gymnasieskoler en forudsætning for ydelse af tilskud, at skolen lønner sine lærere som den offentlige skole, her dog folkeskolen eller Københavns kommunale skolevæsen.

Herudover kan realskoler efter særligt andragende på grundlag af dokumenteret behov få bevilget et yderligere tilskud på indtil 24.000 kr. årlig.

3. Til folkehøjskoler og landbrugsskoler ydes statstilskud med

- a) et grundtilskud på 2.000-4.000 kr. pr. skole,
- b) et bygningstilskud på $3\frac{1}{2}$ pct. af værdien af skolens bygninger og inventar eller — hvis skolen benytter lejede bygninger — et lejetilskud på 50 pct. af en af undervisningsministeren godkendt leje,
- c) 70 pct. af skolens udgifter til forstander og lærerlønninger inden for et nærmere fastsat maksimum for de enkelte lønninger og under forudsætning af, at lønnen ikke ligger under et vist minimum,
- d) 50 pct. af skolens udgifter til undervisningsmateriel.

4. Til friskoler ydes statstilskud med

- a) 85 pct. af skolens udgifter til leder- og lærerlønninger inden for et nærmere fastsat maksimum for de enkelte lønninger og under forudsætning af, at lønnen ikke ligger under et vist minimum,
- b) et beløb for hvert i friskolen undervist barn i undervisningspligtig alder samt i 8., 9. og eventuelt 10. klasse, svarende til 50 pct. af kommunernes sidst opgjorte gennemsnitlige udgift pr. barn i den offentlige skole,
- c) et grundtilskud på 1.000-3.000 kr. til mindre skoler.

Herudover er der fastsat en maksimumsgrænse for statstilskuddet, hvis skolen ikke er en selvejende institution, idet tilskuddet da ikke må overstige 80 pct. af skolens driftsudgifter.

5. Til de anerkendte private seminarier ydes statstilskud med

- a) 85 pct. af seminariets lønningsudgifter til rektor og lærere. Det er en betingelse for ydelse af dette lønningstilskud, at seminariets rektor og lærere aflønnes i overensstemmelse med de for statsseminariene gældende regler,
- b) et bygningstilskud på $3\frac{1}{2}$ pct. af seminareejendommens værdi og værdien af inventar og samlinger eller — hvis seminariet drives i lejede lokaler — samme tilskud til inventar og samlinger samt et lejetilskud på 50 pct. af en af undervisningsministeren for lokalerne godkendt lejesum,
- c) et pristalsreguleret beløb på 10.800 kr. pr. klasse.

Det fremgår af denne i hovedtræk foretagne gennemgang af 5 forskellige private skoleformer, som danner mønster for de øvrige under udvalgets kommissorium hørende skoleformer, at statens tilskud er sammensat af to eller flere af følgende tilskudsdele:

- 1) tilskud til driften med et fast beløb pr. skole (grundtilskud),
- 2) tilskud til den enkelte skoles konkrete udgifter (til lærerlønninger, leje og undervisningsmateriel), med en fast procentdel af disse,
- 3) tilskud til en anslået bygningsudgift med en fast procentsats på grundlag af en af ministeriet foranstaltet vurdering af den enkelte skoles bygninger m. v.
- 4) tilskud til anslåede udgifter til skolernes drift i øvrigt — enten efter en bestemt grundsats eller med et beløb, der er sat i forhold til det offentlige udgifter — på grundlag af den enkelte skoles antal af skematimer, klassetal eller elevtal og
- 5) tilskud på grundlag af dokumenteret behov.

B. Tilskudsformerne.

Selv om man i de senere år gennem ændringer i lovgivningen har bestræbt sig for at gøre tilskudsreglerne så ensartede, som andre praktiske hensyn og traditioner har muliggjort, er der, som det fremgår af afsnit A, fortsat en række forskelligheder i tilskudsreglerne fra skoleform til skoleform. Men rent begrebsmæssigt kan statstilskuddene til

de af udvalgets kommissorium omfattede skoleformer i videste forstand inddeles i 2 hovedgrupper:

Tilskudsform I, hvor tilskud ydes eller begrænses i forhold til det samlede regnskabsmæssige resultat af en institutions virksomhed, og

tilskudsform II, hvor tilskud ydes på grundlag af andre kriterier, det være sig økonomiske eller ikke-økonomiske.

Tilskudsform I foreligger, når tilskud på en eller anden måde påvirkes af skolens driftsudgifter eller driftsresultat, enten således at det samlede statstilskud til en skole — efter at være udregnet på grundlag af lærerlønsudgifter, klassetal og lignende — kan begrænses eller suppleres under hensyn til driftsresultatet, eller således at tilskuddet direkte ydes i forhold til driftsresultatet. Ved denne tilskudsform vil skolens driftsregnskab eller eventuelt nærmere dokumenterede samlede regnskabsmæssige oplysninger således altid være nødvendigt som grundlag for tilskudsfastsættelsen, og det er derfor også blevet indkrævet i forbindelse hermed af undervisningsministeriet.

Blandt de af kommissoriet omfattede skoleformer findes følgende eksempler på tilskudsform I:

- 1) Det samlede statstilskud til de private gymnasieskoler, der ikke er godkendt som selvejende institutioner, idet dette ikke kan overstige nettoudgiften ved driften af vedkommende skole (drejer sig om 3 af i alt 14 private gymnasieskoler).
- 2) Det samlede statstilskud til de private studenterkursus, der ikke er godkendt som selvejende institutioner, idet dette ikke kan overstige nettoudgiften ved driften af vedkommende kursus (drejer sig om 4 af i alt 8 private studenterkursus).
- 3) Det supplerende tilskud, der ydes private realskoler efter ansøgning på grundlag af dokumenteret behov (ydes til ca. 10 af i alt 109 private realskoler).
- 4) Det samlede statstilskud til de friskoler, der ikke er godkendt som selvejende institutioner, idet dette ikke kan overstige 80 pct. af skolens driftsudgifter (drejer sig om ca. 100 af i alt 304 friskoler og hovedskoler ved private eksamensskoler).
- 5) Det samlede statstilskud til ungdomskostskolerne, idet dette aldrig må over-

stige 80 pct. af bruttoudgiften ved driften af skolen, og til private skoler derhos ikke kan overstige driftsunderskuddet efter fradrag af de fra anden side ydede almindelige driftstilskud (4 skoler i alt).

Tilskudsform II foreligger, når tilskud ydes efter faste beregningsregler i forhold til bestemte arter af udgifter, men uafhængigt af skolens øvrige udgifter og økonomi, eller når tilskud ydes efter kriterier, der er uafhængige af regnskabsmæssige oplysninger. Ved denne tilskudsform er skolens driftsregnskab derfor ikke blevet indkrævet af undervisningsministeriet til brug for tilskudsberegningen.

Under denne tilskudsform hører alle tilskud til de af udvalgets kommissorium omfattede skoleformer, bortset fra det særlige supplerende tilskud til de private realskoler, og med den modifikation, der følger af foranstående bemærkninger, hvorefter den *samlede* tilskudsydelse til private gymnasieskoler, private studenterkursus og friskoler, der ikke er godkendt som selvejende institutioner, samt til ungdomskostskoler henhører under tilskudsform I.

Tilskudsform II, der således forekommer ved alle skoleformerne med undtagelse af ungdomskostskolerne, er langt den almindeligste. Dette hænger sammen med, at undervisningsministeriet netop ved opbygningen af hele den heromhandlede tilskudslovgivning har lagt vægt på, at driftstilskuddet ydes efter denne tilskudsform, d. v. s. på grundlag af dokumenterede oplysninger om enkelte udgiftsposter og andre oplysninger, men uafhængigt af skolens samlede driftsresultat.

C. Tilskudsbetingelser.

Som betingelse for ydelse af tilskud er stillet en række vilkår, og disse vilkår varierer fra den ene skoleform til den anden. Som typiske vilkår kan nævnes, at skolen er godkendt af ministeriet — og hvis det er en eksamensskole, at den har eksamensret — at den er underkastet tilsyn af ministeriet, at den har et elevtal af en vis størrelse, at lærerne er medlemmer af vedkommende private pensionskasse, og at de har forelagt tilfredsstillende tuberkuloseattest. Der stilles, som det fremgår af afsnit A. også vilkår til lærerlønnen. For nogle skoleformers vedkommende er det en betingelse for overho-

vedet at give skolen statstilskud, at den følger de til enhver tid gældende lønninger i den offentlige skole (f. eks. private gymnasieskoler, private studenterkursus og private realskoler). For andre skoleformer er vilkåret til lærerlønnen alene knyttet til løntilskuddet, således at det er en betingelse for ydelse af dette, enten at skolen følger de til enhver tid gældende lønninger i den tilsvarende offentlige skoleform (f. eks. privatseminarierne), eller at lønnen ligger over et vist minimum; i sidste fald ydes løntilskud dog højest i forhold til en nærmere fastsat maksimumsløn, medens skolerne i øvrigt er frit stillet til på egen hånd at yde højere løn (f. eks. højskoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler og friskoler).

D. Tilskudsgrundlaget.

Da der som beskrevet foran skal foreligge oplysninger om en række forhold, for at ministeriet kan beregne statstilskuddet til de forskellige skoleformer, har undervisningsministeriet krævet ansøgninger om det årlige statstilskud indsendt på særlige skemaer, ofte suppleret med adskillige indlægsskemaer. På grund af tilskudsreglernes forskellighed fra det ene skoleområde til det andet har man kun i begrænset omfang kunnet anvende ensartede skemaer for alle skoleområderne.

Ansøgningsskemaet med de fornødne oplysninger skal altid underskrives af skolens leder, og herudover — afhængig af vedkommende skoleform — tillige af formanden for bestyrelsen, hvis skolen er en selvejende institution, samt eventuelt den stedlige tilsynsførende med skolen og skolens revisor. For de udgifter, der danner grundlag for tilskudsberegningen, skal der foreligge dokumentation (for lærerlønningernes vedkommende en anerkendelse af modtagelsen af de opførte lønninger og for de øvrige udgifters vedkommende sædvanlig kvittering).

Såfremt statstilskuddet henhører under tilskudsform I, skal der endvidere foreligge et regnskab fra skolen eller — som ved de private friskoler — samlede regnskabsmæssige oplysninger. Regnskaberne skal være reviderede, men man har hidtil ikke stillet bestemte krav til revisor eller til revisionens omfang.

For skoler, hvis statstilskud udelukkende henhører under tilskudsform II, er der ikke

fra undervisningsministeriets side stillet krav om regnskab og revision i forbindelse med tilskudsberegningen, og man har — såfremt skolen ikke er en selvejende institution med vedtægter godkendt af undervisningsministeriet — normalt været uden kendskab til den faktiske regnskabsaflæggelse og revision ved sådanne skoler.

Udvalget har imidlertid anset det for hensigtsmæssigt i forbindelse med sin indstilling til undervisningsministeriet om de principper, hvorefter tilskudsforvaltningen efter udvalgets opfattelse fremtidig bør tilrettelægges, at tilvejebringe en oversigt over den regnskabsaflæggelse og revision, der for tiden rent faktisk finder sted ved de af udvalgets kommissorium omfattede private skoleformer, der modtager statstilskud.

Af denne oversigt, der er optaget som bilag 6, fremgår,

at reviderede regnskaber føres ved i hvert fald 573 skoler, og at 7 skoler ikke fører årlige reviderede regnskaber,

at i hvert fald 256 skoler anvender statsautoriserede revisorer, og 107 skoler benytter revisorer, der har revisorgerningen som erhverv, mens de resterende anvender revisorer, som ikke er erhvervsdrivende revisorer,

samt at 375 skoler anvender finansåret som regnskabsår, 60 skoleåret og 83 kalenderåret, mens de resterende skoler har andre regnskabsår.

E. Tilskudsberegningen.

Inden nyordningen af undervisningsministeriets 1. departement, d. v. s. indtil april 1963, lå ansvaret for tilskudsberegningen i de kontorer i 1. departement, hvorunder de pågældende skoleformer i øvrigt henhørte, d. v. s. i 2. kontor for så vidt angik eksamensskolerne, i 3. kontor for så vidt angik læreruddannelsesinstitutionerne og i 5. kontor for så vidt angik de frie skoler.

Ved nyordningen af undervisningsministeriets 1. departement henlagde man hovedparten af de løbende sager, der hidtil var blevet behandlet i de daværende 5 kontorer, til de 3 undervisningsdirektorater (direktoratet for folkeskolen og seminarierne, direktoratet for gymnasieskolerne og direktoratet for ung-

domsundervisningen), medens alle generelle og tværgående spørgsmål vedrørende samtlige disse skoleområder blev samlet i ministeriets 1. departement.

Tilskudsberegningen for de skoleområder, som hidtil havde sorteret under henholdsvis 2., 3. og 5. kontor, blev herefter henlagt under henholdsvis direktoratet for gymnasieskolerne, direktoratet for folkeskolen og seminarierne og direktoratet for ungdomsundervisningen, dog således at tilskudsberegningen til realskolerne, realkursus og friskolerne, der hidtil havde henhørt under henholdsvis 2. og 5. kontor, blev henlagt til direktoratet for folkeskolen og seminarierne, hvortil de nævnte skoleområder i øvrigt var blevet overført. Bortset herfra skete der ikke som led i nyordningen ændring i principperne for varetægelse af tilskudsberegningen. Denne udføres som førnævnt i vidt omfang af særlige tilskudsberegnere, som oppebærer honorar for dette arbejde, der ligger uden for deres almindelige sagsområde. Efter nyordningen har man forsøgsvis ladet en del af tilskudsberegningerne overgå til en overassistent og et par assistenter, der udfører arbejdet som led i det normale arbejde i direktoratet — i en overgangstid med bistand af de hidtidige tilskudsberegnere.

De særlige tilskudsberegnere, der er jurister med adskillige års tjeneste i undervisningsministeriet bag sig, tilrettelægger efter den hidtidige ordning som hovedregel selv tilskudsberegningen, det vil sige udarbejder udkast til tilskudsskemaer og udsender disse skemaer, der udgør grundlaget for tilskudsberegningen, herunder også eventuelle løntabeller. Skemaerne indsendes som oftest direkte til tilskudsberegneren, der gennemgår dem og påser, at de er udfyldt efter forskrifterne, og at skolen opfylder tilskudsbetingelserne. Først herefter foretages den egentlige tilskudsberegning i overensstemmelse med de givne bestemmelser, idet der i denne forbindelse om fornødent indhentes supplerende oplysninger hos pågældende institution. Derpå udarbejder tilskudsberegneren udkast til en skrivelse til institutionen indeholdende specifikation af tilskudsberegningen, opgørelse af anviste ä conto tilskud og af mellemværendet med skolen for den omhandlede periode. Udkastet gennemgås af det pågældende kontor, som derefter giver meddelelse om tilskudsberegningen. Almindeligvis admi-

nistreres a conto tilskud på de endelige stats-tilskud af kontoret, men undertiden varetager tilskudsberegneren også denne del af tilskudsadministrationen.

Tvivlsspørgsmål, som opstår under tilskudsberegningen, forelægges af tilskudsberegneren med dennes kommentarer for vedkommende kontor til besvarelse, ligesom kontoret anmoder tilskudsberegneren om at udtale sig om problemer, der har forbindelse med tilskudsberegningen. Praxis med hensyn til, hvem der fastsætter lønningsanciennitet i de tilfælde, hvor dette er nødvendigt af hensyn til tilskudsberegningen, er noget forskellig, men som hovedregel foretages anciennitetsfastsættelsen af kontoret med genpart af meldingsskrivelsen herom til tilskudsberegneren. Ikke mindst i de senere år har der været en tendens til at overlade dette arbejde til kontorerne også i tilfælde, hvor det hidtil har været udført af tilskudsberegneren.

Det samlede honorar til de beskikkede tilskudsberegnere for private skoler har udgjort ca. 69.000 kr., der fordeler sig som følger :

Private gymnasieskoler (3 skoler à 650 kr.) og (11 skoler á 500 kr.) . .	Kr. 7.450
Private studenterkursus (4 kursus á 800 kr.) og (4 kursus a 600 kr.) . .	5.600
Private realskoler (108 skoler a 149,49 kr.)	16.295
Private realkursus (25 kursus á 116,80 kr.)	2.920
Private seminarier (23 seminarier a 121,74 kr.)	2.800
Private børnehave- og fritidshjemsseminarier (14 seminarier a 87,36 kr.)	1.223
Høj- og landbrugsskoler (98 skoler a 124,80 kr.)	12.240

Husholdningsskoler (36 skoler á 124,80 kr.)	Kr. 4.493
Efterskoler (107 skoler á 62,40 kr.)..	6.677
Ungdomskostskoler (4 skoler a 62,40 kr.)	250
Friskoler (304 skoler á 29,95 kr.)....	9.105

Der er i foranstående oversigt regnet med tillæg til grundbeløbet på 149,6 pct.

I de respektive kontorer, hvorunder de pågældende skoleformer henhører, har man under hensyn til tilskudsberegnerens charge og indgående kendskab til området været tilbøjelige til i vidt omfang at lægge tilskudsberegnerens indstillinger til grund uden at foretage en detaljeret efterkontrol af de enkelte sager. For visse skoleformers vedkommende forefindes der dog som en midlertidig ordning en særlig indskudt kontrol af tilskudsberegningerne, idet der er beskikket nogle uden for ministeriet ansatte revisorer til mod særligt vederlag at revidere tilskudsberegningen. Disse revisors samlede honorar har udgjort 8.370 kr. årlig, der fordeles sig med 4.650 kr. på de private gymnasieskoler (3 skoler á 450 kr. og 11 á 300 kr.) og 3.720 kr. vedrørende de private studenterkursus (4 kursus a 530 kr. og 4 a 400 kr.).

De samlede årlige udgifter til den særligt honorerede tilskudsberegning og til den særlige kontrolordning har således udgjort i alt ca. 77.000 kr. Den arbejdskraft, som tilskudsberegningen herudover har beslaglagt i ministeriet, har hidtil været forholdsvis beskednen, idet den for det juridiske personales vedkommende navnlig har bestået i behandling af principielle spørgsmål og for kontorpersonalets vedkommende i skrivearbejde, jfr. dog den forsøgsvis påbegyndte behandling af tilskudsberegningen ved assistentpersonale.

III. Revisionsdepartementets kritik af den nuværende ordning.

Som anført foran under afsnit I B har både 4. revisionsdepartement og undervisningsministeriet forinden nedsættelsen af nærværende udvalg været af den opfattelse, at den nuværende tilskudsforvaltning i undervisningsministeriet ikke for alle skoleformer virkede tilfredsstillende, og at dens forhold i det hele måtte tages op til principiel overvejelse med henblik på fremsættelse af forslag til en ny og effektiv forvaltning.

Revisionsdepartementets kritik har navnlig fundet udtryk i de som *bilag 7 og 8* optagne skrivelser af 10. juni 1960 og 24. maj 1961, i et hos undervisningsministeren den 28. oktober 1961 afholdt møde med departementschefen for 4. revisionsdepartement m. fl. samt i revisionsdepartementets skrivelse af 28. november 1963 (bilag 3). På grundlag af dette materiale samt af de i statsrevisorernes betænkning over statsregnskabet for finansårene 1959-60 og 1960-61 og tillægsbetænkning vedrørende 1961-62 optagne beretninger fra 4. revisionsdepartement har revisionsdepartementets repræsentant i udvalget udarbejdet følgende sammenfatning af departementets kritik:

»1. Forvaltningen af tilskudsadministrationen har savnet den fornødne effektivitet og koordination. Der har således kunnet konstateres fejl ved tilskudsberegningen, mangler med hensyn til den finansårsvise udbetaling og afvikling af tilskud, samt uensartet behandling af ensartede tilskudsproblemer inden for de forskellige skoleformer. Der har været utilstrækkelig kontrol med tilskudsgrundlaget, tilskudsberegningen, tilskudsmidlernes anvendelse og a conto anvisningerne.

Departementet har henvist til, at manglerne ved ordningen må ses på baggrund af den meget betydelige stigning i statens tilskud til de omhandlede undervisningsvirksomheder, nu omkring 156 mill. kr. årlig. Tilskudsberegningens varetagelse af enkelte tilskudsberegnerne uden tilstrækkelig efterkontrol og uden fornøden koordination må frembyde forøgede

betænkeligheder, efter at tilskuddene nu for væsentlige områders vedkommende nærmer sig fuld dækning af skolernes udgifter, hvilket må indebære risiko for overdækning, i hvert fald i forbindelse med tilskud fra anden side.

2. En dækkende nyordning bør efter revisionsdepartementets mening ikke alene tage sigte på en rationel tilrettelæggelse af tilskudsforvaltningen i ministeriet, men også på en opdeling af kontrolfunktionerne mellem den til virksomhederne knyttede revision, den i forbindelse med tilskudsforvaltningen i ministeriet varetagne beregningskontrol og statens revisionstilsyn. Det bør være en forudsætning ved ordningen, at skolernes driftsregnskaber er til rådighed ved tilskudsforvaltningen og kontrollen med denne, idet det uden sikkerhed for hvad der har været afholdt som driftsudgifter bl. a. ikke ville være muligt at føre effektiv kontrol med, om skolerne opfyldte de i loven fastsatte bestemmelser om lærerlønningernes størrelse i overensstemmelse med de inden for den offentlige skole fastlagte lønningsregler. Uden at driftsregnskaberne er til rådighed, vil der heller ikke kunne føres kontrol med, at tilskuddene i det hele anvendes til bevillingsmæssigt forudsatte formål.

Regnskaberne for de forskellige skoleformer bør afgives i en ensartet form, der giver den fornødne belysning i en oversigt i nærmere fastlagte konti over henholdsvis de udgifter, som skal give grundlag for tilskudsberegningen, og udgifter i forhold til hvilke der ikke kan ydes tilskud, men over hvilke der af hensyn til kontrollen bør have fornøden oversigt.

3. Revisionsdepartementet har peget på, at der ikke af ministeriet er foretaget fornøden efterkontrol med tilskudsberegningerne, hvilket har bevirket, at forekommende fejl, hvad enten de beror på afvigende opfattelse af tilskudsprincippet eller på regnefejl, ikke er opdaget i rette tid.

4. Revisionsdepartementet har endvidere peget på den manglende administrative kontrol med størrelsen af ministeriets ä conto-anvisninger i forhold til de skolerne tilkommende tilskud.

5. I en skrivelse af 31. oktober 1963, *bilag 9*, har revisionsdepartementet endelig rejst spørgsmålet om tilstrækkeligheden af den i ministeriet tilrettelagte bogholderimæssige kontrol med udbetalingen af og afviklingen

af driftstilskud, og man har i forbindelse hermed tilrådt, at der i ministeriets bogholderi etableres en mere hensigtsmæssig registrering af tilskuddene til de enkelte skoler baseret på et udvidet samarbejde mellem de enkelte fagkontorer og bogholderiet, således at der kan opnås overblik over tilskudsberegningen og tilskudsafviklingen både samlet for hver enkelt skoleform og konkret for hver skoles vedkommende.«

IV. Foreliggende kommissionsbetænkninger m. v.

Samtidig med, at udvalget har søgt at udarbejde et forslag, der i rimeligt omfang tager hensyn til den rejste konkrete kritik af den nuværende ordning, har man lagt vægt på, at forslaget endvidere er baseret på principielle synspunkter, som må være alment gældende for al tilskudsforvaltning. I det følgende skal der kort redegøres for de vigtigste principielle synspunkter, der tidligere har været fremsat fra anden side, og som er indgået i udvalgets overvejelser.

A. Finansministeriets skrivelse af 15. juni 1938.

Synspunkterne i finansministeriets skrivelse af 15. juni 1938 angående revision af regnskaber vedrørende private institutioner, foreninger, selskaber m. v., der oppebærer tilskud fra statskassen.

I den nævnte skrivelse fastslås det vedrørende private institutioner, *hvis årlige driftsunderskud dækkes af staten*, at der bør drages omsorg for, at deres regnskaber, for så vidt de ikke revideres af hovedrevisoraterne, underkastes en lige så effektiv revision som statsinstitutionernes, ligesom pågældende hovedrevisorat må være berettiget og forpligtet til at foretage en efterrevision, når en sådan findes begrundet.

Vedrørende *reglbundne tilskud*, der beregnes og udregnes på grundlag af regnskabsmæssige oplysninger fra de pågældende institutioner, bør der drages omsorg for, at institutionernes regnskaber underkastes en betryggende revision, der udføres under ansvar over for staten, ligesom pågældende hovedrevisorat bør udøve fornøden kontrol med hensyn til grundlaget for tilskuddenes beregning.

Med hensyn til *reglbundne tilskud*, der ydes uafhængigt af regnskabsmæssige oplysninger, men beregnes på grundlag af oplysninger, der på anden måde afgiver fornøden mulighed for kontrol, findes der ifølge skri-

velsen i almindelighed ikke at være anledning til at kræve institutionerne underkastet revision af statens revisionsmyndigheder. Dog bør der på forlangende tilstilles pågældende hovedrevisorat enhver fornøden oplysning til undersøgelse og bedømmelse af spørgsmålet om, hvorvidt de for tilskudsydelsen gældende forudsætninger er til stede, ligesom det bør betragtes som en forudsætning for tilskudsydelser af denne art, at institutionens regnskaber på anden måde underkastes betryggende revision.

B. Forvaltningskommissionens 7. og 8. betænkning.

I forvaltningskommissionens 7. betænkning, p. 44 udtales:

»Kommissionen skal ud fra det således foreliggende talmateriale indledningsvis bemærke, at den omstændighed, at en væsentlig — og gennem de senere år stadig stigende — del af statens udgifter udredes i form af tilskud til kommunale og private virksomhedsområder, har fremkaldt et behov for indseende fra statens side med administration og udgifter på en række områder, som ligger udenfor den egentlige statsforvaltning. Medens statens økonomiske kontrol tidligere i det væsentlige kunne indskrænkes til udgifterne indenfor de egentlige statsinstitutioner, ville kontrollen nu være ufuldstændig, hvis den ikke indbefattede de meget store områder, hvor statsmidler administreres af ikke-statslige organer. Dette gælder i særlig grad indenfor de områder, hvor statens tilskud fastsættes på regnskabsmæssigt grundlag, d. v. s. er direkte afhængig af de af den tilskudsmodtagende institution afholdte udgifter. Dette synspunkt er da også kommet til udtryk i fornævnte skrivelse fra finansministeriet (skrivelse af 15. juni 1938), der fastslår, at regnskaber fra institutioner, hvis driftsunderskud dækkes fuldt ud af staten, bør underkastes en ligeså

effektiv kontrol som for statsinstitutionernes vedkommende, hvorhos hovedrevisoraterne bør have adgang til at foretage efterrevision, hvis dette findes begrundet, samt at regnskaber fra institutioner, der i øvrigt oppebærer tilskud på grundlag af regnskabsmæssige oplysninger, bør være underkastet en betryggende revision, der udføres under ansvar over for staten. Kommissionen skal dog straks bemærke, at disse retningslinier ikke kan være ensbetydende med, at alle tilskudsregnskaber skal underkastes revision af statens egne revisionsorganer i overensstemmelse med statsregnskabslovens bestemmelser. En så indgribende kontrol fra statens side ville i mange tilfælde virke urimelig, ikke mindst i de tilfælde hvor staten anvender kommuners eller andre offentlige institutioners administrative apparat som mellemlid ved gennemførelsen af den støtte, man ønsker at yde til forskellige almene formål, og hvor disse institutioner medvirker selvstændigt i økonomisk henseende til fremme af de omhandlede formål. Der kan imidlertid i sådanne tilfælde ofte opstå uklare kompetence- og revisionsforhold, som kan virke svækkende på den samlede kontrol indenfor det pågældende område og derfor bør søges undgået ved en klarere fordeling af det revisionsmæssige ansvar mellem vedkommende institutions egen revision og statens revisionsorganer. Kommissionen må i denne forbindelse fremhæve, at selve den omstændighed, at statens tilskud — som det er tilfældet for hovedparten af tilskudsudelserne — sættes i relation til de af institutionerne afholdte udgifter, på mange områder har nødvendiggjort en mere omfattende og administrativ besværlig kontrolordning, end hvis andre kriterier var lagt til grund for tilskuddets beregning, og at en rationel ordning af tilskudskontrollen derfor ofte vil forudsætte en ændring af selve det anvendte tilskudsprincip.«

I forvaltningskommissionens 8. betænkning anføres (side 11-12) bl. a. følgende vedrørende kontrollen med statens tilskud til private institutioner m. v.:

»På tilsvarende måde har kommissionen i forbindelse med nærværende indstilling haft anledning til at komme nærmere ind på forholdet mellem statens kontrol og de indenfor de forskellige statsunderstøttede private institutioner ansatte revisorer.

For så vidt disse revisorer har den fornødne faguddannelse, hvad der er tilfældet indenfor alle de større institutioner, hvor der normalt benyttes statsautoriserede revisorer, finder kommissionen, at statens kontrol i alt væsentligt må kunne bygge på de lokale revisors forudgående arbejde, idet der gennem særlige instruksbestemmelser kan pålægges revisorerne visse opgaver f. eks. af økonomisk-kritisk karakter — der rækker ud over det for en privat revisor normalt gældende ansvarsområde. Yderligere kontrol fra statens side bør begrænses mest muligt for at undgå dobbeltrevision. Den omstændighed, at det normalt falder uden for en privat revisors pligter at foretage en kritik af vedkommende institutionsledelses økonomiske dispositioner, kan dog gøre det påkrævet — særlig i tilfælde, hvor staten yder tilskud i forhold til institutionens regnskabsmæssige udgifter — at etablere et kritisk-økonomisk tilsyn fra statens side. Dette tilsyn bør imidlertid udøves i nært samarbejde med de private revisorer, således at der ikke bliver tale om, at allerede reviderede regnskaber skal gennemgås i detalier en gang til. Tilsynet vil derfor i visse tilfælde (f. eks. over for større private foreninger og virksomheder, der modtager væsentlig støtte fra staten) mest hensigtsmæssigt kunne etableres ved at lade en af staten beskikket revisor indtræde i institutionens revision på lige fod med den private revisor.

Hovedrevisoraterne, der ifølge statsregnskabsloven har pligt til at føre revisionsmæssige tilsyn med alle regnskaber over statsmidler, må også for de i nærværende indstilling omhandlede private institutionsområder have adgang til at øve indseende med regnskaberne, men under hensyn til den forudgående kontrol af private revisorer m. v. må deres opgave i det væsentlige indskrænke sig til et almindeligt overtilsyn med, at de kontrolmæssige forhold er betryggende tilrettelagt.«

C. Folketingsudvalgets betænkning over den af statsrevisorerne afgivne betænkning over statsregnskabet for finansåret 1961-62.

Som omtalt foran under afsnit I.D. om udvalgets arbejde har man underkastet spørgsmålet om, hvorvidt der til brug ved undersøgningsministeriets tilskudsberegning altid

skal foreligge et regnskab fra vedkommende skole, en særskilt behandling, jfr. bilag 1.

Efter at undervisningsministeriet og revisionsdepartementet i skrivelser af henholdsvis 4. november (bilag 2) og 28. november 1963 (bilag 3) til statsrevisorerne nærmere har uddybet deres standpunkt til dette spørgsmål, og efter at folketingsudvalget har haft samråd med undervisningsministeren og med chefen for 4. revisionsdepartement, har folketingsudvalget i sin betænkning over den af statsrevisorerne afgivne betænkning over statsregnskabet for finansåret 1961-62 udtalt

følgende om spørgsmålet, jfr. i øvrigt bilag 4:
 »Udvalget kan tiltræde ønsket om at afvente resultatet af overvejelserne i det af undervisningsministeriet nedsatte udvalg af juni 1962 — men under hensyn til fastholdelse af det ufravigelige princip, at folketinget til enhver tid må forbeholde sig ret til at undersøge, om bevilgede midler over finanslove er blevet anvendt til de formål, hvortil bevilling er givet, finder udvalget det rimeligt at understrege, at eventuelle nyordninger på området må støtte sig til dette princip.«

V. Udvalgets forslag.

Som det fremgår af afsnit II, er tilskudsfastsættelserne inden for de forskellige skoleformer, som findes under undervisningsministeriets område, baseret på ret forskelligartet grundlag. Udvalget har imidlertid ette kommissoriet ikke til opgave at fremkomme med forslag til en systematisering af tilskudsreglerne i love m. v., men derimod at fremkomme med forslag til tilrettelæggelse af en rationelt virkende tilskudsforvaltning inden for undervisningsministeriet og med respekt af de allerede gældende love. Trods tilskudsområdernes indbyrdes forskelligartethed kan de elementer, der indgår i tilskudsfastsættelsen, henføres til nogle få kategorier. Udvalget har derfor anset det for sin opgave at fremkomme med et principforslag, hvorved man afstikker rammerne for den nærmere tilrettelæggelse af ministeriets tilskudsforvaltning, medens udvalget ikke finder det påkrævet til løsning af sin opgave at fremkomme med et detailleret forslag til tilrettelæggelsen af tilskudsforvaltningen inden for hvert enkelt tilskudsområde.

Den fremtidige tilskudsforvaltning i undervisningsministeriet bør efter udvalgets opfattelse tilrettelægges på grundlag af bestemte principper, der udledes ved en analyse af de tilskudsdele, hvoraf statstilskuddet består, og af de betingelser, hvortil tilskuddets ydelse er knyttet (afsnit II). Disse principper må fastlægges under hensyntagen til de af revisionsdepartementet fremførte kritikpunkter af den nuværende ordning (afsnit III) og til de synspunkter, der i kommissionsbetænkninger m. v. er gjort gældende med hensyn til det offentlige tilskudsforvaltning (afsnit IV).

Løsningen af spørgsmålet om tilrettelæggelse af en effektiv tilskudsforvaltning i undervisningsministeriet forudsætter, at der i denne henseende foretages en hensigtsmæssig arbejdsfordeling af kontrolfunktionerne mellem de tilskudsmodtagende institutioner, undervisningsministeriet og revisionsdepartementet. Som principielt udgangspunkt for

sine mere konkrete overvejelser har udvalget forudsat,

at de private tilskudsmodtagende institutioner er underkastet en betryggende stedlig revision, der udføres under ansvar over for staten,

at ressortministeriet som tilskudsforvalten-
de myndighed er administrativt ansvarlig for statstilskuddenes rigtige og rettidige afvikling og for statstilskuddenes anvendelse i overensstemmelse med tilskuds- og bevil-
lingslovenes bestemmelser og forudsætninger herom, og

at revisionsdepartementet varetager et kontrolmæssigt overtilsyn med hensyn til grundlaget for tilskuddenes beregning og tilstedeværelsen af de for tilskudsydelserne gældende forudsætninger samt med den etablerede stedlige revisionsordnings karakter og omfang.

Udvalget vil i overensstemmelse med denne opdeling neden for først behandle sine forslag vedrørende kravene til de tilskudsmodtagende institutioner (afsnit A) og derefter sine forslag vedrørende tilskudsforvaltningen i undervisningsministeriet (afsnit B). Revisionsdepartementets overtilsyn falder uden for kommissoriet og har derfor ikke været genstand for overvejelser i udvalget. Derimod er der nedenfor (afsnit C) fremsat nogle få bemærkninger vedrørende arten og omfanget af den bistand, som undervisningsministeriet bør yde revisionsdepartementet ved dets udøvelse af sit overtilsyn.

A. Kravene til de tilskudsmodtagende institutioner.

Som det fremgår af det foran under afsnit II D anførte om tilskudsgrundlaget under den nuværende ordning, har der ikke som almindelig regel for de under undervisningsministeriet hørende tilskudsområder været stillet tilstrækkelige krav til den enkelte tilskudsmodtagende institution. Udvalget mener imidlertid som et grundsynspunkt at

måtte lægge afgørende vægt på, at tilskudsberegningen i langt højere grad end den nuværende bliver baseret på oplysninger, der ikke alene tilvejebringes, men også kontrolleres i det lokale led, det vil sige den tilskudsmodtagende institution, til hvilken der i så fald må stilles en række bestemte krav navnlig til regnskabsførelse og revision.

En sådan decentralisation vil være i overensstemmelse med de ofte fremsatte ønsker om ikke til den centrale forvaltning at henlægge funktioner, der lige så godt og ofte bedre kan varetages lokalt. For så vidt angår den heromhandlede forvaltning vil det ligge helt på linie med de principper, der har fundet udtryk i forvaltningskommissionens 7. og 8. betænkning, jfr. afsnit IV, hvorefter det må anses for mest hensigtsmæssigt, at kontrolfunktionerne i forbindelse med tilskudsforvaltningen i størst muligt omfang bygger på lokale revisorers forudgående arbejde, og at statens yderligere kontrol begrænses mest muligt for at undgå dobbeltrevision. Det er ligeledes i overensstemmelse med den af revisionsdepartementet fremhævede opdeling af kontrolfunktionerne, jfr. afsnit III, 2, ligesom det i øvrigt må anses at være den for staten billigste tilskudsforvaltning.

En decentralisation som her nævnt forudsætter, at ministeriet i videst muligt omfang kan bygge sin tilskudsberegning på de oplysninger, der er tilvejebragt i det lokale led, og kravene til de tilskudsmodtagerne institutioner må derfor fastsættes ud fra hensynet til at få tilvejebragt et materiale, der umiddelbart kan lægges til grund for tilskudsberegningen. Det vil sige, at materialet må være fyldestgørende både i henseende til indhold og til kontrol med indholdet.

Materialet skal således indeholde alle for tilskudsberegningen relevante oplysninger samt den fornødne dokumentation for, at skolen opfylder tilskudsbetingelserne. Da tilskudsreglerne og de tilskudsrelevante oplysninger er forskellige fra det ene skoleområde til det andet, kan materialet herom ikke være enslydende for tilskudsområderne, men en standardisering og koordinering må gennemføres, således at opstillingen og principperne for de ønskede oplysninger i videst muligt omfang bliver de samme overalt.

Også med hensyn til kontrollen med indholdet vil der være forskelligheder fra skole-

område til skoleområde, men inden for alle områder må kræves attestation ved skolens leder og for så vidt angår oplysninger af økonomisk art tillige ved dens revisor. Herudover må der for selvejende institutioners vedkommende kræves attestation ved bestyrelsens formand. Endvidere vil det være hensigtsmæssigt at lade visse oplysninger bekræfte f. eks. af en lærerrepræsentant eller den stedlige tilsynsførende alt efter skoleområdet og oplysningens art.

Blandt de krav, udvalget herudover har overvejet at stille til de tilskudsmodtagende institutioner, har været krav om regnskabsaflægelse og eventuelt tillige regnskabsindsendelse.

Ved de videre overvejelser af de problemer, der knytter sig til den regnskabsmæssige side af tilskudsgrundlaget, har udvalget delt sig i et flertal (Bengtson, Hammer, Horten, Ohm Jensen og Martensen-Larsen) og et mindretal (Larsen).

Nedenfor under afsnit 1°. redegøres for flertallets indstilling, idet dog bemærkes, at mange af flertallets betragtninger, som ofte er fremkommet under det frugtbare samarbejde mellem alle udvalgets medlemmer, også deles af mindretallet, som imidlertid ikke har kunnet tiltræde visse af flertallets konklusioner. På tilsvarende måde kan flertallet i flere henseender tilslutte sig det af mindretallet under afsnit 11° anførte.

1°. Udvalgets flertals redegørelse og forslag.

Flertallet har i sin indstilling angående den regnskabsmæssige side af tilskudsgrundlaget fundet det hensigtsmæssigt at sondre mellem de to tilskudsformer, hvortil samtlige tilskud fra undervisningsministeriet til private skoler kan henføres, jfr. foran under afsnit IT B.

1. Tilskudsform I.

Det er den tilskudsform, hvor statstilskuddet på en eller anden måde påvirkes af skolens driftsudgifter eller driftsresultat.

I tilskudsgrundlaget for tilskudsform 1 må — som hidtil — indgå et driftsregnskab, da dettes udvisende om driftsresultatet eller driftsudgifterne er en af de faktorer, der har betydning for statstilskuddets størrelse.

En egentlig kritisk gennemgang af regnskaberne i ministeriet, der vil have til forudsætning, at man indkræver det samlede

bilagsmateriale, finder man upåkrævet og uhensigtsmæssig, og det foreslås derfor, at man i stedet baserer ministeriets regnskabsmæssige kontrol på det lokale forarbejde. For at en sådan kontrol kan være betryggende, må der stilles større krav til den stedlige regnskabsaflæggelse og revision, hvilket samtidig vil gøre ministeriets gennemgang af regnskaberne mere sikker og begrænse dets arbejde. Udvalget har indgående drøftet, hvilke krav der i så henseende bør stilles.

Flertallets forslag vedrører a) regnskabet, b) regnskabsåret, c) revisionen og d) revisorerne.

a) Regnskabet.

For at lette ministeriets regnskabsgennemgang og for bedre at kunne udøve kontrollen med de til tilskuddene knyttede vilkår, vil det efter flertallets opfattelse, der støttes af revisionsdepartementets betragtninger, jfr. afsnit III. 2., være hensigtsmæssigt, om årsregnskaberne fra alle de tilskudsmodtagende institutioner, d. v. s. driftsregnskab og status, afgives i en ensartet form efter en fast kontoplan (standardregnskaber).

Man finder det endvidere hensigtsmæssigt, om man ved udarbejdelsen af sådanne faste kontoplaner for driften så vidt muligt tilpasser disse såvel tekst- som indholdsmæssigt efter de for eventuelle tilsvarende offentlige skoleformer anvendte kontoopstillinger. En sådan tilpasning og standardisering af statusopstillingen skyldes ikke alene hensynet til den løbende tilskudsforvaltning, men også en række andre hensyn, idet der herved bliver tilvejebragt et ensartet regnskabsmæssigt grundlag, der åbner mulighed for en sikrere bedømmelse af de private skoleformers økonomiske vilkår sammenholdt med vilkårene for tilsvarende statsinstitutioner, f. eks. til brug ved ministeriets overvejelser i forbindelse med revision af tilskudslove m. v.

En fast kontoplan som den foreslåede bør ledsages af en konteringsvejledning (regnskabsinstruks), som indeholder de nærmere direktiver for, hvilke udgifter/indtægter der skal henføres til den enkelte konto i kontoplanen. Da driftsresultatet som før omtalt har betydning for statstilskuddets størrelse, er det nødvendigt, at konteringsvejledningen tillige opstiller visse regler for afskrivning på fast ejendom, inventar og materiel, forrentning af egenkapital m. v..

b) Regnskabsåret.

Man finder ligeledes, at der bør stilles krav til skolerne om anvendelse af samme regnskabsår.

Det vil være nødvendigt at stille krav om anvendelse af samme regnskabsår for alle skoler under samme skoleform, hvis man skal kunne tilvejebringe et egnet grundlag for foretagelse af sammenlignende analyser mellem ensartede skoler, f. eks. for at bedømme virkningerne af den gældende tilskudslov.

Da en væsentlig del af de private skoler imidlertid omfatter flere skoleformer under samme institution, vil det endvidere være påkrævet, at regnskabsåret for de forskellige skoleformer, der må have hver sin regnskabsaflæggelse, også er det samme; dette vil tillige være af betydning ved økonomiske undersøgelser de forskellige skoleformer imellem.

Spørgsmålet bliver herefter, om det regnskabsår, der således bør være det samme for alle private skoleformer, der modtager statstilskud fra undervisningsministeret, skal være statens regnskabsår, eller et andet regnskabsår må foretrækkes, f. eks. kalenderåret eller skoleåret. Efter udvalgets mening er der ikke en absolut nødvendig sammenhæng mellem statens regnskabsår, finansåret, og de tilskudsmodtagende institutioners regnskabsår; det må således erkendes, at det i visse henseender kan være praktisk at anvende skoleåret som regnskabsår fremfor finansåret.

I tilskudslovgivningen er spørgsmålet om, hvilket regnskabsår der skal lægges til grund ved tilskudsberegningen, kun berørt enkelte steder. I loven om statstilskud til anerkendte private seminarier opererer man med skoleåret som regnskabsperiode, men i de fleste andre tilskudslove fremgår det forudsætningsvis, at man betragter finansåret som regnskabsår, f. eks. gennem bestemmelser om, at tilskuddets beregning foretages efter et finansårs udløb til delvis dækning af udgifterne ved skolens drift i det forløbne finansår (højskoler, landbrugsskoler, efterskoler, husholdningsskoler, ungdomsskoler og friskoler). Hertil kommer, at det i lovene om tilskud til de private gymnasieskoler og om tilskud til de private studenterkursus er fastsat, at der ydes et statstilskud på 90 pct. af statsskolerens bruttoudgift pr. skematime. Da denne udgift kun kan udregnes nøjagtigt for et finansår, må det på grundlag heraf udregnede tilskud tilkomme skolerne for samme periode.

Heri ligger en naturlig tilskyndelse til at anvende finansåret som regnskabsår ved private gymnasieskoler og studenterkursus. Når disse skoler er privatejede, er der i loven fastsat et maksimum for det samlede statstilskud til den enkelte skole, og i disse tilfælde må det af hensyn til den nøjagtige udregning heraf anses for påkrævet, at finansåret anvendes som regnskabsår.

Under hensyn hertil og til betydningen af at kunne foretage direkte sammenligninger mellem de økonomiske forhold for en privat skoleform og den tilsvarende offentlige skoleform, mener man, at der bør stilles krav om, at finansåret anvendes som regnskabsår for de heromhandlede tilskudsberettigede institutioner, for så vidt angår privatseminarierne dog antagelig først efter en lovændring.

c) Revisionens omfang.

aa. Almindelige revisoropgaver. De lokale revisorers opgave må efter udvalgets opfattelse bestå i at revidere årsregnskabet (drift og status) bogholderi- og talmæssigt, herunder attestere modtagne tilskud og a conto beløb på tilskud, lejlighedsvis og mindst én gang årligt at foretage beholdningseftersyn, herunder kasseeftersyn, at attestere alle oplysninger af økonomisk art, der indgår i tilskudsgrundlaget, det være sig skolens driftsregnskaber eller en specificeret opgørelse af en enkelt konto heri, f. eks. lønningskontoen, at varetage kontrollen med, at den foreskrevne kontoplan for regnskabsførelsen og de i regnskabsinstruksen fastsatte bestemmelser er iagttaget, at afgive fyldestgørende erklæring om, hvorvidt de fra staten modtagne tilskud efter det af revisionen konstaterede er anvendt til forsvarlig skoledrift som i loven forudsat (jfr. nedenfor under bb 2), og at være tilskudsforvaltningen behjælpelig med besvarelse af forespørgsler af regnskabsmæssig karakter. Revisor forsyner på sædvanlig måde årsregnskabet med attestation om den af ham foretagne revision.

Der må udfærdiges nærmere regler om revisionens opgaver, enten i en selvstændig instruks eller i forbindelse med konteringsvejledningen, (jfr. foran under a), og revisorerne må forsynes med det fornødne orienteringsgrundlag såvel med hensyn til de vilkår, der indeholdes i de gældende love for tilskud sydeiserne, som med hensyn til det

direktivmæssige grundlag for skolernes udgifter.

bb. Specielle revisoropgaver. For at realisere den udvidede kontrol med skolernes tilskudsrelevante oplysninger, jfr. indledningen til afsnit V A, finder udvalget det endvidere nødvendigt at pålægge revisorerne ved de tilskudsmodtagende institutioner visse specielle opgaver, som de over for ministeriet skal attestere er udført. Flertallets forslag til sådanne særlige attestationer vedrører 1) driftsregnskabet, 2) anvendelsen af statens tilskud, 3) lærerlønningerne og 4) beløb, der ud over lønninger måtte være udbetalt skolens leder og lærere.

1) Kritisk gennemgang af driftsregnskabet.

Da regnskabsresultatet ved denne tilskudsform har betydning for statstilskuddets størrelse, vil det være nødvendigt, at der foretages en kritisk gennemgang af de enkelte regnskabsposter. Denne gennemgang, der kun vil kunne udføres på grundlag af bilagsmaterialet, må efter flertallets mening mest hensigtsmæssigt kunne overlades til den lokale revision, der må afkræves en erklæring om, at en sådan kritisk gennemgang har fundet sted og om de kommentarer, den har givet anledning til.

2) Attestation vedrørende anvendelsen af statens tilskud.

Det er fremhævet som et ufravigeligt princip af folketingsudvalget i dets betænkning over den af statsrevisorerne afgivne betænkning over statsregnskabet for finansåret 1961-62, at folketinget til enhver tid må forbeholde sig ret til at undersøge, om bevilgede midler over finansloven er blevet anvendt til de formål, hvortil bevilling er givet, jfr. bilag 4. Det er også blevet fremført af revisionsdepartementet, at der må være en passende administrativ kontrol med statstilskuddenes anvendelse i overensstemmelse med bevillingsforudsætningerne, jfr. afsnit III 2.

Udvalget har overvejet, hvorledes man bedst sikrer opfyldelsen af dette princip.

I denne forbindelse bemærkes, at kontrollen med, at statstilskuddene anvendes til de formål, hvortil de er bevilget, for en række tilskuds vedkommende ikke vil volde nogen

problemer. Det gælder således de driftstilskud, der ydes til delvis dækning af visse af den pågældende skole konkret afholdte udgifter, nemlig til lærerløn, leje og undervisningsmateriel. I disse tilfælde skal der foreligge dokumentation for udgifternes afholdelse som betingelse for tilskuddets udbetaling. De øvrige tilskud, der ydes som et tilskud pr. skole, pr. elev, pr. undervisningstime, pr. klasse eller med en fast procent af en af ministeriet foretagne vurdering af bygningerne som skoleejendom, og som i forhold til lærerløns-tilskuddet kun udgør en mindre tilskudsandel, har ifølge lovgivningen alene til forudsætning, at de anvendes til skolens forsvarlige drift i almindelighed, og revisionskontrollen må derfor efter flertallets opfattelse alene gå ud på, at det ved gennemgang af årsregnskabet konstateres, at midlerne er anvendt i overensstemmelse hermed.

Den selvfølgelige forudsætning for ydelse af statstilskud, at der overhovedet finder skoledrift — og forsvarlig skoledrift — sted, sikres først og fremmest ved det pædagogiske tilsyn med skolerne. Forudsætningen om, at også de almindelige driftstilskud, der ydes pr. elev, pr. time eller pr. klasse, jfr. foran, anvendes til formål inden for skoledriften, må sikres ved, at der afkræves revisorerne udtalelse herom, idet en sådan anvendelse af de fra staten modtagne midler normalt kun vil kunne påvises ved en gennemgang af bilagsmaterialet og ikke ved en gennemgang i ministeriet af de aflagte skoleregnskaber. Revisorerklæringerne på dette område må formuleres således, at der er adgang for revisor til at kommentere erklæringen og til at forelægge særlige spørgsmål, hvilket kan give ministeriet anledning til at foretage en nærmere undersøgelse af sagen.

3) Attestation vedrørende lærerlønningerne.

Revisorerne skal selvfølgelig attestere, at de enkelte lærere har oppebåret de lønninger, som er opført på skolens ansøgning om statstilskud, og at de samlede udgifter til lærerlønninger på dette skema svarer til lønningskontoen i skolens regnskab. Flertallet finder det imidlertid også rimeligt, at revisorerne ved deres påtegning på skolens ansøgningsskema attesterer, at de lønninger, som de enkelte lærere har oppebåret, er i overensstemmelse med de herom gældende regler. En sådan

attestation forudsætter, at revisorerne får kendskab til alle for lønfastsættelsen relevante forhold, herunder reglerne om lønningsindplacering og anciennitet samt de bestemmelser, der udsendes om lønningernes fastsættelse. Statstilskuddene til de forskellige private skoler er gennemgående af en sådan størrelsesorden, at det ikke vil være urimeligt, om man fra statens side til gengæld forlanger, at det materiale, der danner grundlaget for ministeriets tilskudsberegning er så rigtigt som muligt. Flertallet mener dog ikke, at ministeriet i hvert fald i den første tid kan undlade at foretage en efterregning af lønningerne til de enkelte lærere, dels fordi løntilskuddet udgør en meget væsentlig del af statstilskuddet, og dels fordi reglerne ikke mindst inden for de skoleformer, der skal følge de for de offentlige skoler gældende lønbestemmelser, herunder reglerne om overtimebetaling, timereduktion m. v., kan være vanskelige at anvende korrekt. I denne forbindelse ønsker flertallet at påpege det hensigtsmæssige i, at man i ministeriet fortsætter den påbegyndte opbygning af kartoteker over de tilskudsberettigede skolars lærere, hvilket vil lette efterregningen af lærerlønningerne.

Et krav om, at den lokale revisor skal foretage en gennemgang af de enkelte lønningers overensstemmelse med de gældende regler, vil begrænse arbejdet i den centrale administration i ministeriet, eventuelt vil det senere vise sig, at den ministerielle efterregning af lønningerne kan undlades. Endvidere vil revisors løngennemgang, som finder sted inden for regnskabsåret, give institutionen og lærerne større sikkerhed for, at der ikke på det betydeligt senere tidspunkt, hvor ministeriets tilskudsberegning foregår, skal foretages reguleringer.

4) Attestation vedrørende ydelser, der ud over lønninger måtte være udbetalt skolens leder og lærere.

Et andet særligt forhold vedrørende lærerlønningerne angår den særlige kontrol, der skal føres med disse ved alle de skoleområder, hvor det er en forudsætning for ydelse af tilskud, at skolen følger de til enhver tid gældende regler for aflønning af lærere ved tilsvarende offentlige skoler. Dette er for de skoler, der kan falde ind under tilskudsform I,

tilfældet for de private gymnasieskoler, studenterkursus og realskoler. Da disse skoleformer er forpligtet til nøjagtigt at følge de offentlige lærerlønssatser, vil det ikke være tilstrækkeligt at få dokumentation for, at lærerne har oppebåret de i de respektive tilskudslove forudsatte lønninger, og at disse svarer til de herom gældende regler, men man må tillige have sikkerhed for, at de ikke har oppebåret mere end disse lønninger. Såfremt de — eventuelt under andre konti på regnskabet — herudover har oppebåret lønnings-tillæg eller har fået tillagt andre ydelser, der direkte eller indirekte må anses for et tillæg til lønnen, må der nærmere redegøres herfor. Efter flertallets mening vil det derfor være påkrævet, at der i tilskudsgrundlaget for sådanne skoleformer indgår særskilte oplysninger om alle udgiftsbeløb, der udover de på de rene lønningskonti posterede måtte være udbetalt til skolens leder og lærere med nærmere motivering for deres afholdelse, og at disse oplysninger attesteres af revisor, selv om man ved tilskudsform 1, som behandles her, får driftsregnskaberne indsendt.

d) Revisorernes kvalifikation.

Det må efter udvalgets mening i hvert fald fordres, at revisionen udføres af uvildige regnskabskyndige revisorer. Under hensyn til revisionens pligtmæssige omfang og det med denne forbundne ansvar over for institutionen og staten har man drøftet, om der ud over uvildighed og regnskabskyndighed bør stilles yderligere krav til revisorerne, herunder navnlig om der med rimelighed kan stilles krav om, at revisorerne skal være statsautoriserede, eventuelt således at dette krav begrænses til visse skoleområder eller til institutioner af en vis størrelse.

Udvalget har ved overvejselsen af, om der skal anvendes statsautoriseret revisor, lagt vægt på, at det af de af udvalget indhentede oplysninger om den nu stedfindende revision fremgår, at der allerede findes statsautoriseret revision ved en stor del af de skoler, hvis samlede tilskud henhører under tilskudsform I, jfr. nærmere bilag 6.

Under hensyn til at ministereiets tilskudsforvaltning efter flertallets forslag for fremtiden i langt videre omfang vil blive baseret på det lokale forarbejde, til hvilket der derfor

må stilles skærpede krav i henseende til kontrol, foreslår flertallet som resultat af sine overvejelser, at der skal være statsautoriseret revisor ved hver enkelt af de tilskudsmodtagende institutioner, men dog således, at ministeriet kan dispensere fra dette krav, såfremt særlige grunde taler herfor. En sådan dispensation tænkes navnlig meddelt som en overgangsordning i tilfælde, hvor det klart fremgår, at institutionen i forvejen har en anerkendt regnskabskyndig revisor.

2. Tilskudsform II.

Som nævnt i indledningen til afsnit 1° har flertallet fundet det hensigtsmæssigt ved de videre overvejelser af de problemer, der knytter sig til den regnskabsmæssige side af tilskudsgrundlaget at sondre mellem de to tilskudsformer I og II.

Selv om flertallet i mange henseender må anlægge de samme synspunkter vedrørende de to tilskudsformer, gør der sig netop angående de regnskabsmæssige forhold forskelligheder gældende, hvilket først og fremmest beror på, at institutionernes driftsregnskaber efter flertallets opfattelse ikke skal indgå i tilskudsgrundlaget for de skoler, hvis tilskud henhører under tilskudsform II. Når udvalgets flertal er af denne opfattelse, hænger det sammen med, at tilskuddet ved denne tilskudsform netop beregnes uden hensyn til skolens regnskabsmæssige driftsresultat, og at dette resultat ikke på nogen måde har mulighed for at influere på tilskuddets størrelse. Dette bevirker, at skolernes driftsregnskaber er uden betydning for tilskudsudmålingen.

Man finder det heller ikke hensigtsmæssigt at anvende driftsregnskaberne som formidler af de tilskudsrelevante oplysninger af økonomisk art om den tilskudsmodtagende institution, idet disse både lettere og sikrere vil kunne tilvejebringes i form af skematiske oplysninger, som vil blive krævet forelagt med de attestationer, der er fornødne for at skabe fuld sikkerhed for oplysningernes rigtighed.

Herudover at stille krav om indsendelse af driftsregnskaber til brug ved tilskudsberegningen — som foreslået af mindretallet — vil efter udvalgsflertallets mening være overflødig og kun give anledning til unødigt dobbeltbehandling, da man efter flertallets me-

ning ikke ville kunne forsvare at indkræve regnskaber i tilslutning til tilskudsberegningsen uden i denne forbindelse at foretage en nøjere gennemgang af disse. I betragtning af, at der i alt er ca. 650 skoler og skoleafdelinger, der oppebærer tilskud efter tilskudsform II, ville enhver form for gennemgang af regnskaberne pålægge tilskudsforvaltningen en betydelig arbejdsbyrde. En sådan ordning ville derfor forudsætte en væsentlig udbygning af ministeriets personale og ville påføre statskassen betydelige merudgifter.

Flertallet henleder i øvrigt i denne forbindelse opmærksomheden på, at en generel indkaldelse af regnskaber også for skoler under tilskudsform II formentlig måtte kræve lovhjemmel. Dette synes i hvert fald at måtte være tilfældet for privatseminariernes vedkommende, hvor tilskudsloven direkte forudsætter, at regnskaber ikke er nødvendige ved tilskudsberegningsen, og for højskoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler og efterskoler fremgår det modsætningsvis af lovens krav om, at der skal fremsendes dokumenteret regnskab for den udbetalte lærerløn og udgiften til undervisningsmidler. Også for de private gymnasieskoler og studenterkursus vedkommende ville det formentlig være nødvendigt at tilvejebringe lovhjemmel for indkaldelse af regnskaber til brug ved tilskudsberegningsen, da folketetinget ved gennemførelsen af de sidste tilskudslove for disse to skoleformer (lovene nr. 81 og 82 af 25. marts 1961) netop ophævede de hidtidige bestemmelser om, at disse skoler og kursus var undergivet økonomisk kontrol fra statsmagtens side; som begrundelse herfor var i bemærkningerne til de to lovforslag udtrykkelig anført, at man for disse skoleformer ligesom for en række andre under undervisningsministeriet hørende tilskudsnydende skoleformer, der i vidt omfang er omdannet til selvejende institutioner, måtte finde det tilstrækkeligt at kontrollere, at lønningerne, der danner grundlag for størstedelen af tilskuddet, er udredet i overensstemmelse med de derfor gældende regler. For de resterende skoleformers vedkommende ville det nok være hensigtsmæssigt, om et krav om regnskabsindsendelse i tilslutning til tilskudsberegningsen blev hjemlet ved lov, da det ville være et nyt krav og derfor af mange ville blive betragtet som et eklatant brud på tidligere sædvane.

Mens driftsregnskaberne således efter ud-

valgsflertallets opfattelse ikke skal indsendes sammen med tilskudsgrundlaget for skoler under tilskudsform II, finder samme flertal dog med støtte i de ovenfor under afsnit IV anførte betænkninger og i de af revisionsdepartementet fremsatte ønsker at måtte fremsætte krav om, at sådanne skoler for at kunne modtage statstilskud skal føre et årligt driftsregnskab med status, der revideres på betryggende måde.

Et sådant krav er allerede stillet til alle selvejende institutioner, hvilket vil sige ca. 85 pct. af skolerne under tilskudsform II. Skoler, der med ministeriets godkendelse er oprettet som eller omdannet til selvejende institutioner, opnår nemlig særlige fordele i henhold til lovgivningen, normalt således at de dermed bliver berettiget til at få bevilget statslån til byggeri m. v., men ofte tillige således, at deres adgang til at oppebære statstilskud forbedres, idet driftsresultatet ikke danner nogen grænse for statstilskuddet. I de for disse institutioner gældende vedtægter, der skal godkendes af ministeriet, bliver der derfor altid stillet krav om mindst en anerkendt regnskabskyndig revisor, ligesom der kræves indsat en bestemmelse om, at et eventuelt driftsoverskud alene må anvendes til fordel for skolen.

Når flertallet også for så vidt angår de privatejede skoler under tilskudsform II mener at burde stille krav om betryggende regnskabsføring og revision som betingelse for ydelse af statstilskud, er baggrunden herfor, at man ønsker revisorattestation af en række oplysninger, som indgår i tilskudsgrundlaget, og da en sådan revisorattestation ikke kan gives, uden at skolen fører regnskab, der revideres af den pågældende revisor, når flertallet frem til at stille krav om regnskabsføring og revision ved alle tilskudsberettigede skoler.

Et krav om betryggende regnskabsføring kan stilles med hjemmel i bogføringsloven (lov nr. 178 af 5. juni 1959), der pålægger alle private skoler en bogføringspligt. Også kravet om betryggende revision mener flertallet at kunne stille på det bestående lovgrundlag, da det som anført skønnes påkrævet for at sikre rigtigheden af de oplysninger, der danner grundlag for statstilskuddets beregning.

Da det er meget væsentligt, at det regnskabsmateriale, revisorerne bygger deres revisions-

erklæring på, er af en sådan beskaffenhed, at det er egnet som grundlag for afgivelse af de af undervisningsministeriet krævede attestationer, må der i det store og hele stilles de samme krav til regnskabsaflæggelse og revision, som flertallet har fremsat forslag om under 1. Tilskudsform I.

Imidlertid gør der sig her under tilskudsform II, hvor driftsregnskaberne ikke skal indsendes til ministeriet i forbindelse med tilskudsberegningen, visse særlige forhold gældende, som vil gøre det påkrævet i hovedtræk at gennemgå de under afsnit 1 foreslåede krav, der må stilles til den stedlige regnskabsaflæggelse og revision.

a) Regnskabet.

Selv om regnskaberne ikke skal forelægges ministeriet i forbindelse med tilskudsforvaltningen, må udvalget finde det ønskeligt, om der også for disse regnskabs vedkommende bliver indført standardregnskaber (driftsregnskab og status) med fast konto-plan opbygget efter den for eventuelle tilsvarende offentlige skoleformer anvendte kontoopstilling, ligesom man finder det hensigtsmæssigt, at der udstedes samme konteringsvejledning og samme direktiver iøvrigt som omtalt under afsnit 1.

Disse krav til regnskabsføringen må ses i sammenhæng med den forebyggende ordensmæssige betydning for skolerne, der ligger i et årsregnskab aflagt efter en fast konto-plan, ligesom det i denne forbindelse tillige må have i erindring, at man kun herigennem opnår mulighed for at tilvejebringe et tilfredsstillende materiale, dels for revisionsdepartementet, såfremt dette af hensyn til dets kontrolmæssige overtilsyn med tilskudsforvaltningen ønsker stikprøvevis at få stillet regnskaber til rådighed, dels for undervisningsministeriet til orientering om, hvorledes de enkelte tilskudslove virker, jfr. nedenfor efter d).

b) Regnskabsåret.

De samme betragtninger, som under afsnit 1 er anført om anvendelse af finansår som regnskabsår, gør sig også gældende her under afsnit 2.

c) Revisionens omfang.

Også kravene til revisionen, både de almindelige og de specielle, må stort set være de

samme ved tilskudsform I og II, dog bør der ikke i tilskudsgrundlaget for skoler henhørende under tilskudsform II indgå erklæring fra revisor om den kritiske gennemgang af driftsregnskabet. Derimod vil det også for så vidt angår tilskudsform II være en forudsætning for ydelse af statstilskud, at revisor i forbindelse med årsregnskabet afgiver en udtalelse om, at statens tilskud ikke er anvendt til skoledriften uvedkommende formål. For de selvejende institutioners vedkommende må denne udtalelse suppleres med en erklæring fra revisor om, at et eventuelt driftsoverskud er anvendt til fordel for skolen i overensstemmelse med de herom i vedtægterne fastsatte regler. Kontrollen med dette vilkår søges først og fremmest sikret gennem de af ministeriet stillede krav til sammensætningen af de selvejende institutioners bestyrelse, i hvilken lønmodtagere fra institutionen ikke må have sæde, men det foreslås som anført tillige pålagt skolens revisor i forbindelse med sin gennemgang af institutionens årsregnskab at påse, at dette vilkår er opfyldt og afgive en erklæring herom, som må indgå i tilskudsgrundlaget.

Det, der under afsnit 1 er anført om kontrollen med lærerlønninger, gælder også uden videre ved tilskudsform II, herunder den ønskede revisorattestation af, at den til de enkelte lærere udbetalte løn er i overensstemmelse med de herom gældende regler. For så vidt angår de skoleformer, hvor lærerlønnen skal svare til lønnen i den offentlige skole, skal revisor give samme attestation som omtalt ovenfor under 1. Tilskudsform I. c), bb 4) vedrørende ydelser, der ud over lønninger måtte være udbetalt skolens leder og lærere. (For de skoler, der falder ind under tilskudsform II, gælder dette selvejende private gymnasieskoler og studenterkursus samt alle realskoler, realkursus og seminarier).

d) Revisorerne.

De samme betragtninger, som under afsnit 1 er anført til støtte for forslaget om statsautoriserede revisorer, finder også anvendelse her. Forslaget herom er så meget mindre betænkeligt, som ca. halvdelen af skolerne under tilskudsform II allerede anvender statsautoriseret revision, jfr. bilag 6, hvoraf fremgår, at 208 af de selvejende skoler (alle tilskudsform II) og 47 af de privatejede (for en

dels vedkommende tilskudsform il) benytter statsautoriseret revisor. Det er en selvfølge, at bemærkningerne om dispensation fra kravet om statsautoriseret revision på tilsvarende måde finder anvendelse.

Man kan i denne forbindelse henvise til, at den i april 1960 afgivne betænkning vedrørende folkehøjskolen går ind for statsautoriseret revision ved højskoler, der er selv- ejende institutioner. Det tilføjes dog, at et krav herom bør være ledsaget af en lempelig overgangsbestemmelse, f. eks. gående ud på, at den ved bestemmelsens ikrafttræden fungerende revisor, uanset om han ikke er statsautoriseret, kan fortsætte, således at kravet først skal opfyldes, når valg af ny revisor alligevel skal finde sted.

Selv om det falder uden for udvalgets kommissorium, ønsker flertallet at henlede opmærksomheden på den nytte, ministeriet kan drage af sådanne systematisk aflagte og reviderede årsregnskaber, idet der herved åbnes mulighed for på ensartet grundlag at indsamle oplysninger om alle tilskudsnydende skolars trivsel til brug for en videre statistisk bearbejdelse og analyse, som foruden at tjene oplysende formål i almindelighed også vil kunne anvendes i forbindelse med lovrevision af tilskudsordningerne.

11° Udvalgets mindretals redegørelse og forslag.

Som der er redegjort for ovenfor under afsnit III, har revisionsdepartementets kritik ud fra kontrolmæssige synspunkter specielt været rettet imod kontrollen med:

- a) Tilskuddenes beregning i overensstemmelse med de herom fastsatte bestemmelser,
- b) at de lovmæssige vilkår for ydelsen af tilskuddene er overholdt,
- c) at bevillingsforudsætningerne for tilskuddenes ydelse er tilgodeset, og
- d) at forvaltningen af og kontrollen med tilskuddene til de forskellige skoleformer varetages under anvendelse af ensartede principper, således at forvaltningen er koordineret i fornødent omfang.

ad a) Mindretallet kan tilslutte sig flertallets synspunkter med hensyn til en forstærkelse af kravene til skolernes regnskabsaf- læggelse og revision og for så vidt angår den

foreslåede tilrettelæggelse af ministeriets tilskudsforvaltning, jfr. dog nedenfor ad d).

ad b) For så vidt angår overholdelsen af de lovmæssige vilkår tager mindretallet specielt sigte på overholdelsen af, at lærerlønningerne ved eksamensskolerne skal være i overensstemmelse med lærerlønningerne ved de tilsvarende offentlige eksamensskoler.

Herved bemærkes, at dette vilkår ville være uden realitet, hvis der ikke heri indbefattes lønningstillæg eller andre ydelser, der direkte eller indirekte må anses for et tillæg til lønnen, hvilket forudsætter, at der er fornøden kontrol med, i hvilket omfang sådanne ydelser er afholdt.

ad c) Ved bevillingsforudsætningerne vil mindretallet forstå, at skolerne ikke afholder driftsudgifter til formål, der ikke omfattes af, hvad der principielt må anses for driftsudgifter for en skole med det driftsformål, som fremgår af pågældende bevillingslov. Selvom pågældende lovs bestemmelser ikke indeholder nærmere regler i så henseende, må det efter mindretallets opfattelse i hvert fald være en klar forudsætning for tilskud i henhold til tilskudslove til gymnasier, studenterkursus, realskoler og privatseminarier, at der ikke principielt afholdes udgifter, der bortset fra renteudgifter o. lign. ikke ville forekomme i tilsvarende skoler indenfor det offentlige. Men også for andre skoleformers vedkommende må der efter mindretallets mening være principielle forudsætninger for, hvad der kan anses for at være omfattet af skolens driftsformål, selv om dette kan være mere vidtspændende som f. eks. for højskolars vedkommende. Herved bemærkes, at ikke alene de fra staten modtagne tilskuds- ydelser, men også skolens egne indtægter, derunder tilskud fra anden side og elevbeta- linger, må være omfattet af bevillingsforud- sætningerne, hvilket efter mindretallets op- fattelse er i overensstemmelse med statens almindelige praksis. Hvis dette principielle synspunkt ikke anlægges, ville staten efter mindretallets opfattelse ikke have fornøden kontrol med, at skolen ikke anvender drifts- indtægter til andre den pågældende skole- drift uvedkommende formål, hvorved bemær- kes, at skolevedtægternes godkendelse af ministeriet for selvende skolers vedkom- mende efter mindretallets mening ikke kan give fornøden sikkerhed i så henseende.

Herved bemærkes, at mindretallet herudover er enig i, jfr. ovenfor side 25, at det må være en forudsætning fra statens side, at opsamlede driftsmidler ved selvejende skoler kun må anvendes til fordel for skolen, hvorved mindretallet foruden til driftsudgifter indenfor den ovenanførte begrænsning vil forstå udbygning af pågældende skoles anlæg.

ad d) Der er nedenfor i afsnit V.B. redegjort for, at ministeriets tilskudsforvaltning foreslås opdelt, således at forvaltningen af tilskuddene henlægges under de respektive direktorater. Af koordinationshensyn ville mindretallet have foretrukket en centraliseret forvaltning omfattende alle skolerne, men efter at være gjort bekendt med de hensyn, der taler for at placere tilskudsforvaltningen i de respektive direktorater, skal mindretallet ikke fremsætte indvending herimod under forudsætning af, at der tilrettelægges fornøden koordination mellem direktoraternes tilskudsforvaltninger. Man forudsætter herved, at divergenser mellem direktoraterne (eventuelt særlige tvivlsspørgsmål) forelægges departementet til afgørelse. Det bemærkes, at koordinationen også må omfatte behandlingen af de tvivlsspørgsmål, der indeholdes i revisorerklæringerne, og som det er tilskudsforvaltningernes opgave at varetage, jfr. nedenfor.

Det er af mindretallet principalt blevet foreslået i udvalget, at alle de ovenfor under a)-c) omhandlede opgaver skulle varetages centralt i ministeriets tilskudsforvaltning, hvilket efter mindretallets opfattelse ville give grundlag for en mere effektiv og koordineret kontrol med tilskuddene og formentlig — alt taget i betragtning — ville være den økonomisk mest fordelagtige ordning. Herved ville det imidlertid som gjort gældende af revisionsdepartementet, jfr. ovenfor afsnit III, være en forudsætning, at skolernes regnskaber blev indsendt til forvaltningen til brug ved dennes varetagelse af kontrollen med tilskuddene og disses forudsætninger. Som omtalt ovenfor side 21 f. f. er der imidlertid derefter foreslået en ordning, hvorefter de foran under b)-c) nævnte kontrolopgaver overdrages skolernes statsautoriserede revisorer. Mindretallet har ikke fundet noget at indvende imod denne ordning under forudsætning af, at det sikres, at de under

b)-c) omhandlede kontrolopgaver varetages effektivt under ansvar over for staten.

I så henseende bemærkes, at dette efter mindretallets opfattelse må forudsætte, at der meddeles revisorerne et oplysningsgrundlag bl. a. til nærmere belysning af, hvad der indgår i kontrolopgaverne. For så vidt angår bevillingsforudsætningerne synes heri naturligt at måtte indgå oplysninger om det direktivmæssige grundlag for driften af tilsvarende skoler inden for staten.

Endvidere må det for mindretallet være en forudsætning, at alle i revisorerklæringerne fremsatte bemærkninger og i disse indeholdte tvivlsspørgsmål behandles og afgøres i tilskudsforvaltningen, samt at det — i det omfang sådanne afgørelser måtte give anledning dertil — undersøges, om tilsvarende spørgsmål skulle foreligge for så vidt angår andre skoler af samme art. Såvel af hensyn til behandlingen af de af revisorerne fremsatte bemærkninger og tvivlsspørgsmål, der utvivlsomt i et vist omfang har relation til posteringer i regnskaberne, som til brug ved undersøgelser af den sidstnævnte art vil det efter mindretallets opfattelse være nødvendigt, at skolens årsregnskab er vedlagt revisorerklæringen. Når henses til den belysning af det pågældende tvivlsspørgsmål, som utvivlsomt i mange tilfælde vil kunne opnås ved en sammenholdelse med regnskabet, ville det allerede af rent praktiske arbejdsmæssige grunde ikke være rimeligt, hvis der ved behandlingen af tvivlsspørgsmålet skal indhentes oplysninger, som kunne være undgået, hvis regnskabet havde været til rådighed som bilag til revisorerklæringen. Dertil kommer, at undersøgelser, som tvivlsspørgsmålet måtte give anledning til med hensyn til, om et tilsvarende spørgsmål skulle være aktuelt vedrørende andre skoler af samme art, uanset at dette ikke har givet anledning til bemærkning fra skolens revisor, jfr. ovenfor, forudsætter, at også revisionserklæringerne fra de andre skoler er vedlagt skolens regnskab. Mindretallet kan ikke finde det rimeligt, hvis sådanne regnskaber først skal rekvireres, inden behandlingen af tvivlsspørgsmålets betydning for disse skoler kan gennemføres. Efter mindretallets opfattelse ville undladelsen af at kræve regnskaberne vedlagt erklæringerne i det hele indebære en mindre effektiv og mere arbejdskrævende forvaltning, og det ses ikke, at vedlæggelsen af regnskaberne,

hvis registrering i tilskudsforvaltningen må forudsættes at foregå i forbindelse med registreringen af revisorerklæringerne, ville påføre forvaltningerne nogen arbejdsbyrde eller fra noget som helst synspunkt være til ulempe for forvaltningen eller skolerne. Det bemærkes, at mindretallet er indforstået i, at i hvert fald regnskaberne fremsendelse kun som bilag til revisorerklæringerne ikke kan indebære noget forvaltningsansvar for tilskudsforvaltningerne i forhold til de tilskudsmodtagende skoler, idet de kun modtages som oplysningsgrundlag for nævnte erklæringer. Mindretallet må derfor anse en ordning efter de foranførte retningslinier som en forudsætning for på den ene side, at tilskudsforvaltningerne tilrettelægges så rationelt og dermed arbejdsbesparende som muligt og på den anden side, at der tilgodeses de hensyn til en effektiv varetagelse af de omhandlede kontrolopgaver, som er en forudsætning for, at der fra revisionsdepartementets side alene føres tilsyn med denne forvaltning.

For så vidt angår det af udvalgsflertallet berørte spørgsmål, om der er fornøden hjemmel til et direktiv om indsendelse af regnskaberne, skal mindretallet henvise til de af revisionsdepartementet i skrivelse af 28. november 1963 (bilag 3) til statsrevisoratet herom fremførte synspunkter.

B. Tilskudsforvaltningen i undervisningsministeriet.

1. Tilskudsforvaltningens placering inden for undervisningsministeriet.

Tilskudsforvaltningen er som anført for tiden placeret under hvert af de tre nyoprettede undervisningsdirektorater. Selve arbejdet med tilskudsberegningen udføres som omtalt i beskrivelsen kun delvis indenfor de respektive direktoraters organisatoriske rammer, idet dette arbejde i vidt omfang udføres af særlige tilskudsberegnere, som oppebærer honorar for dette arbejde, der ligger uden for deres almindelige sagsområde. Den nuværende form, hvorefter tilskudsberegningen er lagt i hænderne på et antal tilskudsberegnere, som i mange tilfælde ikke vil være ansat i det kontor, der har ansvaret for det pågældende tilskudsområde, forekommer udvalget uheldig, selv om arbejdet har været overladt til juridisk personale med adskillige års erfa-

ring og indsigt i de med tilskudsberegningerne forbundne problemer, idet den vanskeliggør en ensartet behandling af ensartede problemer inden for de forskellige skoleformer og ikke sikrer en tilstrækkelig koordinering af ministeriets tilskudsforvaltning. Dette forhold er også fremført af revisionsdepartementet i den under afsnit III 1. anførte kritik, hvor man bl. a. fremhæver den utilstrækkelige koordinering af tilskudsforvaltningen. Udvalget er derfor ikke i tvivl om, at den nuværende tilskudsberegnerordning bør afløses af en ordning, hvor arbejdet kan indpasses under de naturlige organisatoriske rammer.

Det vil i denne forbindelse være naturligt at overveje, om arbejdet bør henlægges under de respektive tre direktorater, som har ansvaret for de pågældende undervisningsområder, eller om tilskudsforvaltningen bør samles på ét sted inden for undervisningsministeriets organisation.

En nærliggende løsning af koordineringsproblemet ville for så vidt være at samle tilskudsforvaltningen under ét enten i 1. departements 1. afdeling eller i et af direktoraterne.

En henlæggelse af hele tilskudsforvaltningen til 1. departements 1. afdeling ville imidlertid næppe være i overensstemmelse med de i administrationsudvalgets betænkning nedfældede hovedprincipper samt de af ministeriet fulgte principper for fordelingen af ministeriets arbejdsopgaver mellem departement og direktorater, idet departementet ved en sådan løsning — udover varetagelsen af principielle og koordinerende opgaver vedrørende de omhandlede statstilskud — hermed også ville komme til at varetage de med tilskudsforvaltningen forbundne løbende administrationsopgaver, hvis udførelse efter de ovenfor nævnte principper henhører under direktoraternes arbejdsområde.

Imod en sådan ordning taler endvidere hensynet til, at tilskudsforvaltningen af de her omhandlede skoleformer bør være henlagt og knyttet til det samme kontor i ministeriet, som i øvrigt behandler de løbende almindelige opgaver vedrørende disse skoleformer, og som de tilsvarende offentlige skoleformer sorterer under.

Hensynet til denne fornødne arbejdskoordinering af de omhandlede tilskudsområder med andre opgaver vedrørende disse skole-

former og med de tilsvarende offentlige skoleformer indebærer derfor også, at en eventuel henlæggelse af hele den løbende tilskudsforvaltning under et enkelt af direktoraterne ligeledes må anses for uhensigtsmæssig.

Endelig kunne man overveje at henlægge ikke hele tilskudsforvaltningen, men alene det beregnerarbejde m. v., som ministeriets tilskudsberegnere hidtil har varetaget, til ét sted inden for undervisningsministeriets organisation.

Dette ville for så vidt kunne sikre en bedre arbejdsmæssig koordinering i den løbende tilskudsforvaltning end **hidtil**. Der ville herved kunne opnås en større ensartethed og sikkerhed ved administrationen af forskuds-anvisninger og tilskudsafregninger, og gennemgangen af de af skolerne indsendte oplysninger, foretagelsen af tilskudsberegningerne samt efterkontrollen heraf ville lettere kunne tilrettelægges og afvikles på en mere ensartet og effektiv måde på grundlag af kontormæssigt fastlagte arbejdsdirektiver.

En sådan centralisering af den overvejende del af den løbende tilskudsforvaltning måtte, når tilskudssagernes betydelige antal og det hermed forbundne beregner-, kontrol- og administrationsarbejdes omfang tages i betragtning, i praksis forudsætte oprettelse af et i personalemæssig henseende fuldt udbygget særskilt »beregnerkontor«, sammensat af folk, der udelukkende beskæftiger sig med tilskudsberegning. Da en sådan koncentration af beregnerarbejdet vil kunne bidrage til en bedre og mere effektiv udnyttelse af det hertil særligt egnede personale, kunne denne løsning forventes **at** ville være besparende i personalemæssig henseende. Det vil imidlertid næppe være muligt at tilrettelægge en i tidsmæssig henseende jævnt glidende tilskudsberegning for alle tilskudsberettigede skoleformer, men der vil som følge af sammenfaldende afregningsterminer forekomme perioder med spidsbelastning med deraf følgende behov for yderligere personale og omvendt perioder, hvori beskæftigelsen af dette specielle beregnerpersonale må forudsættes at ville volde vanskeligheder. Tilsvarende vanskeligheder opstår derimod ikke, såfremt beregnerarbejdet udføres af de respektive direktoraters personale, idet dette naturligt **vil** kunne inddrages i direktoraternes øvrige arbejdsområde, så snart der ikke er beregnerarbejde at udføre.

Oprettelsen af et samlet beregnerkontor må også anses for mindre hensigtsmæssigt, for så vidt som det administrative ansvar for tilskudsberegningerne for en stor del af skoleformernes vedkommende herved ville blive placeret hos et organ, der ikke varetager og har ansvar for de løbende øvrige **administrations**opgaver vedrørende disse skoleformer eller tilsvarende offentlige skoleformer. Dette ville medføre, at et sådant beregnerkontor måtte forelægge vedkommende direktorat tvivlsspørgsmål vedrørende skolemæssige forhold m. v., som måtte opstå under **tilskudsberegningen**. En sådan høringsprocedure, der sikkert vil vise sig nødvendig i ikke ringe omfang, ville besværliggøre arbejdet og modvirke arbejdsmæssige fordele, der kunne være forbundet med oprettelse af et sådant beregnerkontor.

Udvalget har derfor fundet, at den løbende forvaltning af tilskuddene, det vil sige arbejdsopgaverne vedrørende udsendelse og indkaldelse af tilskudsskemaer og regnskaber, anvisning og afregning af tilskud, disses beregning og efterkontrollen hermed, samt gennemgang af de foreliggende tilskudsoplysninger fremdeles bør varetages af de respektive direktorater, hvorunder tilskudssagerne nu er henlagt, men således at der under de tre direktoraters sagsbehandling og udførelse af de løbende opgaver finder en koordinering sted, der sikrer, at ensartede problemer og spørgsmål behandles ensartet i direktoraterne.

Endvidere mener udvalget, at der i forbindelse med såvel særlige problemer, der måtte opstå under et direktorats varetagelse af de udførende opgaver, som principielle tilskudsspørgsmål må foretages en koordinering, der orienterer de tre direktorater med henblik på en fælles behandling af sådanne problemer og spørgsmål, således at der herved i videst muligt omfang skabes basis for ensartede løsninger af problemerne og indførelse af ensartede principper i tilskudsreglerne og disses fortolkning.

For som ovenfor anført at kunne opnå

- a) den fordel, at tilskud til en skoleform administreres af den myndighed, som i øvrigt varetager den løbende administration af den pågældende skoleform,
- b) koordinering af tilskudsforvaltningen af skoleformer inden for et direktorat med

forvaltningen af eventuelle tilsvarende offentlige skoleformer inden for samme direktorat,

- c) en bedre koordinering direktoraterne imellem ved disses udførelse af de løbende opgaver og
- d) en tilstrækkelig koordinering i forbindelse med ministeriets løsning af særlige tilskudsproblemer og principielle tilskudsspørgsmål

foreslår udvalget nedenstående organisationsform for og placering af ministeriets tilskudsforvaltning.

1° Den løbende administration af tilskud til en skoleform varetages af det direktorat, der i øvrigt udfører administrationsopgaverne vedrørende den pågældende skoleform samt eventuelle tilsvarende offentlige skoleformer, således at direktoratet har det administrative ansvar for udførelsen af de løbende tilskudsopgaver.

Det foreslås, at arbejdet vedrørende tilskudsforvaltningen udføres af de respektive kontorers medarbejderstab, idet man i videst muligt omfang søger at inddrage medarbejdere af assistentgruppen i arbejdet. Den hidtidige ordning, hvorefter tilskuddene beregnes af akademisk personale, som oppebærer særskilt honorar herfor, bør ophæves. Afviklingen af tilskudsberegnerordningen bør muligvis inden for visse af skoleformerne foregå i løbet af en kortere overgangsperiode, hvorunder de hidtidige tilskudsberegnere virker som konsulenter.

2° Den omtalte koordinering bør sikres ved, at 1. departements 1. afdeling i samråd med de tre undervisningsdirektorater fastsætter de nødvendige retningslinier for den løbende tilskudsforvaltning, idet bemærkes, at koordineringen bør være særlig effektiv for institutioner, der rummer flere skoleformer, og ved at departementet endvidere drager omsorg for, at principielle afgørelser vedrørende tilskudsspørgsmål kommuniseres for alle tre direktorater. Herudover må det anbefales, at repræsentanter for departementet og de tre direktorater regelmæssigt mødes til drøftelse af forekommende tilskudsproblemer.

Med henblik på at sikre overblikket over de mangfoldige, forskelligartede tilskudsproblemer, som kan opstå i forbindelse med den løbende forvaltning, vil det antagelig være hensigtsmæssigt, at en dygtig medarbejder

af assistentgruppen inden for hvert direktorat søges inddraget i behandlingen af tilskudssagerne for så vidt muligt alle uddannelsesområder under pågældende direktorat. På grund af den betydning, der må tillægges en sådan stilling, vil det efter udvalgets opfattelse ikke være urimeligt, hvis der til brug for kvalificerede assistenter, der er indstillet på at specialisere sig på dette område, søges oprettet en stilling som overassistent i hvert af de tre direktorater.

2. Personalesammensætning i tilskudsforvaltningen.

Som nævnt i foregående afsnit 1. foreslår udvalget, at tilskudsforvaltningen varetages af de respektive undervisningsdirektorater, og at denne virksomhed indpasses i direktoratets almindelige arbejde under videst mulig anvendelse af personale af assistentgruppen.

Det forudsættes, at direktoraterne råder over assistenter, der kan foretage selve tilskudsberegningsarbejdet samt forestå udsendelse og indhentelse af tilskudsskemaer m. v. og foretage den første gennemgang af disse.

Efterkontrollen af de foretagne beregningers rigtighed i talmæssig henseende vil efter udvalgets opfattelse for så vidt også kunne varetages af medarbejdere af assistentgruppen. Såfremt tanken om oprettelse af overassistentstillinger i direktoraterne til brug ved løsning af tilskudsforvaltningsopgaverne fremmes, vil det dog være naturligt at henlægge efterkontrollen af disse beregninger til de pågældende overassistenter. Disse vil tillige efter en passende overgangsperiode formentlig i ikke ringe omfang kunne aflaste de akademiske medarbejdere ved stillingtagen til almindelige fortolkningsspørgsmål, som er sædvanligt forekommende og eventuelt har været gennemgået på de ovenfor nævnte drøftelser mellem departementet og direktoraterne med henblik på koordinering af administrationen.

Udvalget forudsætter, at akademiske medarbejdere i de respektive direktorater overrefererer tilskudssagerne, og at dette gøres på en sådan måde, at der ikke finder en overlappning sted i forhold til det i forvejen på tilstrækkelig betryggende måde udførte arbejde. Man går f. eks. ud fra, at de akademiske medarbejdere ikke skal foretage en talmæssig efterregning af de allerede fore-

tagne og efterkontrollerede beregninger, men indskrænke sig til et tilsyn med, at sagernes materielle indhold er i orden.

Endvidere må de akademiske medarbejdere i direktoraterne behandle forekommende spørgsmål om fortolkningsproblemer og i fornødent omfang drage omsorg for, at disse forhandles med departementet, således at der derved tilvejebringes den nødvendige koordinering mellem de afgørelser, der træffes af de forskellige direktorater.

3. Hovedlinierne i tilskudsforvaltningens arbejdsgang.

De gældende tilskudslove indeholder i et vist omfang bestemmelser, hvorefter undervisningsministeriet direkte bemyndiges til at fastsætte de nærmere regler for lovenes gennemførelse, eller som forudsætter udstedelse af sådanne direktiver. Under udvalgsarbejdet er det konstateret, at der ikke inden for alle tilskudsområderne i tilstrækkelig grad har fundet en direktivmæssig fastlæggelse sted af de nærmere retningslinier for tilskudsfastsættelsen. Man finder det derfor nødvendigt, at tilskudsreglerne i videst muligt omfang udbygges med direktiver, således at tilskudsberegningen kan foregå på et ensartet grundlag, og således at tvivlsspørgsmål i forbindelse med tilskudsreglernes anvendelse begrænses mest muligt.

Udvalget finder derhos anledning til at præcisere, at arbejdsgangen i tilskudsforvaltningen bør tilrettelægges på en sådan måde, at den baseres på systematisk udformede blanketter. Der tænkes herved bl. a. på tilskudsskemaer, som udfyldes af de tilskudssøgende skoler, og som indeholder det fornødne antal rubrikker til brug for de oplysninger, der bør påføres under sagernes behandling i ministeriet. Sådanne tilskudsskemaer findes allerede inden for alle de her omhandlede tilskudsområder, men jo bedre og mere standardiseret og detaljeret dette arbejdsgrundlag er planlagt, desto større er mulighederne for inddragelse af medarbejdere af assistentgruppen i tilskudsforvaltningsarbejdet.

Udvalget anser det for nødvendigt, at ministeriet ved en nøje gennemgang af alle de skemaer m. v., der anvendes inden for de enkelte skoleområder, sikrer sig, at de i opstilling og indhold er i overensstemmelse

med de principper, der ønskes fulgt på alle tilskudsområder. Man kan således allerede ved blanketstandardiseringen og en arbejdsinstruks for medarbejdernes gennemgang af de udfyldte standardblanketter tilgodese et vist koordineringssyn.

Sagsbehandlingen i direktoraterne vil hverken hvad angår å conto udbetalinger af stats-tilskud eller endelige afregninger af disse kunne foretages alene på grundlag af de andragender, der modtages fra skolerne, hvilket da heller ikke er tilfældet under den nuværende tilskudsforvaltning. Ministeriet må i alle tilfælde sikre sig, hvorledes status er for det økonomiske mellemværende mellem ministeriet og pågældende skole. Oplysninger som disse fremgår af ansøgningsskemaerne fra skolerne og må sammenholdes med ministeriets egne oversigter over mellemværendet, forinden sagen ekspederes.

Som nævnt i afsnit III 5. har revisionsdepartementet henstillet, at der oprettes et skolekartotek i undervisningsministeriets bogholderi, indeholdende et kort for hver tilskudsmodtagende institution. Dette kartotek skulle til enhver tid indeholde en a jourført oversigt over alle tilskudsansøgninger og endelige afregninger i forholdet til hver enkelt skole.

Udvalget har tilsluttet sig tanken om oprettelse af et sådant skolekartotek og har anbefalet, at man overdrager et lille arbejdsudvalg med repræsentation fra ministeriet, forvaltningsnævnet og revisionsdepartementet at tage stilling til den nærmere udformning af kartoteket og dets placering inden for undervisningsministeriet. Det omhandlede arbejdsudvalg, som iøvrigt er blevet nedsat i november 1964, er omtalt i undervisningsministeriets skr. af 1. februar 1964 til revisionsdepartementet, *bilag 10*. Der er ikke ved det nedenfor i afsnit 4 skitserede personalebehov taget stilling til et eventuelt yderligere behov for personale, som måtte vise sig påkrævet ved oprettelsen af et sådant kartotek.

4. Tilskudsforvaltningens personalebehov.

Udvalget har herefter søgt at danne sig et indtryk af, på hvilken måde en gennemførelse af udvalgets forslag må formodes at ville påvirke størrelsen og sammensætningen af medarbejderstaben i ministeriet. Udvalget

har ikke anset det for muligt, og ej heller nødvendigt, at søge opstillet en detaljeret oversigt over det nuværende personaleforbrug ved løsningen af tilskudsforvaltningsopgaverne. Som det fremgår af afsnit II E. andrager de samlede årlige honorarer for tilskudsberegningerne for de private skoler i alt ca. 69.000 kr. Endvidere er der i honorarer til de særlige, beskikkede revisorer udbetalt i alt 8.370 kr. årligt. Herudover medvirker de enkelte kontorer i direktoraterne som tidligere omtalt i et vist omfang ved behandlingen af tilskudssagerne. Det er ikke muligt nøjagtigt at angive, hvad dette arbejde koster.

Ved gennemførelse af den ordning, som udvalget har foreslået, vil der ske en forskydning i personalebehovet, således at medarbejdere af assistentgruppen i større omfang vil overtage opgaver, der hidtil har været varetaget af særligt honoreret akademisk personale. Under hensyn til, at de honorarer, der har været udbetalt til ministeriets tilskudsberegnere, ikke synes at have stået i et rimeligt forhold til den nødvendige indsats, jfr. at det har været yderst vanskeligt at få ministeriets tjenestemænd til at påtage sig arbejdet, kan overgangen til den af udvalget foreslåede ordning ikke undgå at medføre øgede udgifter. Det må herved også tages i betragtning, at den nuværende tilskudsforvaltning efter sin opbygning er alt for spinkel, idet den ikke er blevet udbygget i overensstemmelse med den stedfundne udvikling, jfr. revisionsdepartementets kritik i afsnit III 1 og 3 med hensyn til utilstrækkelig effektivitet og manglende efterkontrol. Det vil derfor være nødvendigt ved bemandingen at tage hensyn til, at udvalget ved sit forslag har forudsat, at tilskudsforvaltningen skal være å jour, og at man i ministeriets tilskudsforvaltning etablerer den nødvendige kontrol og sikrer den fornødne koordinering. Det må i overensstemmelse hermed skønnes, at en væsentlig udvidelse af assistentpersonalet vil være nødvendig, og at der tillige må finde en mindre udvidelse sted af det akademiske personale, der hidtil har været sparet for en del opgaver på dette område på grund af de kvalificerede tilskudsberegnere.

Udvalget vil anslå behovet for udvidelse af personalet til at omfatte ca. fem assistenter, tre overassistenter samt mindst to, snarere tre, akademikere i 19.-24. lønningsklasse.

Udvalget går ud fra, at de omhandlede assistenter vil kunne indgå i direktoraternes almindelige arbejdsfordeling på en sådan måde, at spidsbelastninger i tilskudsberegningsarbejdet kan udjævnes på passende måde. Det er ikke udvalgets tanke, at der udover det nuværende personale i 19.-24. lønningsklasse skal ansættes 2-3 akademikere med den opgave alene at beskæftige sig med tilskudsforvaltningen, men man skønner, at det behov for yderligere arbejdskraft, der vil være på dette område, vil svare til 2-3 akademikere i alt i departementet og de tre undervisningsdirektorater. Det er dog hensigten, at den af de pågældende akademikere, der skal virke i departementet, i hvert fald i en overgangstid må anvende sin fulde arbejdskraft til de særlige opgaver, der forestår i forbindelse med nyordningens gennemførelse og herunder specielt sikringen af den fornødne koordinering af tilskudsforvaltningen. Da ministeriet som nævnt allerede har overført en del af de opgaver, der hidtil har været varetaget af tilskudsberegnere, til en overassistent og to assistenter kan den fornødne personaleudvidelse (2V₂ akademikere, 2 overassistenter og 3 assistenter) løseligt anslås at ville medføre en årlig merudgift på 185.000 kr.

Muligvis kan der ud over det forannævnte merpersonale blive behov for en regnskabskyndig medarbejder, der kan bistå ved gennemgangen af de indsendte regnskaber for skoler, der henhører under tilskudsform I.

De hidtidige hverv som honorarlønnede tilskudsberegnere vil samtidig kunne indtrædes, men som førnævnt bør afviklingen inden for visse af skoleformerne foregå over en kortere overgangsperiode, i hvilken de hidtidige tilskudsberegnere virker som konsulenter.

C. Revisionsdepartementets overtilsyn.

Som anført i de indledende bemærkninger til afsnit V falder spørgsmålet om revisionsdepartementets opgave uden for kommissoriet og har derfor ikke været genstand for overvejelser i udvalget. Det er imidlertid fremhævet af revisionsdepartementet, at dette ved varetagelsen af sit overtilsyn må have adgang til institutionernes årsregnskaber til stikprøvemæssigt gennemsyn.

Udvalget har ved foranstående forslag om tilskudsforvaltningens tilrettelæggelse i det lokale led, ved krav til regnskabsførelsen og revisionen bl. a. også søgt at tilvejebringe nogle for revisionsdepartementets stikprøvemæssige gennemsyn tilfredsstillende årsregn-

skaber ved institutionerne, som undervisningsministeriet efter det for udvalget oplyste vil indfordre i det omfang, revisionsdepartementet måtte ønske det indsendt til brug ved sit overtilsyn med, at tilskudsordningerne er betryggende tilrettelagt og administreret.

København, den 24. februar 1965.

Bengt Bengtson

V. Hammer
(formand)

Frida Horten

Lars Chr. Larsen

V. Martensen-Larsen

V. Ohm Jensen

H. Puggaard Nielsen

VI. Bilag.

Notat vedrørende kravene til grundlaget for ministeriets tilskudsforvaltning.

/ . Indledning

1.1. Kommissoriet.

1.2. Udvalgets hidtidige arbejde.

Imidlertid har revisionsdepartementets repræsentant på de hidtil afholdte udvalgs-møder gentagne gange fremsat synspunkter, der i væsentlig grad er afvigende fra de øvrige udvalgsmedlemmers opfattelse af kravene til det grundlag, som ministeriet skal basere sin tilskudsforvaltning på.

Da dette spørgsmål vil blive aktuelt ved gennemgangen af hver eneste af de af kommissoriet omfattede skoleformer, og da det endvidere vil være muligt at tage principiel stilling til dette spørgsmål, vil det være af stor betydning for det fortsatte udvalgsarbejde, at der tages stilling til problemet allerede nu.

1.3. Formålet med nærværende notat.

Dette notat er tænkt som oplæg til en endelig stillingtagen til spørgsmålet om, hvilke krav der kan stilles til grundlaget for ministeriets tilskudsforvaltning. Såfremt der fortsat måtte være afvigende opfattelser i udvalget vedrørende dette spørgsmål, vil det være nødvendigt at tage initiativ til en principiel drøftelse hos undervisningsministeren.

2. Revisionsdepartementets synspunkter.

2.1. Revisionsdepartementets skrivelse af 10. juni 1960.

(Optaget som særskilt bilag (bilag 7)).

2.2. Revisionsdepartementets skrivelse af 24. maj 1961.

(Optaget som særskilt bilag (bilag 8)).

2.3. Mødet den 28. oktober 1961 hos undervisningsministeren.

Departementschef Dybdal gav på mødet en redegørelse for hovedlinierne i de ovennævnte skrivelser og fremsatte herudover en række bemærkninger, hvoraf følgende ganske kort skal refereres:

En revision af tilskudsberegningen ligger uden for revisionsdepartementets pligt og tillige udenfor, hvad revisionsdepartementet ønsker at påtage sig. Revisionsdepartementet har imidlertid en forpligtelse til at føre tilsyn med, at administrationen sker på forsvarlig måde.

Således som forholdene var nu, var det ikke almindeligt, at et revisorattesteret regnskab dannede grundlag for tilskudsberegningen.

Tilskudsberegningen skete endvidere uden nogen form for efterkontrol og uden koordination, hvilket indebar risiko for fejlregninger.

Når man efter de nye tilskudsregler nærmede sig en 100 pct. dækning fra statens side, løb man efter revisionsdepartementets opfattelse en risiko for overdækning, hvis man tog statstilskud i betragtning ved siden af tilskud fra anden side.

Revisionsdepartementet fandt det urimeligt, at man lod beregningen af statstilskud på op imod 100 pct. af lønningerne til private institutioner bero på en enkelt persons kontrol.

Med hensyn til en overdækning indenfor lærerlønstilskuddet fandt revisionsdepartementet, at der var tale om forhold, der lå helt udenfor, hvad man kunne acceptere indenfor statsforvaltningen.

Revisionsdepartementet måtte fastholde, at når hensynet til skolernes selvstændige stilling medførte, at man ikke fandt at kunne kræve revisorattesterede regnskaber, så var der tale om en forflygtigelse af kontrollen,

der lå helt uden for de almindelige principper for økonomisk kontrol.

3. *Synspunkterne i finansministeriets skrivelse af 15. juni 1938 angående revision af regnskaber vedrørende private institutioner, foreninger, selskaber m. v., der oppebærer tilskud fra statskassen.*

(Gengivet i betænkningens afsnit IV. A.).

4. *Forvaltningskommissionens betænkninger.*

(Gengivet i betænkningens afsnit IV. B.).

5. *Udvalgets egne bemærkninger.*

Begrebsmæssigt findes 2 forskellige hovedformer for ydelse af statstilskud, idet tilskuddet kan ydes

- 1) i forhold til det samlede regnskabsmæssige resultat af en institutions virksomhed i f. eks. et år (underskudsdekning), eller
- 2) på grundlag af andre kriterier, det være sig ikke-økonomiske (f. eks. elevtal) eller økonomiske (f. eks. de samlede udgifter på en enkelt konto i institutionens regnskab, f. eks. lønudgifter).

Udvalgets flertal er af den opfattelse, at arten og omfanget af den kontrol, der fra statens side bør søges iværksat over for de pågældende områder, i relation til statstilskuddet må være afhængig af, hvilke nærmere kriterier for tilskuddet og dets beregning, der er fastsat af lovgivningen, i hvilken forbindelse man finder, at der må sondres skarpt mellem de ovenfor anførte 2 tilskudsformer.

Flertallet finder endvidere, at spørgsmålet om størrelsen af den procentvise dækning af skolernes driftsudgifter er irrelevant for problemstillingen.

Et mindretal (revisionsdepartementet) må ved vurderingen af kontrolspørgsmålet tillige lægge afgørende vægt på den reelle dækningsprocent fra statens side, når statstilskuddet for den overvejende dels vedkommende (nemlig lønningstilskuddet) fastsættes på grundlag af regnskabsmæssige oplysninger således som tilfældet er på samtlige heromhandlede tilskudsområder. Efter mindretallets mening er der behov for, at skole-

regnskaberne indsendes til kontrol i det omfang, statens tilskud praktisk talt dækker eller endog overstiger driftsudgifterne, uanset om tilskuddet beregnes til hel eller delvis underskudsdekning.

5.1. *Underskudsdekning.*

Begrebet underskudsdekning omfatter ifølge den af udvalget anvendte terminologi alene tilfælde, hvor der er tale om hel eller delvis dækning af et reelt regnskabsmæssigt underskud, hvorimod de tilfælde, hvor en skole får dækket en større eller mindre del af sine driftsudgifter på grundlag af tilskud ydet efter andre kriterier, falder uden for begrebet, uanset dækningsprocentens størrelse.

Hvis statens tilskud beregnes som underskudsdekning (helt eller delvis), vil det efter udvalgets opfattelse være nødvendigt, at regnskaberne indsendes til kontrol i ministeriet.

Såfremt skolernes revisorer er regnskabskyndige (f. eks. statsautoriserede), bør man ved fastsættelse af detaljeret instruks for regnskabsaflæggelse og revision kunne undlade en detaljeret talmæssig revision i ministeriet. Ministeriets gennemgang vil da kunne begrænses til en kritisk bedømmelse af det aflagte reviderede regnskab. Man har ikke fundet anledning til at tage stilling til, hvorledes man skal forholde sig i de tilfælde, hvor skolens revisorer ikke er regnskabskyndige, da der i udvalget er enighed om, at der må stilles krav herom for alle de under undervisningsministeriets ressource hørende tilskudsområder.

5.2. *Tilskud til nødlidende skoler.*

Såfremt der er tale om bevilling af statsmidler til skoler, der befinder sig i en transgsituation, vil en samlet bedømmelse af pågældende skolers økonomi være påkrævet.

De under punkt 5.1 fremsatte betragtninger må finde tilsvarende anvendelse her, således at en bedømmelse af skolernes regnskaber er grundlaget for bevillingen.

Der kan her være tale om tilfælde, hvor der haves direkte lovhjemmel for sådanne tilskud, f.eks. § 12, stk. 3 i lov nr. 202 af 16. juni 1962 om statstilskud til private realskoler, eller om enkeltstående bevillinger af statskassen (evt. tipstjenestens overskud).

Det bemærkes dog, at undervisningsministeriets tilskudsforvaltning, også for så vidt angår de ovennævnte private realskoler, i øvrigt er baseret på tilskudsregler af den nedenfor under punkterne 5.3 og 5.4 omhandlede art.

5.3. Tilskud i forhold til bestemte arter af afholdte udgifter (lønninger m. v.).

Der er i udvalget enighed om, at det grundlag, hvorpå beregningen af disse tilskud bygger, bør være så sikkert og fuldstændigt som muligt.

Efter flertallets opfattelse bør der i de tilfælde, hvor statens tilskud fastsættes som en fast procentdel af dokumenterede afholdte udgifter af en bestemt art, f. eks. lønninger, men hvor tilskudsberegningen er uafhængig af skolens øvrige udgifter og økonomi, indsendes en af en regnskabskynig revisor attesteret dokumentation for de pågældende udgifters størrelse og rigtighed.

Derimod kan der efter flertallets opfattelse i sådanne tilfælde ikke være behov for at indkalde det samlede regnskab til prøvelse i ministeriet. Spørgsmålet om, hvorvidt den enkelte skole i disse tilfælde opnår større eller mindre dækning af sine driftsudgifter, berører ikke den løbende tilskudsforvaltning, som alene bør udøves i henhold til de gældende lovregler. Derimod må spørgsmålet om statstilskuddenes størrelse tages generelt i betragtning ved fastsættelsen

af lovreglerne for den pågældende skoleform. Den eneste tilskudsforudsætning, lovgivningen i disse tilfælde opstiller, er, at de omhandlede udgifter er afholdt, og at dette er konstateret på tilstrækkelig betryggende måde, hvilket ikke findes at nødvendiggøre regnskabsforelæggelse, men blot en autoritativ attestation.

Mindretallet (revisionsdepartementet) må derimod også i disse tilfælde anse det for påkrævet, at skolernes reviderede driftsregnskaber stilles til rådighed ved tilskudsforvaltningen til kontrol af tilskudsgrundlaget, herunder navnlig grundlaget for løningstilskuddet, samt som grundlag for bedømmelse af, om statstilskuddet anvendes i overensstemmelse med tilskudsforudsætningerne og af, hvorledes et eventuelt overskud anvendes.

5.4. Tilskud, der ydes efter faste beregningsregler, men uafhængig af regnskabsmæssige oplysninger.

Der vil her normalt være tale om rent eksakte tal, f. eks. oplysning om antallet af elever, og det vil efter udvalgets flertals opfattelse her normalt være hensigtsmæssigt og tilstrækkeligt at kræve forstanderens attestation af disse oplysningers rigtighed.

Mindretallet (revisionsdepartementet) indtager for dette tilskudsområdes vedkommende samme standpunkt som ovenfor under 5.3.

4. november 1963.

Statsrevisorerne.

1 tillægsbetænkning over statsregnskabet for finansåret 1961-62 har de ærede statsrevisorer til en af 4. revisionsdepartement aflagt beretning vedrørende kontrollen med tilskuddene til private skoler og to i forbindelse hermed foretagne undersøgelser bemærket, at det må være en almindelig principiel forudsætning for statens bevillinger, at regnskabet for disses afholdelse omfattes af den såvel ved grundloven som ved den almindelige lovgivning lovfæstede revision.

Hertil vil jeg indledningsvis gerne understrege, at der ikke er nogen uoverensstemmelse mellem revisionsdepartementet og undervisningsministeriet angående de i nævnte beretning af revisionsdepartementet konkret fremdragne to tilfælde om tilskudsberegningen til de katolske skoler og til studentereksamenskurserne, og at undervisningsministeriet - ligesom statsrevisorerne - har forudsat, at regnskabet for afholdelse af statens bevillinger er omfattet af den såvel ved grundloven som ved den almindelige lovgivning lovfæstede revision.

4. revisionsdepartement og undervisningsministeriet har imidlertid ikke samme opfattelse af, hvilket materiale der skal ligge til grund for tilskudsberegningen, idet revisionsdepartementet finder, at de tilskudsmodtagende skolars driftsregnskaber bør være til rådighed i langt videre udstrækning, end af ministeriet antaget.

Det er således revisionsdepartementets hovedsynspunkt, at der til brug for dets stikprøvemæssige gennemgang af de i undervisningsministeriets foreliggende tilskudsregnskaber stilles driftsregnskaber fra pågældende skoler til rådighed i det omfang, dette af departementet måtte findes at være af betydning for denne gennemgang, og revisionsdepartementet har i denne forbindelse bemærket, at dette efter departementets mening er aktuelt for eksamensskolernes vedkommende, dels af hensyn til kontrollen med, at vilkårene for tilskud er overholdt, dels med henblik på en belys-

ning af driftsmidlernes anvendelse til skolernes bevillingsmæssigt forudsatte driftsformål.

Undervisningsministeriet er naturligvis enig med revisionsdepartementet i, at man fra de tilskudsmodtagende skoler må indkræve det materiale, som er fornødent til udøvelse af kontrollen med, at de i lovgivningen fastsatte særlige vilkår for statstilskuddets ydelse er overholdt, og at dette materiale må være så pålideligt som muligt. På den anden side må man efter ministeriets opfattelse også begrænse sig hertil, da det er et rationelt princip, at et ministerium ikke indkræver oplysninger, som f. eks. regnskaber, såfremt disse ikke kan påvirke ministeriets dispositioner.

Til nærmere belysning af problemstillingen tillader jeg mig at fremsætte følgende betragtninger:

Begrebsmæssigt findes 2 forskellige hovedformer for ydelse af statstilskud,

- 1) i forhold til det samlede regnskabsmæssige resultat af en institutions virksomhed, eller
- 2) på grundlag af andre kriterier, det være sig økonomiske eller ikke-økonomiske.

Undervisningsministeriet er af den opfattelse, at arten og omfanget af den kontrol, der fra statens side bør søges iværksat i relation til statstilskuddet, må være afhængig af, hvilke nærmere kriterier for tilskuddet og dets beregning der er fastsat af lovgivningen, i hvilken forbindelse man finder, at der må sondres skarpt mellem de ovenfor anførte 2 tilskudsformer.

Undervisningsministeriet er således enig med revisionsdepartementet i nødvendigheden af driftsregnskaber, når der er tale om den ovenfor omtalte *tilskudsform 1*), hvad enten tilskud ydes

- a) til hel eller delvis dækning af underskud, eller
- b) efter behov under hensyn til, at skolerne befinder sig i en trangssituation.

I begge tilfælde beror statens tilskud på det samlede regnskabsmæssige driftsresultat,

og en samlet bedømmelse af de pågældende skolars regnskab vil derfor være påkrævet.

Hvor det derimod drejer sig om tilskudsform 2), som kan være

- a) tilskud, der ydes i forhold til bestemte arter af udgifter, men uafhængigt af skolens øvrige udgifter og økonomi (f. eks. lønudgifter og udgifter til undervisningsmateriel) eller
- b) tilskud, der ydes efter faste beregningsregler, men uafhængigt af regnskabsmæssige oplysninger (f. eks. på grundlag af elevtal eller ved ydelsen af bygnings-tilskud i henhold til en af staten foranstaltet vurdering af skolens bygninger), kan der efter ministeriets opfattelse ikke være behov for at indkalde det samlede regnskab, men en dokumentation ved en revisorattesteret erklæring eller på anden betryggende måde af de pågældende udgifter eller oplysningers rigtighed skulle være tilstrækkelig, idet spørgsmålet om, hvorvidt den enkelte skole i disse tilfælde opnår større eller mindre dækning af sine driftsudgifter, ikke kan berøre den løbende — skudsberegning efter denne tilskudsform.

Revisionsdepartementet anser det derimod også i disse tilfælde for påkrævet, at skolerne reviderede driftsregnskaber stilles til rådighed ved tilskudsforvaltningen til kontrol af tilskudsgrundlaget, herunder navnlig grundlaget for et eventuelt lønningstilskud, samt som grundlag for bedømmelse af, om statstilskuddet anvendes i overensstemmelse med tilskudsforudsætningerne, og af, hvorledes et eventuelt overskud anvendes.

Gennemgår man tilskudsformen for de private eksamensskoler, som revisionsdepartementet i første omgang begrænser problemet til at omfatte, viser det sig, at der er tale om både tilskudsform 1) og 2).

Tilskudsform 1) foreligger således:

- a) For privatgymnasierne i henhold til § 2, stk. 4, i disse skolars tilskudslov nr. 81 af 25. marts 1961 og for studenterkurserne i henhold til § 3, stk. 4, i tilskudslov nr. 82 af samme dato; det fastslås i begge disse lovbestemmelser, at tilskud til en privatejet institution over en 3-årig periode ikke må overstige nettoudgiften ved driften af vedkommende institution.
- b) For de private realskolars vedkommende i henhold til bestemmelsen i § 12, stk. 3,

i tilskudslov nr. 202 af 16. juni 1962, hvorefter realskoler på grundlag af dokumenteret opgørelse af behov kan oppebære et supplerende tilskud på indtil 24.000 kr. årlig.

Der består som nævnt ingen uoverensstemmelse mellem revisionsdepartementet og undervisningsministeriet med hensyn til indkaldelse af driftsregnskaber i disse tilfælde. Men da det kun er for privatejede institutioner, at driftsresultatet danner grænsen for statstilskuddets størrelse, d.v.s. for 2 ud af 13 gymnasieskoler og for 6 ud af 8 studenterkurser, og da trangstilskuddet til realskolerne kun udgør et supplement til de skolerne i øvrigt tilkommende statstilskud og derfor alene søges af et fåtal af realskolerne, finder tilskudsform 1) kun meget begrænset anvendelse inden for de private eksamensskoler. Dette hænger sammen med, at ministeriet netop ved opbygningen af hele den heromhandlede tilskudslovgivning har lagt vægt på, at driftstilskuddet ydes efter tilskudsform 2), d.v.s. på grundlag af dokumenterede oplysninger om enkelte udgiftsposter og andre faktiske oplysninger, men uafhængigt af skolens samlede driftsresultat.

Tilskudsform 2) finder således anvendelse ved beregningen af tilskud til:

- a) De som selvejende institutioner organiserede private gymnasieskoler og studenterkurser med hjemmel for gymnasieskolernes vedkommende i tilskudslovens § 2, stk. 1-3, der er sålydende:

»Til driften af de private gymnasieskoler yder staten et tilskud på 90 pct. af skolernes udgifter til lærerlønninger samt et tilskud på 90 pct. af statsskolernes bruttoudgift pr. skematime, bortset fra udgiften til læreiiønninger. I beregningen af statsskolernes bruttoudgift pr. time indgår ikke udgiften til forrentning og afskrivning samt udgifter og indtægter ved statens kostafdelinger.

Stk. 2. Ved beregning af tilskud efter stk. 1 kan højst medregnes 2 realklasserækker; for timer i overskydende klasser beregnes et tilskud på 85 pct. af lærerlønningerne.

Stk. 3. For år, i hvilke skolen har mindre end gennemsnitlig 14 elever pr. gymnasieklasse og 3. realklasse og 20 elever pr. 1. og 2. realklasse, nedsættes

det samlede tilskud efter forholdet mellem gennemsnitselevtallet og dette elevtal.«

For studenterkursernes vedkommende svarer reglerne, der findes i den pågældende tilskudslovs § 3, i det væsentlige til de for gymnasieskolerne gældende.

b) Private realskoler, der ikke søger om supplerende statstilskud i henhold til lovens § 12, stk. 3. Tilskudsbestemmelserne i den pågældende lovs § 2, er sålydende:

»Til driften af de private realskoler yder staten et grundtilskud på 4000 kr. til hver skole og et løntilskud på 85 pct. af følgende udgifter:

Lønninger til bestyrer og lærere,
stedtillæg,
personligt tillæg,
overtimebetaling,
vikarudgifter,
jubilæumsgratualer,

alt efter de for folkeskolens lærere gældende regler, for de personlige tillægs vedkommende henvises til §§ 19 og 43, stk. 3, i lov nr. 156 af 7. juni 1958 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

Stk. 2. Til de i § 1, stk. 2, nævnte skoler, som udbetaler løn til deres lærere efter de for Københavns kommunale skolevæsen gældende lønsatser, anvendes disse satser som tilskudsgrundlag.

Stk. 3. Tilskud til bestyrerløn ydes i forhold til lønning som skoleinspektør. Til bestyrere af skoler, der ikke er selvejende institutioner, ydes tilskud kun i forhold til så stor en lønning, som svarer til forholdet mellem antallet af læste timer og fuldt timetal for en lærer, dog højst for pligtigt timetal, jfr. § 3, stk. 2.«

For tiden modtager 106 realskoler tilskud i henhold til disse bestemmelser samt med hjemmel i tekstanmærkning nr. 43 på finansloven for finansåret 1963-64 24 realkursus.

Til de under a og b nævnte skoler og kursus, der falder ind under tilskudsform 2, anser undervisningsministeriet det normalt ikke for påkrævet at forlange skolernes driftsregnskaber stillet til rådighed ved tilskudsforvaltningen til kontrol af tilskudsgrundlaget, da tilskuddet som omtalt ydes uden hensyn til driftsresultatet, og da de oplysninger om lønninger, timetal og elevtal

m. v., der er nødvendige for beregning af statstilskuddet, ikke fremgår af driftsregnskaberne - i hvert fald ikke tilstrækkeligt specificeret - men må dokumenteres på betryggende måde ad anden vej. Så længe der ikke ifølge lovgivningen er åbnet mulighed for, at de regnskabsmæssige resultater kan påvirke fastsættelsen af statstilskuddenes størrelse, vil det efter undervisningsministeriets opfattelse ikke tjene noget formål at indkræve skolernes driftsregnskaber i forbindelse med tilskudsberegningen, idet der ikke er hjemmel til at skride ind over for de heromhandlede skoler, hvis indtægter måtte overstige udgifterne, lige så lidt som man kan kritisere, at der ikke er fremkommet et overskud, enten fordi visse udgiftsposter skønnes at være for store, eller visse indtægtsposter - navnlig elevbetalingerne - for små.

Til støtte for denne opfattelse kan man foruden til det i lovene fastsatte princip for tilskudsberegningen da også henvise til bemærkningerne til lovforslagene til de to nye tilskudslove for de private gymnasieskoler og studenterkursus (lov nr. 81 og 82 af 25. marts 1961), hvor det fremhæves, at der ikke længere er foreskrevet almindelig økonomisk kontrol fra statens side, idet man ligesom for en række andre under undervisningsministeriet hørende tilskudsnydende skoleformer, der i vidt omfang er omdannet til selvejende institutioner, finder det tilstrækkeligt at kontrollere, at lønningerne, der danner grundlag for størstedelen af tilskuddet, er udredet i overensstemmelse med de derfor gældende regler.

Herudover kan der dog forekomme tilfælde, hvor det konkret måtte vise sig, at regnskabet er et nødvendigt supplement til belysning af grundlaget for den pågældende tilskudsberegning, og i så fald anser undervisningsministeriet sig for både berettiget og forpligtet til at indkalde regnskab fra institutionen i forbindelse med tilskudsberegningen. Dette er således for tiden tilfældet for det ene af de to studenterkursus, der er omdannet til selvejende institutioner, og som derfor ikke skulle indsende regnskaber.

Endvidere anser undervisningsministeriet sig for berettiget til at indkalde regnskaber med henblik på tilvejebringelse af det fornødne økonomiske oplysningsmateriale til brug for en eventuel lovrevision. Man har

således med henblik herpå i en skrivelse af 19. juni 1963 anmodet samtlige friskoler, private realskoler og private gymnasieskoler om at indsende regnskab for henholdsvis regnskabsåret 1961-62 og for regnskabsåret 1962-63.

Det bemærkes, at ministeriet herved mener at være i overensstemmelse med de synspunkter, der blandt andet har fundet udtryk i forvaltningskommissionens 8. betænkning, hvori det f. eks. på side 12 foroven udtales: »Hovedrevisoraterne, der ifølge statsregnskabsloven har pligt til at føre revisionsmæssigt tilsyn med alle regnskaber over statsmidler, må også for de i nærværende indstilling omhandlede private institutionsområder have adgang til at øve indseende med regnskaberne, men under hensyn til den forudgående kontrol af private revisorer m. v. må deres opgave i det væsentlige indskrænke sig til et almindeligt overtilsyn med, at de kontrolmæssige forhold er betryggende tilrettelagt.«

Som nævnt i revisionsdepartementets beretning har undervisningsministeriet under 21. juni 1962 nedsat et udvalg med den opgave at fremkomme med nærmere forslag angående den fremtidige tilrettelæggelse af undervisningsministeriets forvaltning af statstilskuddene til private og kommunale undervisningsvirksomheder inden for de gældende love. Dette udvalg blev nedsat efter forslag fra 4. revisionsdepartement, men var også ønsket af undervisningsministeriet, dels fordi de bevilgende myndigheder i forbindelse med en almindelig regulering af statens honorarer i 1960 havde rejst spørgsmål om, hvorvidt de nuværende tilskudsberegningshonorarer kunne opretholdes, dels fordi ministeriet ønskede en nærmere undersøgelse af, om tilskudsberegningen ikke kunne tilrettelægges på en mere hensigtsmæssig måde.

I dette udvalg, i hvilket revisionsdepartementet, finansministeriet og forvaltningsnævnets sekretariat samt undervisningsministeriet er repræsenteret, har man gennemgået kravene til grundlaget for undervisningsministeriets tilskudsforvaltning, men der har ikke kunnet opnås enighed mellem revisionsdepartementets repræsentant og de øvrige medlemmer af udvalget angående nødvendigheden af regnskabsforlæggelse, og der har derfor på udvalgets foranledning fundet forhandling sted mellem departementschefen i 4. revisionsdepartement og undervisningsministeriets departementschef i 1. departement, men uden at man har kunnet nå til enighed. Det er således også af hensyn til videreførelsen af arbejdet i dette udvalg af betydning, at der skabes klarhed over det heromhørende spørgsmål.

I revisionsdepartementets beretning begrænses spørgsmålet om indkaldelse af regnskaber i forbindelse med den løbende tilskudsberegning til de private eksamensskoler. Der er imidlertid efter undervisningsministeriets opfattelse ikke grundlag for at drage en skillelinie i denne henseende mellem de private eksamensskoler og andre private skoleformer, der modtager statstilskud gennem undervisningsministeriet, - bortset fra de fra handelsministeriet overførte erhvervsuddannelsesskoler - da principperne for tilskudsberegningen i alt væsentligt er de samme uanset en del forskelligheder, som praktiske hensyn og traditioner har medført.

Det drejer sig om følgende andre private skoleformer:

Lovbestemmelse	Antal skoler		Statstilskud i 1962-63	
<i>Højskoler og landbrugsskoler:</i>				
Lovbekendtgørelse nr. 156 af 16. maj 1959 om folkehøjskoler og landbrugsskoler	66 højskoler			
	31 landbrugsskoler		16.168.681	
<i>Friskoler:</i>				
Lovbekendtgørelse nr. 161 af 9. april 1963 om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler	318 ¹⁾		36.444.054	

¹⁾ Det bemærkes, at i tallet indgår 109 hovedskoleafdelinger (friskoler), som er underskoler for private eksamensskoler.

Lovbestemmelse	Antal skoler	Statstilskud i 1962-63
<i>Husholdningsskoler og husholdningsseminarier:</i>		
Lovbekendtgørelse nr. 167 af 4. juni 1959 om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. v.	39 skoler 2 seminarier	2.787.514
<i>Efterskoler:</i>		
Lovbekendtgørelse nr. 257 af 14. juni 1960 om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.	110	9.009.841
<i>Ungdomskostskoler:</i>		
Lovbekendtgørelse nr. 257 af 14. juni 1960 om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.		583.654
<i>Privatseminarier:</i>		
Lovbekendtgørelse nr. 297 af 25. juli 1963 om statstilskud til anerkendte private seminarier	20	23.628.698
<i>Børnehave- og fritidshjemsseminarier:</i>		
Cirkulærskrivelse 22. februar 1960 til samtlige børnehave- og fritidshjemsseminarier	14	1.001.870

For disse andre private skoleformers vedkommende er der også i et vist begrænset omfang tale om *tilskudsform 1*.

Dette gælder således de friskoler, der ikke er organiseret som selvejende institutioner - ca. 125 af de 318 friskoler -, idet statstilskuddet til privatejede friskoler i henhold til friskolelovens § 8, stk. 3, ikke må overstige 80 pct. af driftsudgifterne, og ungdomskostskoler, til hvilke det samlede statstilskud i henhold til ungdoms- og aftensko- lelovens § 28, stk. 2, aldrig kan overstige 80 pct. af bruttoudgiften ved driften af skolen, og ved private ungdomskostskoler derhos ikke kan overstige driftsunderskud- det efter fradrag af de fra anden side ydede almindelige driftstilskud.

I disse tilfælde er det en forudsætning for beregningen af statstilskuddet, at der ind- fordres driftsregnskaber fra de pågældende skoler, hvilket tilmed er udtrykkeligt frem- hævet i bestemmelsen om statstilskud til ungdomskostskoler.

Til de som selvejende institutioner orga- niserede friskoler og til alle de øvrige op- regnede private skoleformer er det *tilskuds- form 2*), der finder anvendelse, idet disse skoler uden hensyn til driftsresultatet oppe-

bærer et statstilskud efter faste beregnings- regler.

Som et typisk eksempel på tilskudsbe- stemmelserne i de heromhandlede tilfælde kan man fremdrage loven om højskoler og landbrugsskoler, hvis regler herom i § 8, stk. 1, er sålydende:

»Statstilskuddet til de efter § 4, stk. 1, godkendte skoler udbetales med følgende beløb:

- 1) Et grundtilskud, der udgør 4.000 kr. for så vidt angår skoler med højst 30 års- elever, 3.000 kr. for så vidt angår sko- ler med 31-50 årselever, samt 2.000 kr. for så vidt angår skoler med 51 årselever og derover.
- 2) 3½ pct. af værdien af skolens bygninger og inventar. Denne værdi fastsættes af undervisningsministeren på grundlag af en på ministeriets foranstaltning foreta- gen vurdering af bygningerne m. v. som skoleejendom. Forstander- og lærerbo- liger medregnes, men ikke grundværdien samt landbrugs- og avlsbygninger. Hvis skolen benytter lejede bygninger, betales halvdelen af en af undervisningsministe- ren godkendt leje.

- 3) 70 pct. af skotens kvantante udgifter til lærerlønninger, herunder også forstanderlønning, for så vidt skolen er en selvvejende institution, der drives helt for egen regning; i andre tilfælde medregnes ved tilskudsberegningen en forstanderen i forhold til hans timetal beregnet løn, svarende til begyndelseslønnen i lærerlønningens 3. lønningsklasse. Der ydes ikke tilskud til nogen løn, der beregnet efter timetallet er lavere end begyndelseslønnen i lærerlønningens 3. lønningsklasse eller højere end slutlønnen for lærere ved et statsseminarium med fradrag af 1.800 kr. svarende til højeste alderstillæg fra staten, dog således at lønnen i aspiranttiden (ikke over 2 år) blot skal andrage mindst 90 pct. af den tilskudsberettigede minimumsløn for fast ansatte lærere. En lærers pligtige timetal er 600 timer årlig, for lærere med ikke over 30 timer månedlig kan lønnen dog beregnes efter et pligtigt timetal af 720 timer årlig. En forstanders pligtige timetal er 540 timer årlig.

Det samlede lærerlønstilskud til en skole kan ikke overstige 70 pct. af en lønsum, svarende til slutlønnen i lærerlønningens 4. lønningsklasse for samtlige de af skolens forstander og lærere læste timer beregnet i forhold til et pligtigt timetal af 540 for forstanderen og 600 for lærerne.

Forstandere og lærere må før deres ansættelse have fremlagt en ikke over 3 måneder gammel lægeattest for ikke at lide af smittefarlig tuberkulose i lunger eller strubehoved.

- 4) 50 pct. af udgifterne til undervisningsmateriel.«

De i denne lov således fastsatte regler for ydelse af statstilskud forudsætter ikke, at der indfordres driftsregnskaber fra skolerne, men alene behørig dokumentation for de udgiftsposter og de forhold i øvrigt, der danner grundlag for statstilskuddets beregning. Det foran under de private eksamensskoler anførte om undervisningsministeriets manglende mulighed for ved tilskudsberegningen at tage hensyn til eller kritisere det samlede driftsresultat gælder også for de heromhandlede skoleformer.

Tilskudsreglerne for de øvrige på siderne 8-9 nævnte skoler og seminarier, der hen-

hører under tilskudsform 2, er ikke på alle punkter enslydende med de for højskoler og landbrugsskoler gældende, men principperne er de samme, og i henseende til behovet for indkaldelse af driftsregnskaber i forbindelse med den løbende tilskudsberegning er der derfor ingen forskel.

Man finder dog anledning til specielt at fremhæve loven om statstilskud til private seminarier, hvor der i § 1, stk. 7, er fastsat nærmere regler om det materiale, der skal forelægges undervisningsministeriet som grundlag for beregningen af statstilskuddet. Efter at det i de foregående bestemmelser i lovens § 1 er fastsat, at der som statstilskud til de private seminarier ydes tilskud med 85 pct. til lønninger, 3¹/₂ pct. til forrentning og vedligeholdelse af seminariernes bygninger og et pristalsreguleret driftstilskud pr. klasse på 10.800 kr., siges det i stk. 7:

»Udbetaling af statstilskud finder sted forskudsvis i henhold til et til undervisningsministeriet i september måned indsendt overslag over udgifter til lærerløn samt klassetal i det påbegyndte undervisningsår og foregår i 3 lige store rater pr. 1. december, 1. april og 1. august, hvorefter endelig afregning sker efter indsendelse af fuldstændigt dokumenteret regnskab over lærerlønninger i det afsluttede skoleår med angivelse af timetal og den af ministeriet fastsatte tjenesteaider for hver lærer.«

Undervisningsministeriets tilskudsforvaltning på det heromhandlede område omfatter ialt ca. 750 skoler, heraf ca. 150 private eksamensskoler, og de samlede årlige statstilskud andrager ca. 135 mill. kr., heraf ca. 45 mill. kr. til eksamensskolerne. Undervisningsministeriet indkræver som grundlag for tilskudsberegning driftsregnskaber fra ca. 140 af disse skoler, der omfattes af tilskudsform 1), nemlig fra de privatejede gymnasieskoler, studenterkursus og friskoler, fra ungdomskostskolerne samt fra real-skoler, der ansøger om det særlige transgtilskud, mens man fra de resterende ca. 610 skoler, der omfattes af tilskudsform 2), beregner tilskuddet på grundlag af betryggende dokumentation for de udgiftsposter og forhold, som ifølge lovgivningen er relevante for statstilskuddets fastsættelse, men uden regnskabsforelæggelse, medmindre ganske særlige forhold gør sig gældende.

Såfremt de ærede statsrevisorer skulle

være af den mening, at der i forbindelse med den løbende tilskudsberegning skal indkræves regnskaber - ikke alene i enkelttilfælde, hvor revisionsdepartementet til brug ved sin kontrol med ministeriets tilskudsberegning for en enkelt skoles vedkommende skulle finde det fornødent at få indkaldt et driftsregnskab, som ikke foreligger i ministeriet - men i alle tilfælde, hvor der ydes tilskud til private skoler, må jeg — med baggrund heri - overveje, hvilke skridt der bør tages i forbindelse med overgang til en almindelig indkræven af regnskaber. Der må formentlig som en naturlig konsekvens heraf nærmere tages stilling til, hvilken indflydelse det skal have på statstilskuddets størrelse til den enkelte skole, hvis statstilskuddet overstiger skolens driftsunderskud, eller i hvilket omfang man skal udøve kritik, hvis der ikke er fremkommet et overskud, eventuelt ved indføjeelse af nærmere bestemmelser i loven om, i hvilket omfang der under hensyn til disse regnskabsresultater skal ske henholdsvis en nedsættelse eller en forhøjelse af det skolen efter de almindelige regler i øvrigt tilkommende statstilskud. Der kan med dette som baggrund komme til at opstå behov for, at der på forskellig vis må gennemføres lovændringer.

Det tilføjes, at undervisningsministeriets tilskudsberegning hidtil er blevet foretaget af jurister mod et særligt vederlag, og at denne ordning på mange punkter frembyder væsentlige fordele, blandt andet at den er billig for staten. En af de væsentligste ulemper - i princippet - ved denne ordning er imidlertid, at de enkelte beregninger ikke efterkontrolleres i tilstrækkeligt omfang. I forbindelse med den etablerede nyordning af samtlige ministeriets områder, som er tilrettelagt ved et samarbejde mellem ministeriet og forvaltningsnævnets sekretariat, har man også haft overvejelser med henblik på opnåelse af en mere rationel **tilrettelæggelse** af tilskudsforvaltningen i ministeriet, eventuelt således at den i det omfang, det er muligt, lægges over på assistentpersona-

let inden for ministeriets almindelige sagsområde, selv om en sådan ordning nødvendigvis en forøgelse af ministeriets personale og en forhøjelse af administrationsudgifterne. Man er meget interesseret i, at revisionsdepartementet deltager i disse overvejelser, for så vidt angår bestræbelserne for at finde frem til metoder, der også ud fra et revisionsmæssigt synspunkt kan gøre tilskudsberegningen så sikker som mulig, og jeg behøver næppe at fremhæve, at der ikke er nogen som helst modstand fra undervisningsministeriets side imod, at det materiale, skolerne skal indsende til bedømmelse af de forskellige tilskudsandele, det være sig lærerløn eller elevtal, bliver så sikkert som muligt, f. eks. gennem attestation af anerkendte revisorer.

Skulle det imidlertid findes nødvendigt for beregningen af driftstilskuddet til de enkelte skoleformer, der rent er omfattet af tilskudsform 2, at man herudover foretager en kritisk gennemgang af skolernes regnskaber, vil jeg gerne allerede nu fremhæve, at udgifterne til en sådan administration — når det omfattende omfang af dette tilskudsområde tages i betragtning — vil forudsætte opbygning af en ikke helt lille **tilskudsafdeling** i ministeriet bestående af jurister, regnskabs folk og assistenter.

Jeg skal endvidere gøre opmærksom på, at en konsekvent gennemførelse af et princip om indkaldelse af regnskaber som forudsætning for ydelse af statstilskud i tilfælde, hvor tilskud ydes uafhængigt af driftsresultatet, formentlig ville kunne medføre en væsentlig udbygning af det administrative apparat inden for flere af de andre ministeriers områder.

Endelig må det fremhæves, at et nyt princip indført på hele dette område utvivlsomt i vide kredse vil blive opfattet som en betydelig afvigelse fra den linie, der hidtil er fulgt, og hvorefter man fra administrationen kun udøver kontrol med enkeltpersoner og selskaber i det omfang, lovgivningen direkte anviser eller forudsætter.

K. Helveg Petersen.

Frida Horten,
fm.

FINANSMINISTERIET

4. Revisionsdepartementet

28. november 1963.

Til Statsrevisoratet.

I en skrivelse til statsrevisorerne af 4. november 1963, der er kommunikeret for revisionsdepartementet, har undervisningsministeren til statsrevisorerne afgivet en redegørelse vedrørende den i tillægsbetænkningen over statsregnskabet for finansåret 1961 62 side 50-54 indeholdte sag angående kontrollen med tilskuddene til private skoler m. v.

I den sag er der gjort rede for, at 4. revisionsdepartementet har anmodet om undervisningsministeriets principielle tilslutning til, at skolernes driftsregnskaber stilles til rådighed ved revisionsdepartementets stikprøvemæssige undersøgelser af tilskuddene i det omfang, dette efter departementets mening findes af betydning. Der er af revisionsdepartementet i sagen redegjort for motiveringen for denne anmodning, derunder at det fremsatte ønske kun er aktuelt for eksamensskolerne.

Undervisningsministeriet har i en skrivelse af 14. marts 1963 erklæret sig villig til at stille driftsregnskaber til rådighed i den udstrækning, disse afgives til ministeriet til brug ved dettes tilskudsforvaltning - hvilket imidlertid ikke er tilfældet for de selvejende skolars vedkommende - og er også villig til, hvis revisionsdepartementet finder det fornødent, for en enkelt skoles vedkommende, at indkalde et driftsregnskab, som ikke foreligger i ministeriets tilskudsforvaltning, *men kun for så vidt ministeriet er enig med revisionsdepartementet i, at dette synes påkrævet ved udøvelsen af departementets kontrol med tilskudsberegningen.* Ministeriet har i øvrigt ikke ment, at der er hjemmel for at afkræve selvejende gymnasieskoler, studenterkurser og realskoler driftsregnskaber. Heroverfor har revisionsdepartementet i en skrivelse af 16. april 1963 gjort gældende, at det *ud fra kontrolmæssige principper er uholdbart, hvis adgangen til indkaldelse af regnskaber til brug*

ved varetagelsen af revisionsdepartementets tilsyn skal bero på ministeriets skøn med hensyn til nødvendigheden af en stikprøvemæssig undersøgelse.

Revisionsdepartementet har endvidere i skrivelsen resumeret sine grunde for, at departementet har behov for adgang til at få driftsregnskaberne til rådighed ved stikprøveundersøgelserne.

Departementet må have adgang til disse regnskaber efter eget skøn

- a) af almindelige kontrolmæssige grunde, d. v. s. først og fremmest for at kunne sammenholde de udgifter (d. v. s. normalt lønninger), til hvilke der er ydet tilskud, med udgiftsposterne i regnskabet,
- b) for at kunne udøve den fornødne kontrol med overholdelsen af de for eksamensskolernes vedkommende foreliggende særlige tilskudsvilkår (at de udbetalte lønninger svarer til lønningerne i de tilsvarende offentlige skoler),
- c) for at kunne udøve tilsyn med, at stats-tilskuddene i det hele anvendes til de bevillingsmæssigt fastsatte formål (til driften af skolerne).

Angående hjemmelsgrundlaget for at afkræve selvejende gymnasieskoler, realskoler og studenterkurser driftsregnskaber har revisionsdepartementet henvist til, at der såvel i lov nr. 81 af 25. marts 1961 § 10 som i lov nr. 202 af 16. juni 1962 § 10 og lov nr. 82 af 25. marts 1961 § 9 vedrørende statstilskud til henholdsvis gymnasieskolerne, realskolerne og studenterkurserne findes bestemmelser, der bemyndiger undervisningsministeren til at fastsætte de nærmere regler for tilskudslovenes gennemførelse. Det forekommer revisionsdepartementet ligetil, at det med henhold til disse bestemmelser direktivmæssigt kan fastsættes, at driftsregnskaberne skal stilles til rådighed i det om-

fang, der fremsættes anmodning herom. Selv uden disse bestemmelser ville adgang til driftsregnskaberne efter departementets mening være begrundet i almindelige forvaltningsmæssige principper. I alle tilfælde må man være af den opfattelse, at departementet i medfør af loven om statens regnskabsvæsen og revision og den hertil knyttede praksis må kunne udbede sig de forornhandlede regnskaber stillet til rådighed i det omfang, departementet finder det fornødent til udøvelse af sin kontrol.

Det er på dette grundlag, statsrevisorernes bemærkninger til sagen i tillægsbetænkningen side 54 er afgivet.

Efter tillægsbetænkningens afgivelse den 30. april 1963 har undervisningsministeriet i en ny skrivelse af 7. juni 1963 fastholdt, at skolernes driftsregnskaber kun skal indkaldes i det omfang, ministeriet skønner det nødvendigt af hensyn til foretagelsen af den i de respektive tilskudslove forudsatte tilskudsberegning, hvorved er henvist til det af ministeriet i skrivelsen af 14. marts 1963 indtagne standpunkt, jfr. ovenfor.

For så vidt angår sikkerheden for, at tilskuddene anvendes efter deres formål, gør ministeriet gældende, at sikkerheden herfor ligger, dels i den indsendte dokumentation for bestemte udgifter, især til lønninger, som er langt den største udgiftspost, dels deri at skolerne udøver deres skolevirksomhed på tilfredsstillende måde, hvilket for de frie skolars vedkommende dokumenteres gennem det af loven krævede tilsyn og for eksamensskolernes vedkommende gennem eksamensresultaterne, som følges af undervisningsministeriet.

Angående hjemmelsgrundlaget for indkaldelse af driftsregnskaberne udtaler ministeriet, at regnskaber vel kan indkaldes, hvis det i det enkelte tilfælde skønnes at være nødvendigt grundlag for tilskudsberegningen, men at der ikke foreligger en almindelig hjemmel for indkaldelse af regnskaberne. Tilskudsreglerne er netop fastsat på en sådan måde, at indkaldelse af regnskaber i almindelighed skulle være ufornöden, hvilket også senest er kommet til udtryk i bemærkningerne til lovforslagene til de to nye tilskudslove for de private gymnasieskoler og studenterkursus, der vedrørende selvejende skoler indeholder følgende bestemmelse:

»Der er endvidere ikke længere foreskrevet almindelig økonomisk kontrol fra statens side, idet man ligesom for en række andre under undervisningsministeriet hørende tilskudsnydende skoleformer, der i vidt omfang er omdannet til selvejende institutioner, finder det tilstrækkeligt at kontrollere, at lønningerne, der danner grundlag for størstedelen af tilskuddet, er udredt i overensstemmelse med de derfor gældende regler.«

I tilslutning til sagen har der mellem revisionsdepartementet og ministeriet været ført en brevvæksling i en særlig sag vedrørende afviklingen af de blandt andet Akademisk Studenterkursus ydede statstilskud, der efter revisionsdepartementets opfattelse giver en meget væsentlig belysning af nødvendigheden af, at revisionsdepartementet har adgang til efter eget skøn at få driftsregnskaber stillet til rådighed.

I en skrivelse til ministeriet af 12. oktober 1963 har revisionsdepartementet fremdraget, at det af en først den 20. marts 1962 foretaget opgørelse af tilskudsmellemværendet med Akademisk Studenterkursus for tiden indtil 1. april 1960 er fremgået, at kurset pr. sidstnævnte dato havde modtaget 446.180,18 kr. for meget i statstilskud. Ved undersøgelsen i sagen viste det sig, at ministeriet på baggrund af, at der pr. 1. august 1959 var konstateret en tilskudsoverskridelse svarende til nogle måneders tilskud og i forbindelse med en for kurset opstået likviditetskrise, i november 1960 søgte og fik finansministeriets tilslutning til, at der kunne tilvejebringes en rådighedssum, indtil den nye tilskudslov forelå. Det blev herved gjort til en forudsætning, at den ved denne særlige finansiering opståede gæld til staten blev afviklet inden for et kortere åremål.

Revisionsdepartementet har heroverfor gjort gældende, at der ikke har foreligget bevillingsmæssig hjemmel for den således stedfundne finansiering af kurset udover, hvad der efter tilskudslovens tilskuds- og afregningsregler har været adgang til. Det opgjorte tilgodehavende på 446.180,18 kr. kan efter det foreliggende ikke stå i forbindelse med kursets driftsudgifter, når det tages i betragtning, at det i de årlige driftsregnskaber foreliggende nettounderskud siden 1948 er blevet dækket fuldt ud af sta-

ten, hvilket fremgår af den i marts 1962 foretagne opgørelse. Efter revisionsdepartementets opfattelse synes det derfor at ligge klart, at den pr. 1. april 1960 opgjorte gæld til staten på 446.180,18 kr. må hidrøre fra ekstraordinære over status afholdte udgifter, hvis refusion fra staten har ligget helt uden for de i tilskudsloven indeholdte bevillingsforudsætninger. Revisionsdepartementet har i denne anledning udtalt den principielle opfattelse, at der ved forvaltningen af såvel den heromhandlede tilskudslov som andre tilskudslove med principielt tilsvarende tilskudsregler ikke er adgang til at yde tilskud (eller forskud på sådanne), der tilsigter en videregående eller tidligere finansiering end loven hjemler. For så vidt der ikke måtte findes at være praktisk grundlag for på nuværende tidspunkt at afvikle uhjemlet finansiering af denne art, vil det efter departementets mening være nødvendigt, at der snarest tilvejebringes fornøden hjemmel for fortsat opretholdelse af stedfunden ikke bevillingsmæssig hjemlet finansiering af skoler.

Denne sag giver efter revisionsdepartementets mening en klar belysning af, at departementet ikke uden adgang til skolernes (og kursernes) driftsregnskaber vil kunne føre nogen effektiv kontrol med, at tilskudsafviklingen er i overensstemmelse med de bevillingsmæssige forudsætninger i henseende til størrelsen af de tilskud, der er adgang til og de formål, hvortil der kan ydes tilskud, med hjemmel i tilskudslovene.

I sin redegørelse til statsrevisorerne af 4. november 1963 udtaler undervisningsministeren, at ministeriet — ligesom statsrevisorerne — har forudsat, at regnskabet for afholdelse af statens bevillinger er omfattet af den såvel ved grundloven som ved den almindelige lovgivning lovfæstede revision, men at 4. revisionsdepartement og undervisningsministeriet ikke har samme opfattelse af hvilket materiale, der skal ligge til grund for tilskudsberegningen.

Over for revisionsdepartementets hovedsynspunkt om, at driftsregnskaber fra skolerne bør være til rådighed for departementet *i det omfang, dette anser sådanne for at være af betydning for dets stikprøvemæssige gennemgang*, udtaler undervisningsministeren, at ministeriet naturligvis er enig i, at *man fra skolerne må indkræve det ma-*

teriale, der er fornødent til udøvelse af kontrollen med, at de i lovgivningen fastsatte særlige vilkår for statstilskuddets ydelse er overholdt.

Man må imidlertid begrænse sig hertil, da det er et rationelt princip, at et ministerium ikke indkræver oplysninger som f. eks. regnskaber, såfremt disse ikke kan påvirke ministeriets dispositioner.

Undervisningsministeren henviser videre til, at revisionsdepartementet imidlertid også anser det for påkrævet at få driftsregnskaber til rådighed, *hvor tilskud ydes i forhold til bestemte arter af udgifter, men uafhængigt af skolens øvrige udgifter og økonomi, og hvor tilskud ydes efter faste beregningsregler, men uafhængigt af regnskabsmæssige oplysninger. Her kan der efter ministeriets mening ikke være behov for at indkalde det samlede regnskab, idet det ikke kan berøre den løbende tilskudsberegning, om skolen opnår større eller mindre dækning af sine driftsudgifter. Da der ikke er hjemmel for at skride ind over for skoler, hvis indtægter overstiger driftsudgifterne, vil det ikke tjene noget formål at indkræve driftsregnskaber i de sidstnævnte tilfælde.*

Revisionsdepartementet må heroverfor fastholde, at *det må bero på departementets skøn i hvilket omfang, driftsregnskaber fra skolerne er nødvendige til varetagelse af de departementet påhvillende revisionsopgaver.*

I sin skrivelse af 16. april 1963 har revisionsdepartementet, jfr. ovenfor side 1 nederst til side 2 øverst, gjort rede for de opgaver, hvis varetagelse efter departementets mening gør det nødvendigt, at man til brug ved stikprøveundersøgelserne har adgang til at få driftsregnskaber fra skolerne, derunder de skoler, hvis tilskudsgrundlag er det foran beskrevne (d. v. s. selvejende skoler). Som det vil ses, er der behov for driftsregnskaber, ikke alene som et led i kontrollen med tilskuddenes beregning (normalt lønningstilskud), men også for at kunne påse, at det særlige tilskudsvilkår ved eksamensskolerne med hensyn til lønnens størrelse er overholdt, idet en effektiv kontrol hermed forudsætter sammenholdelse med alle i driftsregnskabet optagne vederlagsudgifter af lønningsmæssig karakter. Denne opgave er helt ladet ude af betragtning i ministerens redegørelse. Men navnlig er der behov for driftsregnskaberne for at kunne

påse, at bevillingsforudsætningerne er til stede. Efter tilskudslovenes indhold *ydes tilskuddene til drift af skoler af pågældende art*, og det må være en *bevillingsforudsætning, at tilskuddene* (i øvrigt sammen med disses elevindtægter etc.) *anvendes hertil*. Derimod er revisionsdepartementet enig i, jfr. ministeriets redegørelse side 6 sammenholdt med side 11, at skolernes driftsresultater ikke påvirker tilskudsberegningen for selvejende skoler, og man er indforstået med, at en kritisk vurdering af driftsresultaterne ligger uden for departementets opgaver.

Departementets varetagelse af bevillingskontrollen er pålagt dette ved bestemmelserne i § 10 i lov om statens regnskabsvæsen og revision, og der er i revisionsdepartementerne praksis for, at denne opgave over for private tilskudsmodtagere varetages stikprøvevis ved indkaldelse af driftsregnskaber på pågældende institution. Det må efter revisionsdepartementets opfattelse ligge klart, at også adgangen til løbende tilskud efter de heromhandlede tilskudslove har til forudsætning, *at* der finder en forsvarlig regnskabsforvaltning sted af de modtagne tilskud, *at* særlige lovmæssige vilkår (som med hensyn til lønningernes størrelse) overholdes, og *at* midlerne anvendes til det bevillingsmæssigt fastsatte formål (skoledrift). Det ville efter departementets opfattelse ikke være rimeligt, hvis manglende overholdelse af disse forudsætninger ikke kunne medføre tilbageholdelse af bevillingsudbetalingerne, indtil forholdene var bragt i orden, eventuelt redressering ved tilskudsafviklingen.

Så vidt revisionsdepartementet kan se, ville en fravigelse fra disse principper indebære, at statens løbende tilskudsbevillinger til private skoler (i det omfang lovmæssige bevillingsforudsætninger foreligger) ville være unddraget den bevillingskontrol, som efter § 10, pkt. 3, i lov om statens regnskabsvæsen og revision er forudsat for statens bevillinger i almindelighed. Man skal herved henvise til, at tilskudsbevillingerne til de private skoler, hvoraf en væsentlig del er selvejende, andrager ca. 170 mill. kr.

Det er ud fra disse betragtninger efter revisionsdepartementets opfattelse ikke tilstrækkeligt som anført i ministerens redegørelse side 6 at kontrollere tilskuddene på

grundlag af oplysning om lønninger m. v., og uden at have adgang til at få driftsregnskaber fra skolerne til disposition i det omfang, departementet finder det fornødent, ville man ikke kunne varetage de foran beskrevne opgaver.

Det er i ministerens redegørelse ikke gjort gældende, at der ikke er hjemmel for undervisningsministeriet til at afkræve de selvejende skoler driftsregnskaber. Som ovenfor omtalt side 2 mener revisionsdepartementet, at i hvert fald loven om tilskud til gymnasier, realskoler og studenterkurser indeholder fornødent hjemmelsgrundlag herfor, men også revisionsdepartementets adkomst til at varetage bevillingskontrol må efter departementets opfattelse indebære adgang til at få driftsregnskaber fra skolerne stillet til rådighed.

Man ser i øvrigt ikke med hvilken begrundelse eller ud fra hvilke motiver, selvejende skoler ikke skulle finde dette rimeligt og begrundet.

I tilslutning til foranstående redegørelse for revisionsdepartementets synspunkter i den foreliggende sag om revisionsdepartementets adgang til at få driftsregnskaber fra de selvejende skoler stillet til rådighed ved varetagelsen af sine opgaver, skal man henvise til, at de i ministerens redegørelse fremførte synspunkter i det store og hele tager sigte på de omhandlede driftsregnskabs betydning for såvel ministeriets tilskudsforvaltning som revisionsdepartementets tilsyn. Det er i forbindelse hermed i redegørelsens side 13 anført, at en konsekvent gennemførelse af et princip om indkaldelse af regnskaber ville medføre en væsentlig udbygning af det administrative apparat i ministeriet.

I det side 7 omtalte udvalg til tilrettelæggelse af en mere effektiv tilskudsforvaltning er man fra revisionsdepartementets side gået ind for, at der bør indsendes driftsregnskaber fra alle de tilskudsmodtagende skoler til tilskudsforvaltningen. Foruden at give grundlag for et rent ordensmæssigt tilsyn med midlernes regnskabsmæssige forvaltning, vil regnskaberne efter revisionsdepartementets mening være af værdi for den administrative kontrol med tilskuddene. Man vil ikke fra revisionsdepartementets side mene, at en passende benyttelse af driftsregnskaberne til dette formål vil kunne

medføre nogen væsentlig belastning af administrationen, der kunne nødvendiggøre en yderligere udbygning af denne af nogen betydning. Men i øvrigt må tilrettelæggelsen af tilskudsforvaltningen i ministeriet bero på dettes bestemmelse.

Endelig bemærkes, at der side 7 i redegørelsen er henvist til en passus fra side 12 i forvaltningskommissionens 8. betænkning, hvor det fremhæves, at revisionsdepartementerne (hovedrevisoraterne) også for de private institutionsområders vedkommende må have adgang til at øve indseende med regnskaberne, men at denne opgave under hensyn til den forudgående kontrol af private revisorer m. v. i det væsentlige må indskrænke sig til et almindeligt overtilsyn med, at de kontrolmæssige forhold er betryggende tilrettelagt.

Revisionsdepartementet kan ikke være

enig i, at denne passus kan give støtte for undervisningsministeriets opfattelse med hensyn til, at der ikke bør af kræves de selvejende skoler driftsregnskaber, derunder specielt til brug ved revisionsdepartementets stikprøvemæssige tilsyn, idet man må være af den opfattelse, at den nævnte passus giver endog støtte for, at revisionsdepartementet ved varetagelsen af sit overtilsyn må have adgang til institutionernes driftsregnskaber. Selv om revisionsdepartementet i almindelighed vil og må varetage det indseende med institutionernes regnskaber, som forvaltningskommissionen forudsætter, alene ved at undersøge kontrolfunktionerne, vil man ikke kunne varetage sit tilsyn uden at have adgang til regnskaber også fra selvejende skoler til stikprøvemæssigt gennemsyn.

J. Dybdal.

Betænkning over den af statsrevisorerne afgivne betænkning over statsregnskabet for finansåret 1961-62.

(Afgivet af udvalget den 4. marts 1964).

Udvalget har holdt 9 møder og har fortsat den i folketingsåret 1962-63 påbegyndte gennemgang af hovedbetænkning og tillægsbetænkning over statsregnskabet for finansåret 1961-62. Udvalget har fra forskellige ministerier modtaget besvarelser af en række spørgsmål om sager, som er ønsket nærmere belyst. Besvarelserne er tillige med de i forrige folketingsår modtagne besvarelser (jfr. bilag 1) optrykt som bilag.

Der er således optrykt svar fra udenrigsministeren (bilag 1 og 8), landbrugsministeren (bilag 1, 4 og 11), ministeren for offentlige arbejder (bilag 1 og 5), socialministeren (bilag 1 og 10), undervisningsministeren (bilag 6, 12 og 13), ministeren for Grønland (bilag 7), finansministeren (bilag 9), handelsministeren (bilag 14) og ministeren for kulturelle anliggender (bilag 15).

Udvalget har haft samråd med socialministeren, undervisningsministeren samt med departementschef Dybdal.

Ved en drøftelse med de af folketingsvalgte revisorer er der foretaget en nærmere vurdering af de i tillægsbetænkningen side 50 ff. til statsregnskabs § 20 anførte bemærkninger vedrørende revisionen af regnskaber fra selvejende institutioner, der modtager tilskud fra staten. I denne forbindelse henvises til den som bilag 2 optrykte skrivelse fra undervisningsministeriet angående kontrollen med tilskuddene til private skoler m. v. og 4. revisionsdepartements som bilag 3 optrykte skrivelse. Under den nævnte drøftelse med statsrevisorerne konstateredes fuld enighed i den hovedopfattelse, at revisionen må have et omfang, der altid sikrer fornøden kontrol med midlernes anvendelse til det formål, hvortil de af statslige myndigheder er blevet bevilgede.

1 et samråd har undervisningsministeren tilsluttet sig denne principielle opfattelse og har over for udvalget oplyst, at ministeriet altid er rede til at fremsende det fornødne regnskabsmæssige materiale for enkelte skoler til revisionsdepartementet, hvor en sådan enkeltvis revision er ønsket fra revisionsdepartementets side.

Under samråd med departementschefen for 4. revisionsdepartement har udvalget modtaget en udførlig begrundelse for de i betænkningen anførte betragtninger vedrørende revisionsomfanget over for institutioner, der er selvejende, og som modtager tilskud af statslige midler.

Udvalget ønsker at henlede opmærksomheden på den konstaterede sammenfaldende opfattelse hos undervisningsministeren og departementschefen om ønskeligheden i at afvente resultatet af arbejdet i det udvalg, der nedsattes i juni 1962 af undervisningsministeriet til overvejelse af en nyordning af tilskudsforvaltningen efter forslag af revisionsdepartementet, forinden videre foretages.

Udvalget kan tiltræde ønsket om at afvente resultatet af overvejelserne i det af undervisningsministeriet nedsatte udvalg af juni 1962 -- men under hensyn til fastholdelse af det ufravigelige princip, at folketingsvalgte til enhver tid må forbeholde sig ret til at undersøge, om bevilgede midler over finansloven er blevet anvendt til de formål, hvortil bevilling er givet, finder udvalget det rimeligt at understrege, at eventuelle nyordninger på området må støtte sig til dette princip.

Udvalget stiller herefter i overensstemmelse med statsrevisorerne følgende

Forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1961—62.

Statsregnskabet for 1961—62 godkendes.

H. Larsen (Bjerre), formand.	Gorsen.	Ove Hansen.	Egon Jensen.	Bjøm Krogh.
Th. Mikkelsen.	Poul Nilsson.	Astrid Skjoldbo.	Axel Sørensen, næstformand.	
Finn Poulsen,	P. E. Eriksen.	Ejner Kristensen.	Johan Poulsen.	
Gottschalck-Hansen.	Haunstrup Clemmensen.	Marie Antoinette von Lowzow .		
	Chr. Madsen.			

Private Gymnasieskoler.

Pr. 1. april 1964 fandtes 14 tilskudsberettigede private gymnasieskoler, hvoraf 11 selvejende institutioner, 1 aktieselskab og 2 i privateje. 12 af disse omfatter hovedskoleklasser, 8 fuld hovedskole og 4 delvis hovedskole.

Elevtallet udgjorde 4.202 elever i eksamensskolen, heraf 2.290 i gymnasieklasse.

Det samlede statstilskud til skolernes drift androg ifølge statsregnskabet for finansåret 1963-64 14.461.312 kr.

1. Tilskuds grundlaget.

De gældende regler for tilskud til de private gymnasieskoler er fastsat i lov nr. (SI af 25. marts 1961 om statstilskud til private gymnasieskoler.

For at være tilskudsberettiget må den pågældende skole

have eksamensret og have afholdt studentereksamen mindst en gang i de sidst forløbne 2 år,

have haft et gennemsnitligt elevtal i de 3 sidste skoleår på ikke mindre end 8 pr. gymnasieklasse og 3. realklasse og ikke mindre end 16 pr. 1. og 2. realklasse,

underkaste sig pædagogisk tilsyn fra statens side,

følge de til enhver tid gældende regler for aflønning af statsskolernes lærere,

sørge for, at rektor og lærerne er medlemmer af vedkommende pensionskasse,

følge de regler, der gælder for statsskolernes lærere i tilfælde af sygdom,

og være villig til, i det omfang pladsforholdene tillader det, i gymnasieklasserne at modtage elever, der henvises af det offentlige.

Tilskuddet ydes som

1. lærerlønstilskud med 90 pct. af skolens udgift til lærerlønninger i gymnasie- og realafdelingen samt i 8. og 9. klasse. Tilskud ydes til bruttoløn til fastansatte lærere og

aspiranter, bestillingstillæg, repræsentationstillæg, flyttegodtgørelser, funktions vederlag og overtimebetaling samt lønninger til timelærere, vikarer og overenskomstansatte lærere, alt fastsat i overensstemmelse med de for statsskolernes lærere gældende regler.

Ved beregningen af dette tilskud kan højst medregnes 2 klasser på hvert trin i realafdelingen.

2. lærerlønstilskud med 85 pct. af skolens udgift til lærerlønninger for overskydende realklasser.

3. timetilskud med 90 pct. af statsskolernes bruttoudgift pr. skematime bortset fra udgiften til lærerlønninger og fra udgiften til forrentning og afskrivning samt udgifter og indtægter ved statens kostskoler.

Har skolen mindre end gennemsnitlig 14 elever pr. gymnasieklasse og 3. realklasse og 20 pr. 1. og 2. realklasse, nedsættes det samlede tilskud 1, 2 og 3 forholdsmæssigt. For en skole, der ikke er en selvejende institution med vedtægter godkendt af undervisningsministeriet, må det samlede tilskud 1, 2 og 3 over en 3-årig periode ikke overstige nettoudgiften.

4. friskoletilskud til hovedskoleklasser knyttet til en privat gymnasieskole for børn i 1.-7. årgang ydes efter reglerne i friskoleloven.

II. Tilskidsberegningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen af tilskud 1, 2 og 3 forestås af 3 af ministeriet blandt personalet i 19.-24. lønklasse udpegede tilskudsberegnere, hvis arbejde revideres af 2 af 4. revisionsdepartement udpeget revisorer. Tilskud 4 (friskoletilskuddet) beregnes sammen med og stort set på samme måde som friskoletilskuddene i øvrigt, se bilag 5.12.

2. *Honoraret.*

Honoraret for beregning af tilskud 1, 2 og 3 er foreløbig fastsat til 500 kr. pr. år pr. selvejende gymnasium og 650 kr. pr. år pr. privatejet gymnasium, medens honorarerne for revisionen af tilskudsberegningen udgør 300 kr. og 450 kr. for henholdsvis et selvejende og et privatejet gymnasium.

3. *Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.*

Det er alene selve tilskudsberegningen, der varetages af tilskudsberegneren, idet andre spørgsmål i forbindelse hermed, såsom beregning af lønningsanciennitet og anvisning af forskud varetages af gymnasiedirektoratet.

4. *Ydelse af forskud.*

Forskud på tilskud 1, 2 og 3 anvises af gymnasiedirektoratet månedlig forud på grundlag af sidste tilskudsafregning og sko-

lernes oplysninger om udgiften til lærerlønninger og antallet af skematimer.

5. *Den endelige tilskudsberegning.*

Egentlig tilskudsberegning påregnes at finde sted inden 1. april for det foregående finansårs vedkommende.

Beregningen af lønnings- og timetilskudet sker på grundlag af særlige afregnings-skemaer, der udfyldes af skolerne og indsendes til ministeriet ved hvert skoleårs begyndelse. Tilskudsberegneren gennemgår skemaet og påser, at lønningerne er i overensstemmelse med de herom givne regler samt kontrollerer timetallet. De privatejede skoler indsender desuden et driftsregnskab, som tilskudsberegneren gennemgår af hensyn til tilskudsbegrænsningen i § 2, stk. 4, hvorefter disse skolars tilskud ikke over en 3-årig periode kan overstige nettoudgiften. Ved den endelige tilskudsafregning påses, at forskudbeløbene er fradraget.

Private studenterkursus.

Pr. 1. april 1964 fandtes 8 tilskudsberettigede private studenterkursus, hvoraf 3 selvejende institutioner.

Elevtallet udgjorde 2.206. Det samlede statstilskud til kurserne androg ifølge statsregnskabet for finansåret 1963-64 7.217.674 kr.

1. Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler for tilskud til de private studenterkursus er fastsat i lov nr. 82 af 25. marts 1961 om statstilskud til private studenterkursus og cirk. af 6. marts 1963.

For at være tilskudsberettiget må det pågældende kursus

1. have statsanerkendelse. Hertil kræves som regel, at kursus har dimitteret mindst 1 hold, at kursus har en tilfredsstillende læseplan, tilfredsstillende lokaler, samlinger og undervisningsmateriel, at rektor og lærere har en fyldestgørende uddannelse, at kursus underkaster sig pædagogisk tilsyn, at kursus viser tilstrækkeligt ansvar med hensyn til indstilling af dimittender, og at der efter undervisningsministerens skøn er trang til et sådant kursus.
2. have haft et elevtal beregnet over en tre-årig periode på ikke mindre end 8 pr. hold.
3. følge de til enhver tid gældende regler for aflønning af statsskolernes lærere.
4. sørge for, at rektor og lærerne er medlemmer af vedkommende pensionskasse.
5. følge de regler, der gælder for statsskolernes lærere i tilfælde af sygdom.

Tilskuddet ydes som

1. *lærerlønstilskud* med 90 pct. af kursus' udgift til lærerlønninger. Tilskud ydes til bruttoløn til fast ansatte lærere og aspiranter, bestillingstillæg, repræsentationstillæg, flyttegodtgørelser, funktionsvederlag og overtimebetaling samt lønninger til timelærere,

vikarer og overenskomstansatte lærere, alle fastsat i overensstemmelse med de for statsskolernes lærere gældende regler.

2. *timetilskud* med 90 pct. af statsskolernes bruttoudgift pr. skematime, bortset fra udgiften til lærerlønninger og fra udgiften til forrentning og afdrag samt udgifter og indtægter ved statens kostskoler.

Har kursus mindre end gennemsnitlig 14 elever pr. klasse, nedsættes det samlede tilskud efter forholdet mellem gennemsnits-elevtallet og dette elevtal. For et kursus, der ikke er en selvejende institution med vedtægter godkendt af ministeriet, må det samlede tilskud over en tre-årig periode ikke overstige nettoudgiften.

//. Tilskudsberegningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen af de to former for tilskud forstås af 1 af ministeriet blandt det akademiske personale i 19.-24. lønklasse udpeget tilskudsberegner, hvis arbejde revideres af 1 af 4. revisionsdepartement udpeget revisor.

2. Honoraret.

Honoraret for beregning af tilskud er foreløbig fastsat til 600 kr. pr. år pr. selvejende kursus og 800 kr. pr. år pr. privatejet kursus; for revisionen af tilskudsberegningen udgør honorarerne 400 kr. og 530 kr. for henholdsvis et selvejende og et privatejet kursus.

3. Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.

Det er alene selve tilskudsberegningen, der varetages af tilskudsberegneren, idet de fleste andre spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen, såsom beregning af lønningsanciennitet og anvisning af forskud varetages af gymnasiedirektoratet.

4. *Ydelse af forskud.*

Forskud på tilskuddene anvises på gymnasiedirektoratets foranstaltning månedlig forud på grundlag af sidste tilskudsafregning og kursernes oplysninger om lærerlønsudgiften og skematimetallet.

5. *Den endelige tilskudsberegning.*

Den endelige tilskudsberegning påregnes at finde sted om efteråret for det foregående finansårs vedkommende.

Beregningen af tilskud sker på grundlag af særlige afregningsskemaer, der udfyldes

af kurserne og indsendes til ministeriet ved hvert kursusårs begyndelse. Tilskudsberegneren må gennemgå skemaet og påse, at lønningerne er i overensstemmelse med de herom givne regler samt kontrollere timetallet. De privatejede kurser må derhos indsende et driftsregnskab, som tilskudsberegneren gennemgår af hensyn til tilskudsbe- grænsningen i § 3, stk. 4, hvorefter disse kursers tilskud ikke over en 3-årig periode kan overstige nettoudgiften. Ved den endelige tilskudsafregning påses, at forskudsbe- løbene er fradraget.

Private realskoler.

Pr. 1. april 1964 fandtes 109 tilskudsberettigede realskoler, heraf ca. 70 selvejende. Godt 100 af disse realskoler omfatter hovedskoleklasser, ca. 60 fuld hovedskole og ca. 40 delvis hovedskole.

Elevtallet udgjorde ca. 12.000 i realklasserne og ca. 2.100 i 8. og 9. klasse.

Det samlede statstilskud til skolernes drift androg ifølge statsregnskabet for finansåret 1963-64 25.382.739 kr.

1. Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler for tilskud til de private realskoler er fastsat i lov nr. 202 af 16. juni 1962 om statstilskud til private realskoler.

For at være tilskudsberettiget må den pågældende skole

have eksamensret til realeksamen og have afholdt denne eksamen mindst en gang i de sidst forløbne to år.

have haft et elevtal i realklasserne i hvert af de foregående tre år på i gennemsnit mindst 10 pr. klasse,

udbetale månedlig løn til sine lærere efter de for folkeskolens lærerpersonale til enhver tid gældende lønsatser,

sørge for, at lærere og bestyrer er medlemmer af pensionskassen, og være medlem af en vikarkasse.

Skoler i København, Frederiksberg og Gentofte samt skoler i kommuner, som på deres skoleplaner med ministeriets tilladelse anvender de københavnske lønsatser, kan oppebære statstilskud, selv om skolen følger københavnersatserne.

I særlige tilfælde kan der dispenseres fra de angivne elevtalskrav.

Tilskud ydes som

1. Grundtilskud på 4.000 kr.

2. Løntilskud med 85 pct. af lærer- og bestyrerløn, beregnet efter de for folkeskolen gældende regler. For de skoler, som med hjemmel i loven anvender københavnersatserne, bruges disse som tilskudsgrundlag. Tilskud til bestyrerløn ydes i forhold til

lønning som skoleinspektør. Til bestyrere af skoler, der ikke er selvejende institutioner med vedtægter godkendt af ministeriet, ydes tilskud til bestyrerlønnen kun i forhold til så stor en lønning, som svarer til forholdet mellem antallet af læste timer og fuldt timetal for en lærer, dog højst for pligtigt timetal.

Det pligtige timetal for lærerne svarer til det for folkeskolens (Københavns kommunes) lærerpersonale gældende. I timetallet indgår kostinspektion efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler. Det pligtige timetal for bestyrere fastsættes af ministeren svarende til det for skoleinspektører gældende.

Til private realskoler, hvori undervisningen helt eller delvis besørges af ordensmedlemmer, der ikke oppebærer almindelig lærerløn, fastsætter undervisningsministeren efter forhandling med finansministeren de nærmere regler for beregning af løntilskudet. Der er for tiden kun 1 skole, hvor nogle af lærerne ikke oppebærer almindelig løn.

3. Timetilskud på 2 kr. til 8. hovedskoleklasse og 9., evt. 10. klasse.

4. Friskoletilskud til hovedskoleklasser knyttet til en privat realskole for børn i 1.-7. årgang.

5. Supplerende tilskud. Efter andragende kan skoler på grundlag af dokumenteret opgørelse af behov få et yderligere tilskud på indtil 24.000 kr. årlig.

6. Overgangstilskud. I det omfang 1-tilskudsloven af 1962 har givet anledning til en tilskudsnedgang for enkelte realskoler, kan disse for finansårene 1960/61-1964/65 gennem et supplerende tilskud få sådanne forringelser helt eller delvis afbødet.

//. Tilskudsberegningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen af tilskud 1, 2 og 3 forstås af to af ministeriet udpegede tilskudsbereg-

nerc. Tilskud 4 beregnes sammen med og stort set på samme måde som friskoletilskuddene iøvrigt, se notatet vedrørende disse. Beregning af tilskud 5 og 6 varetages af direktoratet for folkeskolen og seminarierne som led i det normale arbejde.

2. Honoraret til tilskudsberegneren.

Honoraret for beregning af tilskud 1, 2 og 3 udgør for de 95 provinsrealskolars vedkommende 3.000 kr. + 15 pct. + honorartillæg og for de 14 storkøbenhavnske realskoler 2.580 kr. + 15 pct. + honorartillæg.

3. Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.

Tilskudsberegneren varetager tilskudsberegningen og anvisningen af forskud samt de spørgsmål af ikke principiel karakter, som opstår i forbindelse hermed. Mere principielle eller generelle spørgsmål samt beregning af lønningsancienniteter behandles i direktoratet for folkeskolen og seminarierne og eventuelt departementet.

4. Ydelse af forskud.

Forskud på løntilskuddet anvises månedlig bagud på grundlag af indhentede skemaoplysninger fra skolerne.

Forskuddet andrager normalt 85 pct. af lærerlønnen. Forskud på tilskud 4 (friskoletilskuddet) behandles i notatet om friskolernes tilskudsforhold. På de øvrige tilskud ydes ikke forskud.

5. Den endelige tilskudsberegning.

Afregningen af tilskuddene 1, 2 og 3 (grund-, løn- og timetilskud) foretages efter udløbet af et skoleår på grundlag af tilskudsskemaer, der udarbejdes af tilskudsberegneren og udsendes til skolerne i juni måned. Løntavler er tidligere udsendt til skolerne.

Skemaets forside indeholder foruden oplysning om skolens navn og tilskudsperiode tillige visse vejledende bestemmelser at iagttage ved udfyldningen. Af disse bør nævnes:

Fortolkning af begreberne lærere og timer.

Oplysning om det pligtige timetal for skolebestyrere, for privatejede skolers vedkommende det samme som for en lærer, for de selvejende skoler varierende efter

klassetal fra 20 til 6 pligtige ugentlige timer for skoler med henholdsvis 7 og 28 klasser.

Angivelse af, at overtimer for en skolebestyrer lønnes med $\frac{1}{32}$ af overlærerløn på 3. løntrin pr. time.

Oplysning om, hvorledes kostinspektion kan indgå i timetallet. For hver påbegyndt 20 realkostelever kan der i lærernes pligtige timetal indgå 3 daglige inspektionstimer, der hver omregnes til $\frac{2}{3}$ undervisningstime.

Oplysning om aldersreduktionen, angivelse af, at afregningsskemaet alene vedrører realafdelingen samt 8. og 9. klasse, men at skolebestyrerens timetal og lærernes timereduktion på grund af overtimer beregnes på grundlag af timetallet såvel i realafdelingen som i hovedskoleafdelingen, men afregnes fuldt ud på realskoleskemaet.

Vejledende bemærkninger om stedtillægs-satserne og den særlige feriegodtgørelse.

Inde i skemaet er åbne rubrikker til oplysninger om bestyrernes og lærernes alder, anciennitet, løntrin og timetal.

På bagsiden af skemaet er åbne rubrikker til oplysninger om antallet af elever og undervisningstimer pr. klasse og af kostelever, om omregningstimer for bestyreren og de faste lærere, om skolens status som privatejet eller selvejende og opgørelse over forskud.

Tilskudsskemaet underskrives af skolebestyreren, der samtidig bekræfter, at lønningerne udbetales med V12 månedlig. Rigtigheden bevidnes af formanden for skolens økonomiske styrelse og lærerrepræsentanten.

Tilskudsberegneren gennemgår skemaet, påser at lovens betingelser med hensyn til lønninger og elevtal er til stede, udregner løntilskuddet, lægger hertil grundtilskud og timetilskud til 8. og 9. klasse, fradrager forskudsbeløbene og anviser det endelige tilskud for perioden.

Afregningen af tilskud 4 (friskoletilskuddet) behandles i bilag 5.12. om friskolernes tilskudsforhold.

Det supplerende tilskud, tilskud 5, bliver ydet på grundlag af andragender fremsat over for ministeriet. Det dokumenterede behov, som loven omtaler, vil som regel forudsætte driftsunderskud i sidste regnskabsår ifølge et af en regnskabskyndig revisor revideret regnskab, der opdeles på eventuel hovedskole og realafdeling, og hvori der for

fil)

privatejede skolars vedkommende som lederløn opføres et beløb, svarende til skoleinspektørløn for pligtigt timetal i den offentlige skole. Som vejledende betragtninger iøvrigt kan anføres, at skolepengenes størrelse bør være mindst 400 kr. årlig + lærebøger, og at skolens udgifter til andre ting

end lærer- og lederløn højst bør udgøre 30 pct. af lærer- og lederlønnen, med mindre skolen har særligt høje bygningsudgifter.

For regnskabsåret 1962/63 indkom ansøgninger om supplerende tilskud fra 18 realskoler, hvoraf 9 har fået afslag og 9 fået bevilget ialt 161.800 kr.

Private realkursus.

Pr. 1. april 1964 fandtes 25 tilskudsberettigede realkursus. Ca. halvdelen af disse er selvejende institutioner. Elevtallet udgjorde ca. 3.000.

Det samlede statstilskud til kursernes drift androg ifølge statsregnskabet for finansåret 1963-64 3.189.040 kr.

1. Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler for tilskud til de private realkursus er fastsat på finansloven for finansåret 1964 65 i tekstanmærkning nr. 53 og findes gengivet i undervisningsministeriets cirkulære af 25. marts 1964.

For at være tilskudsberettiget må det pågældende kursus

1) have opnået statsanerkendelse. Hertil kræves ifølge § 3 i bekendtgørelse af 30. september 1944 som regel,

at eleverne kun optages på kursus efter en særlig optagelsesprøve, hvis form er godkendt af direktoratet for folkeskolen og seminarierne,

at kursus har en tilfredsstillende læseplan, tilfredsstillende lokaler, samlinger og undervisningsmateriel,

at bestyrer og lærere har en fyldestgørende uddannelse,

at kursus udviser tilstrækkeligt ansvar med hensyn til indstilling af dimittender,

at lærerne lønnes forsvarligt, og at mindst et hold dimittender har bestået eksamen,

2) have haft et elevtal på mindst 10 pr. klasse,

3) udbetale månedlig løn til sine lærere efter de for folkeskolens lærerpersonale til enhver tid gældende lønsatser,

4) sørge for, at lærere og bestyrer er medlemmer af vedkommende pensionskasse, for så vidt de opfylder betingelserne herfor,

5) være medlem af en vikarkasse, hvorigennem der sikres kursus' lærere og bestyrer fri vikar i samme omfang som folkeskolens fast ansatte lærere.

Tilskud ydes som løntilskud med 85 pct. af lærerlønnen. Til bestyrere ydes alene til-

skud til undervisningstimer og kun med højeste overlærerløn. Hvor forholdene taler derfor, kan dog undervisningsministeriet yde tilskud til bestyrerlønnen efter samme retningslinier, som er fastsat for tilskud til bestyrerlønnen ved de private realskoler. Såfremt kursus er knyttet til en skoleform, hvis leder er godkendt som skoleinspektør, vil den pågældende også for kursustimerne kunne oppebære skoleinspektørløn, men kun i forhold til faktiske timer.

//. Tilskudsberegningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen af driftstilskuddet til realkurserne forestås af en af ministeriet udpeget tilskudsberegner blandt personalet i 19.—24. lønklasse.

2. Honoraret til tilskudsberegneren.

Honoraret udgør 1.000 kr. + 15 pct. + honorartillæg pr. år for samtlige realkurser.

3. Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.

Alle spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen, herunder forskudsansøgninger m. v. behandles normalt af tilskudsberegneren. Mere principielle eller generelle spørgsmål afgives dog af tilskudsberegneren med dennes kommentarer til nærmere behandling i direktoratet for folkeskolen og seminarierne, der eventuelt forhandler spørgsmålene med departementet.

4. Ydelse af forskud.

Forskud anvises af tilskudsberegneren månedlig bagud på grundlag af indhentede skemaoplysninger fra kurserne om deres lærerlønninger. Forskuddet andrager normalt 90 pct. af lærerlønstilskuddet.

5. Den endelige tilskudsberegning.

Den egentlige afregning sker årsvis efter udløbet af et skoleår på grundlag af skemaoplysninger fra kurserne. Skemaerne, der udarbejdes af tilskudsberegneren, svarer stort set til realskolernes, se bilag 5.3.

Private seminarier, øvelsesskoler og seminarier for småbørnslærerinder.

Pr. 1. september 1964 fandtes 19 anerkendte private seminarier, 4 private øvelsesskoler og 2 private seminarier for småbørnslærerinder, alle selvejende institutioner.

Elevtallet udgjorde pr. 1. september 1963 ca. 8.000 på seminarierne, 1.700 på øvelsesskolerne og 120 på seminarierne for småbørnslærerinder.

Det samlede statstilskud til institutionernes drift udgjorde ifølge statsregnskabet 1963-64 ialt 28.593.845 kr.

1. Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler for tilskud til disse institutioner er fastsat i lovekendtgørelse af 25. juli 1963 om statstilskud til anerkendte private seminarier.

Tilskuddet ydes som

1. *Lærerlønstilskud* med 85 pct. af den til rektor og lærere ydede løn.

Det er en betingelse for ydelse af lønningstilskud, at rektor og lærere lønnes i overensstemmelse med de for statsseminarierne, statens seminarium for småbørnslærerinder og statsøvelsesskolerne gældende regler. Dog kan en øvelsesskole aflønne efter reglerne i den kommune, hvori den er placeret.

Hver seminarierektors og lærers tjenesteløn fastsættes af undervisningsministeren.

Forener en seminarierektor med stillingen andre hverv, f. eks. ledelsen af en gymnasieskole, fastsætter undervisningsministeren, hvorledes hans lønning som seminarierektor skal beregnes. Det samme gælder lærere, der er ansat ved en skole, der rummer både gymnasium og seminarium.

2. *Bygningstilskud* med 372 pct. af seminarieejendommens værdi og værdien af inventar og samlinger. For så vidt seminarier ejer og driver seminarium for småbørnslærerinder og øvelsesskole, medregnes i vær-

dien lokaler, inventar og samlinger for disse institutioner.

Værdien fastsættes af undervisningsministeren på grundlag af en på ministeriets foranstaltning foretaget vurdering af bygningerne m. v. som seminarieejendom bortset fra grundværdien.

Drives seminarier i lejede lokaler, oppebærer det tilskud til inventar og samlinger efter de foran angivne regler samt halvdelen af en af undervisningsministeren for lokalerne godkendt lejesum.

3. *Driftstilskud* med et beløb på 10.800 kr. pr. klasse i seminarier. Dette beløb forhøjes eller nedsættes med 375 kr. for hver 3 points, hvormed reguleringspristallet for januar måned i det pågældende tilskudsår stiger over eller falder under 100.

Til hver klasse på private seminarier for småbørnslærerinder ydes driftstilskud med halvdelen af det beløb, der i det pågældende undervisningsår ydes som driftstilskud pr. klasse til de private seminarier og til hver klasse i private øvelsesskoler en trediedel af nævnte beløb.

4. *Andel i et rådighedsbeløb på 80.000 kr.*

II. Tilskudsberegningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen af tilskudsdelene 1-3 blev inden ministeriets nyordning foretaget af en af ministeriet udpeget tilskudsberegner, medens behandling af andragender fra seminarierne om andel i det under 4 omhandlede rådighedsbeløb behandledes i det pågældende kontor i ministeriet. Efter nyordningen har man forsøgsvis ladet en del af tilskudsberegningerne overgå til en overassistent og et par assistenter, der udfører arbejdet som led i det normale arbejde i direktoratet - i en overgangstid med bistand af de hidtidige tilskudsberegnere.

2. *Honorar til tilskudsberegneren.*

Honoraret for beregning af tilskud 1-3 udgjorde 720 kr. + tillæg. (Heri dog også honorar for beregning af tilskud til husholdningsseminarierne). Dette honorar blev normalt suppleret op med beløb af varierende størrelse af kontoen vederlag en gang for alle. (Størrelsesordenen af dette supplerende beløb har normalt ligget omkring 1.000 kr.).

3. *Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.*

Alle spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen, bortset fra fastsættelse af lønningssancienniteter, godkendelse af lejebeløb og fastsættelse af bygningsvurderinger, behandlede normalt af tilskudsberegneren. Principielle og tvivlsomme spørgsmål forelagdes dog af beregneren til afgørelse i ministeriet.

4. *Ydelse af forskud.*

På grundlag af et fra institutionerne i september måned indsendt overslag over udgifter til lærerløn samt klassetal i det påbegyndte undervisningsår beregnes et for-

skudsbeløb, der udbetales i lige store rater pr. 1. december, 1. april og 1. august.

5. *Den endelige tilskudsberegning.*

På dertil indrettede skemaer, der indsendes af institutionerne i september måned, aflægges regnskab over lærerløn m. v. i det forløbne undervisningsår. Af skemaerne, der er underskrevet af institutionens leder - og i praksis også i visse tilfælde af revisor, - fremgår den enkelte lærers anciennitet, time-tal (under hensyn til gældende reduktionsregler) samt lønning. Læreren kvitterer på skemaet for det modtagne lønbeløb. Af skemaet fremgår tillige den af ministeriet fastsatte værdi for institutionen samt eventuelle godkendte lejesummer og antallet af klasser. På grundlag af dette skema foretages tilskudsberegningen, og der tages herved hensyn til de forskudsbeløb, institutionen har modtaget.

Anvisningen af resttilskuddet foretages på grundlag af indstilling fra tilskudsberegneren af ministeriet (direktoratet for folkeskolen og seminarierne).

Børnehave- og fritidshjemsseminarier.

Pr. 1. april 1964 fandtes 14 tilskudsberettigede børnehave- og fritidshjemsseminarier, hvoraf de 12 er selvejende institutioner. Elevantallet udgjorde c. 1.100 og det samlede statstilskud til disses drift udgjorde ifølge statsregnskabet for 1963-64 1.403.364 kr.

1. Tilskudsgrundlaget.

Den oprindelige hjemmel for tilskud til disse seminarier findes på tillægsbevillingsloven for finansåret 1948-49 (R. T. 1948/49 tillæg A sp. 6129-30), som senere er ændret ved ændringsforslag til finansloven for finansåret 1960-61. De nærmere regler findes nu i undervisningsministeriets cirkulærskrivelse af 22. februar 1960 med ændring i cirkulærskrivelse af 22. maj 1964.

Tilskuddet ydes som

1. *Lærerlønstilskud* med 85 pct. af den til forstander og lærere ydede løn.

Til forstandere ydes tilskud i forhold til 25. lønklasse for statstjenestemænd. Forerener en forstander med forstanderstillingen andre hverv, fastsætter undervisningsministeren, hvorledes lønnen som forstander skal beregnes.

Til heltidsbeskæftigede praktikforstandere og lærere ydes tilskud i forhold til 17. og 20. lønklasse for statstjenestemænd, til praktikforstandere for seminarier med mindst 4 klasser ydes tilskud i forhold til en hel praktikforstanderløn, for de øvrige praktikforstanderes vedkommende i forhold til halv praktikforstanderløn.

Til deltidsbeskæftigede lærere ydes tilskud i forhold til en timelønssats på 6 kr. stigende hvert 3. år med 0,50 kr. indtil 7,50 kr. og efter yderligere 3 års forløb til 7,80 kr. + honorartillæg + kvalifikationstillæg på 1,10 kr. + feriegodtgørelse.

Forstanderes, praktikforstanderes og faste læreres tjenestealder fastsættes af undervisningsministeren, der også bestemmer, hvorledes de deltidsbeskæftigede lærere skal aflønnes.

Den samlede tilskudsberettigede løn til forstandere og lærere kan ikke overstige den løn, de pågældende ville opnå efter foranstående regler, ligesom tilskud ikke kan overstige 85 pct. af den faktisk udbetalte løn.

2. *Bygningstilskud* med 3½ pct. af seminarieejendommens værdi samt værdien af inventar og samlinger. Værdien fastsættes af undervisningsministeriet efter foretaget vurdering af bygningerne m. v. som seminarieejendom.

Drives seminariet i lejede lokaler oppebæres tilskud med halvdelen af en af ministeriet godkendt lejesum.

3. *Driftstilskud* med 4.440 kr. pr. klasse som forhøjes eller nedsættes med 175 kr. for hver 3 points, hvormed reguleringspristallet for januar måned i det pågældende undervisningsår stiger over eller falder under 100.

Driftstilskuddet kan dog ikke ydes i forhold til et højere beløb pr. klasse end det beløb, der i det sidst forløbne finansår gennemsnitligt er anvendt pr. klasse til almindelige driftsudgifter ved statens seminarium for småbørnslærerinder i Vejle.

4. *Rådighedsbeløb* på 20.000 kr.

Samtlige tilskud bortfalder gradvis, når et seminarium i 3 skoleår efter hinanden har haft et elevtal på under gennemsnitlig 12 pr. klasse.

//. Tilskudsberegningen.

1. *Beregningens foretagelse.*

Beregningen af tilskud 1-3 foretages af en af ministeriet beskikket tilskudsberegner. Tilskud 4 behandles derimod af direktoratet for folkeskolen og seminarierne som led i direktoratets normale arbejde.

2. *Honorar til tilskudsberegneren* udgør 35 kr. + tillæg pr. seminarium.

3. Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.

Alle spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen, bortset fra fastsættelse af lønningsancienniteten, godkendelse af lejeløb og fastsættelse af bygningsvurderinger behandles normalt af tilskudsberegneren. Principielle og mere tvivlsomme spørgsmål behandles dog i direktoratet og eventuelt departementet.

4. Ydelse af forskud.

Ved tilskudsberegnerens foranstaltning ydes forskud på grundlag af et af semina-

rierne i september måned indsendt overslag over lærerlønudgiften samt oplysning om elevtallet fordelt på klasser i det pågældende undervisningsår. Forskud udbetales i 3 lige store rater pr. 1. december, 1. april og 1. august.

5. Den endelige tilskudsberegning

sker efter indsendelse af fuldstændigt dokumenteret regnskab over lærerlønninger i det afsluttede skoleår med angivelse af timetal og uddannelse for deltidsbeskæftigede og tjenestealder for heltidsbeskæftigede lærere.

Husholdningsseminarier.

Pr. 1. september 1964 fandtes 2 husholdningsseminarier, begge selvejende institutioner.

Elevtallet udgjorde pr. 1. september 1964 omkring 200, og det samlede tilskud til seminarierne androg ifølge statsregnskabet 1963-64 ialt ca. 530.000 kr.

/ . Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler om tilskud til disse institutioner findes i lovekendtgørelse nr. 197 af 6. juli 1956, således som ændret ved lov nr. 152 af 13. maj 1959 og lov nr. 251 af 7. juni 1963.

Tilskuddet ydes som

1. *Lærerlønstilskud* med 85 pct. af den af seminariet udrede lønning til forstander og lærere.

Den samlede tilskudsberettigede løn til forstander og lærere ved et husholdningsseminarium kan dog ikke overstige den løn, hvormed de pågældende efter deres tjenesteløst ville være blevet lønnet efter de for statsseminarierne gældende regler.

Hver forstanders og lærers tjenesteløst fastsættes af undervisningsministeren.

Forener en forstander med seminarieforstanderstillingen andre hverv, f. eks. ledel-

sen af anden skolevirksomhed, fastsætter undervisningsministeren, hvorledes hendes (hans) løn som seminarieforstander skal beregnes.

2. *Bygningstilskud* med 3 $\frac{1}{2}$ pct. af seminarieejendommens værdi og værdien af inventar og samlinger.

Værdien fastsættes af undervisningsministeren på grundlag af en på ministeriets foranstaltning foretagen vurdering af bygningerne m. v. som seminarieejendom, bortset fra grundværdien.

Drives seminariet i lejede lokaler, oppebærer det tilskud med halvdelen af en af undervisningsministeren godkendt lejesum.

3. *Driftstilskud* med et beløb på 372 kr. pr. elev i seminariet. Dette beløb forhøjes eller nedsættes med 15 kr. for hver 3 points, hvormed reguleringspristallet for januar måned i det pågældende tilskudsår stiger over eller falder under 100.

4. *Andel i rådighedsbeløb* på 5.000 kr.

II. Tilskudsberegningen.

Der henvises til det i bilag 5.5 vedr. private seminarier m. v. anførte.

Højskoler og landbrugsskoler.

Pr. 1. april 1964 fandtes 98 godkendte skoler ialt, nemlig 67 folkehøjskoler m. m. og 31 landbrugsskoler. Af skolerne er 61 højskoler og 30 landbrugsskoler godkendte som selvejende institutioner, medens de øvrige er privatejede. I finansåret 1963-64 var der på de godkendte folkehøjskoler og landbrugsskoler ca. 9.800 elever ialt, svarende til ca. 1.449 årselever¹⁾.

Det samlede statstilskud til skolernes drift androg for dette finansår 16.911.340 kr.

1. Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler for tilskud til højskoler og de hermed nært beslægtede landbrugsskoler er fastsat i lov nr. 311 af 4. juli 1942 med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse af 16. maj 1959.

For at være tilskudsberettiget må den pågældende skole med eventuelt tilhørende fagafdelinger være godkendt af undervisningsministeriet. Som betingelse for godkendelsen er opstillet visse krav med hensyn til undervisningens hovedlinier og til længden af de afholdte kursus. Skolen skal endvidere have været i virksomhed i ét finansår og i dette have været besøgt af mindst 15 årselever. For skoler med mindre end 8 måneders undervisning om året nedsættes det krævede årselevtal forholdsmæssigt, idet der dog altid kræves mindst 10 årselever.

Tilskuddet bortfalder, hvis en skole i de 5 sidste finansår ikke har haft gennemsnitlig 10 årselever. Hvis skolen kun har haft vinterkursus eller kun sommerkursus, er minimum dog 7 årselever.

Under særlige omstændigheder kan der dispenseres fra de angivne elevtalskrav.

Tilskuddet ydes som

1. *Grundtilskud* afpasset efter årselevtallet:

Indtil 30 årselever	4.000 kr.
31-50 -	3.000 -
over 50 -	2.000 -

2. *Bygningstilskud* med 372 pct. af den af ministeriet fastsatte vurdering af bygninger og inventar.

3. *Løntilskud* med 70 pct. af de kontante udgifter til lærerløn og forstanderløn. For så vidt skolen er en selvejende institution (hvorved forudsættes at vedtægterne er godkendt af ministeriet), der drives helt for egen regning, ydes 70 pct. af den kontante udgift til forstanderløn. I andre tilfælde medregnes ved tilskudsberegningen en for forstanderen i forhold til hans timetal beregnet løn, svarende til begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse.

Der ydes ikke tilskud til nogen løn, der beregnet efter timetal er lavere end begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse (den såkaldte minimumsløn).

En lærers pligtige timetal er sat til 600 timer årlig, eller for lærere, der underviser i mindre end 8 måneder årlig, til 75 timer månedlig. Dette timetal har til udgangspunkt, at det traditionelle højskoleår omfatter et 3 måneders sommerkursus og et 5 måneders vinterkursus, hvorfor 8 måneders undervisning i overensstemmelse hermed regnes som fuld årsbeskæftigelse i tilskudsmæssig henseende.

Disse regler praktiseres således, at mindst 600 timers undervisning i mindst 8 måneder kræver udrivelse af den fulde minimumsløn, medens undervisning i et større antal timer eller måneder ikke får indflydelse på denne løn. For lærere, der læser mindre end 600 timer årlig eller mindre end 8 måneder årlig, reduceres minimumslønnen forholdsmæssigt, således at månedslønnen for lærere med mindst 75 timer månedlig udgør 1/8 af minimumsårlslønnen og timelønnen 1/600 af denne årsløn. Minimumslønnen til en 5 måneders-lærer med fuldt timetal udgør således 5/8 af årslønnen.

1 de første 2 år, der delvis kan betragtes som en aspiranttjeneste til den særlige ger-

¹⁾ Det vil sige det gennemsnitlige elevtal pr. kalendermåned

ning, udgør minimumslønnen dog kun 90 pct. af den tilskudsberettigende minimumsløn for fast ansatte lærere.

For lærere med ikke over 30 timer månedlig kan lønnen beregnes af et pligtigt timetal af 720 timer årlig, en regel, der særlig tager sigte på lærere i specielle fag som gymnastik, sang o. 1.

En forstanders pligtige timetal er 540 timer årlig.

Endvidere medregnes i den tilskudsberettigede løn ikke den del af en lærers årsløn, der overstiger slutlønnen for lærere ved et statsseminarium med et fradrag af 1.800 kr. svarende til højeste alderstillæg fra staten (den såkaldte maksimumsløn).

Endelig må det samlede lærerlønstilskud til en skole ikke overstige 70 pct. af en lønsum svarende til slutlønnen i lærerlønningslovens 4. lønningsklasse for samtlige de af skolens forstander og lærere læste timer beregnet i forhold til et pligtigt timetal af 540 for forstanderen og 600 for lærerne.

4. *Tilskud til undervisningsmateriel* med 50 pct. af de afholdte udgifter til undervisningsmateriel.

5. *Eventuel andel i en rådighedssum* på 10.000 kr.

Foruden den foran omhandlede refusion af en del af skolens udgifter til lærerløn m. v. ydes der af staten under visse nærmere betingelser et direkte tilskud til forstanderes og læreres løn.

Til forstandere og lærere, der er fastansatte ved en af de heromhandlede skoler, hvortil kræves, at de har et samlet årligt timetal af ikke under 540, for så vidt angår forstanderen, og 600 timer, for så vidt angår lærere, og en årsløn fra skolen af mindst begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse, ydes der således af statskassen et direkte *alderstillæg* med 600 kr. efter 5 års fastansættelse, 1.200 kr. efter 10, og 1.800 kr. efter 15 år.

Lærere, der ikke har en årlig undervisningstid af 8 måneder, men som underviser mindst 5 måneder med et månedligt timetal af ikke under gennemsnitlig 75 undervisningstimer, og som oppebærer en løn, der svarer til en 1/8 månedlig af den årlige begyndelsesløn i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse, oppebærer alderstillæg af 75 kr.

månedlig efter at have opnået en tjenesteadlder af 5 år, i hvilke nævnte betingelse er opfyldt, 150 kr. månedlig efter en tjenesteadlder af 10 år, og 225 kr. månedlig efter en tjenesteadlder af 15 år.

//. Tilskudsberegningen.

1. *Beregningens foretagelse.*

Beregningen blev inden ministeriets nyordning forestået af 3 af ministeriet udpegede tilskudsberegnere. Skolerne var fordelt således, at 1 beregner havde samtlige højskoler i Jylland, 1 højskolerne på øerne og 1 landbrugsskolerne.

2. *Honoraret.*

Honoraret udgjorde 50 kr. pr. skole + det til enhver tid gældende honorartillæg.

3. *Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.*

Alle spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen, herunder forskudsanvisninger, alderstillæg m. v. behandledes inden ministeriets nyordning normalt af tilskudsberegneren, men forelagdes af denne til afgørelse i ministeriet; mere principielle eller generelle spørgsmål afgaves dog af tilskudsberegneren med dennes eventuelle kommentarer til nærmere behandling i ministeriet. Efter nyordningen har man forsøgsvis ladet tilskudsberegningen overgå til behandling af assistentpersonale på samme måde som ved privatseminarierne, jfr. bilag 5.5.

4. *Ydelse af forskud.*

Forskud på driftstilskuddet for det løbende finansår anvises i 2 lige store rater, hvoraf 1. rate anvises ca. 1. december i selve tilskudsåret, medens 2. rate anvises efter 1. april i det efterfølgende finansår. Forskuddet andrager normalt ca. 90-100 pct. af det senest anviste endelige driftstilskud.

I forbindelse med 1. forskudsanvisning påses, at årselevtalsbetingelsen må forventes opfyldt .

5. *Den endelige tilskudsberegning.*

1 begyndelsen af finansåret udsendes ved tilskudsberegnernes foranstaltning til samtlige tilskudsberettigede skoler skemaer til ansøgning om det endelige statstilskud.

Tilskudsskemaerne skal efter de gældende retningslinier indsendes til ministeriet inden 1. juni. Tilskudsberegningen vil normalt i al væsentlighed være afsluttet i løbet af efteråret.

Det endelige tilskudsandragende består af et hovedskema samt diverse indlægsskemaer.

a. Hovedskema.

Hovedskemaet indeholder bl. a. oplysning om kursusvirksomhedens omfang, elevtal med henblik på endelig beregning af års-elevtallet, oplysninger til fastsættelse af bygningstilskud og undervisningsmateriel, samt oplysninger om skolens forstander og lærere, herunder løn- og timetalsforhold.

Tilskudsskemaet skal være påtegnet af den af undervisningsministeriet godkendte stedlige tilsynsførende, formanden for skolens styrelse, såfremt der er tale om en selvvejende institution, samt skolens forstander.

Tilskudsberegneren gennemgår skemaet, fastsætter i forbindelse hermed årselevtallet, påser at lovens betingelser med hensyn til minimums- og maksimumslønninger m. v. er til stede, samt at kvitteringer foreligger i fornødent omfang.

b. Indlægsskemaer.

Indlægsskemaerne er i første række af statistisk karakter, dog at der for nyansatte lærere skal medfølge oplysning om tidligere virksomhed (med hensyn til fastsættelse af minimumslønnen).

Tilskudsberegnerne forelægger den endelige beregning samt koncept til ekspedition i ministeriet.

6. Statens alderstillæg.

Andragende om fastsættelse af anciennitet i henseende til det særlige alderstillæg fra staten indsendes på særligt skema. Udkast til anciennitetsfastsættelse samt sagens ekspedition forelægges ministeriet af tilskudsberegneren.

For samtlige lærere, der oppebærer statens alderstillæg, er udfærdiget et grundblad, der indsættes i en hos tilskudsberegneren beroende protokol.

Alderstillægget anvises kvartalsvis bagud ved tilskudsberegnerens foranstaltning, efter at denne har gennemgået alderstillægsprotokollen med henblik på eventuelle ændringer. Indberetning om ethvert forhold, der kan have indflydelse på statens alderstillæg, skal af skolens forstander indsendes til ministeriet.

I oktober måned hvert år udsendes til skolerne et særligt alderstillægsindberetningsskema. Formålet med dette skema er at sikre sig, at samtlige de lærere, hvortil alderstillægget anvises, fortsat virker ved de respektive skoler og fortsat opfylder betingelserne. Skemaet indsendes i 2 eksemplarer, hvoraf det ene returneres til skolen, efter at indberetningen er gennemgået af tilskudsberegneren, med påtegning om størrelsen af det tillæg, som den enkelte lærer har krav på for det kommende finansår. Samtidig ajourføres hver enkelt lærers grundblad.

Husholdningsskoler.

Pr. 1. april 1964 fandtes 36 godkendte skoler. Af skolerne er 16 godkendte som selvejende institutioner, medens de øvrige er privatejede. I finansåret 1963-64 var der på de godkendte husholdningsskoler ca. 3.000 elever ialt.

Det samlede statstilskud til skolernes drift androg for finansåret 1963-64 3.115.420 kr.

1. Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler for tilskud til husholdningsskoler er fastsat i lov nr. 310 af 4. juli 1942 om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m. med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse af 4. juni 1959.

For at være tilskudsberettiget må den pågældende skole være godkendt af undervisningsministeriet. Som betingelse for godkendelsen er opstillet visse krav med hensyn til undervisnings hovedlinje og til længden af de afholdte kursus. Skolen skal endvidere have været i virksomhed i ét finansår og i dette have været besøgt af mindst 15 årselever. For skoler med mindre end 10 måneders undervisning om året nedsættes det krævede årselevtal forholdsmæssigt, idet der dog altid kræves mindst 10 årselever.

Tilskuddet bortfalder, hvis en skole med 2 årlige kursus i de 5 sidste finansår ikke har haft gennemsnitlig 10 årselever. Hvis skolen kun har haft 1 årligt kursus, er minimum 7 årselever.

Under særlige omstændigheder kan der dispenseres fra de angivne elevtalskrav.

Tilskuddet ydes som

1. *Grundtilskud* afpasset efter årselevtallet:

Indtil 30 årselever	4.000 kr.
31-50 -	3.000 -
over 50 -	2.000 -

2. *Bygningstilskud* med 3½ pct. af den af ministeriet fastsatte vurdering af bygninger og inventar.

3. *Løntilskud* med 70 pct. af de kontante udgifter til lærerløn og forstanderløn. For så vidt skolen er en selvejende institution, der drives helt for egen regning, ydes 70 pct. af den kontante udgift til forstanderløn. I andre tilfælde medregnes ved tilskudsberegningen en for forstanderen i forhold til hendes timetal beregnet løn, svarende til begyndelseslønnen i lærerlønningsslovens 3. lønningsklasse.

Der ydes ikke tilskud til nogen løn, der beregnet efter timetallet er lavere end begyndelseslønnen i lærerlønningsslovens 3. lønningsklasse (den såkaldte minimumsløn), eller højere end slutlønnen for lærere ved et statsseminarium med fradrag af 1.800 kr., svarende til højeste alderstillæg fra staten (den såkaldte maksimumsløn).

I aspiranttiden (ikke over 2 år) udgør minimumslønnen dog kun 90 pct. af den tilskudsbeirettigende minimumsløn for fastansatte lærere.

En lærers pligtige timetal er sat til 960 timer årlig og for lærere, der underviser i mindre end 10 måneder, til 75 timer månedlig. En forstanders pligtige timetal er 540 timer årlig.

Det samlede lærerlønstilskud til en skole kan ikke overstige 70 pct. af en lønsum svarende til slutlønnen i lærerlønningsslovens 4. lønningsklasse for samtlige de af skolens forstander og lærere læste timer beregnet i forhold til et pligtigt timetal af 540 for forstanderen og 960 for lærerne.

4. *Tilskud til undervisningsmateriel* med 50 pct. af de afholdte udgifter til undervisningsmateriel.

Foruden den foran omhandlede refusion af en del af skolens udgifter til lærerløn m. v. ydes der af staten under visse nærmere betingelser et direkte tilskud til forstanderes og læreres løn.

Til forstanderen og de lærerinder, der er fastansat ved en af de her omhandlede sko-

ler, hvortil kræves, at de har et samlet årligt timetal af ikke under 600 timer og en årsløn fra skolen af mindst begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse, ydes der således af statskassen et direkte aldersstillæg på 600 kr. efter 5 års ansættelse, 1.200 kr. efter 10 år og 1.800 kr. efter 15 år.

Lærerinder, der ikke har en årlig undervisningstid af 10 måneder, men som underviser mindst 5 måneder med et månedligt timetal af ikke under 75 undervisningstimer, og som oppebærer en lønning, der svarer til 1/10 månedlig af den årlige begyndelsesløn i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse, oppebærer alderstillæg af 60 kr. månedlig

efter at have opnået en tjenestealder af 5 år, i hvilke nævnte betingelse er opfyldt, 120 kr. månedlig efter en tjenestealder af 10 år og 180 kr. månedlig efter en tjenestealder af 15 år.

//. Tilskudsberegningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen blev inden ministeriets nyordning foretaget af 1 af ministeriet udpeget tilskudsberegner.

Der henvises iøvrigt til det i bilag 5.8 vedrørende højskoler og landbrugsskoler anførte.

Efterskoler.

Pr. 1. april 1964 fandtes 107 godkendte efterskoler i alt. Af skolerne er ca. $\frac{3}{4}$ godkendte som selvejende institutioner, medens de øvrige er privatejede. I finansåret 1963-64 var der på de godkendte efterskoler 8.347 elever i alt.

Det samlede statstilskud til skolernes drift androg for finansåret 1963-64 11.354.656 kr.

/. Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler for tilskud til efterskoler er fastsat i lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v. med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse af 14. juni 1960.

For at være tilskudsberettiget må den pågældende skole være godkendt af undervisningsministeriet. Som betingelse for godkendelsen er opstillet visse krav med hensyn til undervisningens hovedlinie og til længden af de afholdte kursus. Skolen skal desuden have modtaget tilskud enten fra amtet eller kommunen. Fra denne regel kan der dog under ganske særlige omstændigheder dispenseres. Skolen skal endvidere have været i virksomhed i ét finansår og i dette have været besøgt af mindst 10 årselever, dersom skolen er indrettet med 2 årlige kursus. For skoler med kun ét kursus årligt nedsættes årselevtallet forholds-mæssigt.

For efterskoler, der drives sammen med en privatskole med tilskud efter friskoleloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 214 af 21. maj 1960, nedsættes årselevtallet til 8. For skoler med kun ét kursus årligt nedsættes dette årselevtal forholds-mæssigt.

Godkendelsen og retten til statstilskud fortæbes, hvis en skole i 3 på hinanden følgende finansår ikke i gennemsnit har haft det ovenfor omhandlede antal årselever.

Tilskuddet ydes som

1. *Grundtilskud* afpasset efter årselevtallet:

Indtil 30 årselever	4.000 kr.
31-50 -	3.000 -
over 50 -	2.000 -

2. *Bygningstilskud* med 3¹/₂ pct. af den af ministeriet fastsatte vurdering af bygninger og inventar. Hvis skolen benytter lejede bygninger, betales halvdelen af en af undervisningsministeriet godkendt leje.

3. *Løntilskud* med 70 pct. af skolens konstante udgifter til forstanderløn og lærerlønninger.

Det samlede løntilskud til en skole kan dog ikke overstige 70 pct. af en for skolens lærerpersonale beregnet løn, der svarer til gennemsnitslønnen for overlærere med lønning efter lærerlønningslovens 4. lønningsklasse, og 70 pct. af en for forstanderen beregnet løn, svarende til slutlønnen i den nævnte lønningsklasse.

Til forstandere, der selv ejer skolen eller er medejere af denne, ydes tilskuddet i forhold til en løn, der beregnes efter lærerlønningslovens 4. lønningsklasse under hensyn til den pågældendes tjenestealder og ugentlige timetal, idet der til fuldt timetal kræves 18 ugentlige timer.

Det er en betingelse for udbetaling af løntilskud, at ingen lærer, der har mindst 6 ugentlige timer ved skolen, er lønnet lavere end med begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse. Har en lærer ikke fuld beskæftigelse ved skolen, beregnes minimumslønnen i forhold til et pligtigt timetal af 30 timer ugentlig i gennemsnit og efter forholdet mellem det antal måneder, i hvilke den pågældende er beskæftiget ved skolen, og skolens samlede

årlige antal undervisningsmåneder, dog mindst 8 måneder.

I aspiranttiden (ikke over 2 år) skal lønnen andrage mindst 90 pct. af den ovenfor nævnte minimumslønning.

4. *Tilskud til undervisningsmateriel* med 50 pct. af de afholdte udgifter til undervisningsmateriel.

// . Tilskudsberegningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen foretoges før ministeriets nyordning af en af ministeriet udpeget tilskudsberegner. Der henvises iøvrigt til det i bilag 5.8 vedrørende højskoler og landbrugsskoler anførte.

2. Honoraret til tilskudsberegneren.

Honoraret for beregning af tilskud udgjorde 25 kr. pr. skole + honorartillæg.

3. Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.

Spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen behandledes normalt af tilskudsberegneren. Mere principielle eller generelle spørgsmål afgaves dog af tilskudsberegneren med dennes kommentarer til nærmere behandling i ministeriet. Anvisning af forskud henhørte ikke under tilskudsberegneren, men foretoges af ministeriet.

4. Ydelse af forskud.

Forskud kan enten ydes umiddelbart efter et kursus' afslutning eller i de tilfælde, hvor en skole kun afholder 1 årligt kursus af mindst 8 måneders varighed, når halvdelen af skolens kursusmåneder i det pågældende finansår er forløbet, jfr. tekstanmærkning nr. 30 ad konto 4.14.61. på finansloven for finansåret 1964-65.

Forskud anvises løbende i hele finansåret,

men kun efter ansøgning fra den enkelte skole, og normalt kun 1 gang årligt til hver skole. Forskudsansøgningen bilægges elevfortegnelse for det nyligt afsluttede/løbende kursus. Forskuddets størrelse afhænger af forholdet mellem antallet af afsluttede kursusmåneder og samlede kursusmåneder i det løbende finansår og beregnes af foregående finansårs tilskud.

5. Den endelige tilskudsberegning.

Den endelige tilskudsberegning finder fortrinsvis sted i månederne maj-juni for det foregående finansår på grundlag af oplysninger, som på et af ministeriet udfærdiget tilskudsskema indsendes af skolerne inden 1. juni.

Skemaet indeholder følgende oplysninger:

På forsiden: Skolens navn, ejerforhold, kursusperioder, årselevtal, bygningsværdi og undervisningsmaterielanskaffelser bilagt kvitterede regninger.

Inde i skemaet: Forstanderens og lærernes alder, anciennitet, timetal, medlemskab af pensionskasse, lønning (heri inkluderet evt. kost og logi), i tilfælde af kombinerede skoleformer timetal og lønning fordelt på hver skoleform, og endelig forstanderens og lærernes kvitteringer.

Samtlige oplysninger bekræftes af forstanderen ved dennes underskrift og, såfremt skolen er en selvejende institution, tillige ved underskrift af bestyrelsens formand.

Tilskudsberegneren gennemgår og kontrollerer skemaet og regnskabsbilagene, påser, at lovens betingelser med hensyn til lønninger og elevtal er til stede, udregner løntilskuddet, lægger hertil grundtilskud, bygningstilskud, evt. undervisningsmaterieltilskud, fradrager forskudsbetøb og forelægger den endelige beregning samt koncept til ekspedition i ministeriet.

Ungdomskostskoler.

Pr. 1. april 1964 fandtes 4 godkendte ungdomskostskoler. Af disse er 2 godkendt som selvejende institutioner, mens de 2 andre er privatejede. I finansåret 1963-64 var der på de godkendte ungdomskostskoler 363 elever. Det samlede statstilskud til skolerne drift androg i finansåret 1963-64 ca. 700.000 kr.

I. Tilskuds grundlaget.

De gældende regler for tilskud til ungdomskostskolerne er fastsat i lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v. med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse af 14. juni 1960.

For at være tilskudsberettiget må den pågældende skole være godkendt af undervisningsministeriet. Som betingelse for godkendelsen er opstillet visse krav. Eleverne skal ved undervisningens begyndelse være ude over den undervisningspligtige alder, men ikke fyldt 18 år, og undervisningen skal være gratis. Endvidere stilles visse krav til undervisningen, skolelokalerne samt til lederne og lærerne, ligesom der også stilles visse krav af økonomisk karakter.

Tilskuddet ydes som

1. *Tilskud til lærerløn* med 85 pct. af de godkendte lønninger til leder og lærere. Tilskud til lederløn ydes højst i forhold til skoleinspektørløn. Tilskud til lærerløn beregnes ikke i forhold til en lønning, som er højere end lønnen efter lærerlønningsslovens 4. lønningsklasse eller lavere end efter samme lovs 2. lønningsklasse. Det er en forudsætning for fuldt tilskud, at den ugelønnede lærer læser mindst 1.080 timer årlig.

2. *Grundtilskud* afpasset efter årselevtallet:

Indtil 30 årselever.	4.000 kr.
31-50 "	3.000 "
over 50 "	2.000 "

3. *Bygningstilskud* med 372 pct. af den af ministeriet fastsatte vurdering af bygninger og inventar. Hvis skolen benytter lejede bygninger, betales halvdelen af en af undervisningsministeriet godkendt leje.

4. *Tilskud til undervisningsmateriel* med 50 pct. af de afholdte udgifter.

5. *Elevtilskud* med 75 pct. af den af undervisningsministeren godkendte månedlige udgift pr. elev for undervisning og ophold.

6. *Tilskud til supplerende foredrag.* Til fremmede indkaldte foredragsholdere yder staten et tilskud på 50 pct. af udgiften herved, dog højst 300 kr.

7. *Tilskud til rejsegodtgørelse til elever* med $\frac{2}{3}$ af udgiften, dog højst i forhold til en udgift på 210 kr. årlig pr. elev.

Det samlede statstilskud, hvori dog ikke indregnes tilskud 6 og 7, kan ikke overstige 80 pct. af bruttoudgiften ved skolens drift. Tilskuddet til private skoler kan endvidere ikke overstige driftsunderskuddet efter fradrag af de fra anden side ydede almindelige driftstilskud.

II. Tilskudsberegningen.

1. *Beregningens foretagelse.*

Beregningen foretoges før ministeriets nyordning af en af ministeriet udpeget tilskudsberegner. Der henvises iøvrigt til det i bilag 5.8 vedrørende højskoler og landbrugsskoler anførte.

2. *Honoraret for beregningen af tilskud* udgjorde 25 kr. + tillæg pr. skole.

3. *Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.*

Spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen behandledes normalt af tilskudsberegneren, principielle og generelle spørgsmål dog af ministeriet.

4. *Ydelse af forskud.*

Forskud, der administreres af ministeriet, kan ydes umiddelbart efter et kursus afslutning.

5. *Den endelige tilskudsberegning.*

Denne finder normalt sted i løbet af forsommeren for det foregående finansårs vedkommende på grundlag af oplysninger, som indsendes af skolerne på et af ministeriet udfærdiget tilskudsskema.

Friskoler.

(Herunder de private eksamensskolers hovedskoleafdelinger).

Pr. 1. april 1964 fandtes 198 tilskudsberettigede friskoler, samt 100 tilskudsberettigede hovedskoler ved private real-skoler og 12 tilskudsberettigede hovedskoler ved private gymnasieskoler. Af samtlige disse skoler var ca. 1 selvejende institutioner.

Elevtallet udgjorde i alt ca. 14.200.

Det samlede statstilskud til skolernes drift androg i finansåret 1963-64 43.481.182 kr.

1. Tilskuds grundlaget.

De gældende regler for tilskud til friskolerne er fastsat i lov nr. 416 af 12. juli 1946 om friskoler m. v. med senere ændringer, senest lov nr. 76 af 13. marts 1963, jfr. undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 161 af 9. april 1963.

For at være tilskudsberettiget må den pågældende skole

give en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligt kræves i folkeskolen, have haft et elevtal på gennemsnitlig 15 elever i de sidste 3 kalenderår eller siden oprettelsen,

udbetale sine lærere en løn indenfor de i loven fastsatte maxima og minima,

sørge for, at lærere og ledere er medlemmer af efterlønskassen.

Tilskud ydes som

1. Løntilskud. Der udbetales tilskud til leder- og lærerløn med et beløb svarende til 85 pct. af den i det sidst forløbne finansår af skolen udbetalte lønning.

Det er en betingelse for udbetaling af dette tilskud, at ingen lærer ved friskolen, der har mindst 6 ugentlige timer, oppebærer mindre løn, end den der i forhold til hans ugentlige timetal svarer til begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 3. lønningsklasse - for skoler med ikke over 20 børn og for lærerinder, der kun underviser i de yngste

klasser, begyndelseslønnen i lærerlønningslovens 1. lønningsklasse. Der betales ikke tilskud til den del af en lærerlønning, der ligger over den lønning, som den pågældende efter sin tjenestealder ville oppebære som overlærer i lærerlønningslovens 4. lønningsklasse.

Til lederens lønning udbetales tilskud efter samme regler som til lærerlønninger, dog at der til ledere af større friskoler efter undervisningsministerens nærmere bestemmelse kan ydes tilskud i forhold til den lønning, som den pågældende efter sin tjenestealder ville oppebære som skoleinspektør i lærerlønningslovens 6. lønningsklasse. Drives skolen for lederens egen regning betales i tilskud til lederen 85 pct. af en for ham under hensyn til hans anciennitet og timetal beregnet lønning efter lærerlønningslovens 2. lønningsklasse med oprykning til 4. lønningsklasse — for skoler beliggende i en landkommune dog efter 3. lønningsklasse — medmindre undervisningsministeren finder det berettiget, at der ydes tilskud i forhold til skoleinspektørløn. Undervisningsministeren fastsætter, hvor stort et ugentligt timetal lederen af en friskole selv skal besørge for at få fuldt løntilskud.

2. Elevtilskud, der for hvert i friskolen undervist barn i undervisningspligtig alder samt i 8. og 9. klasse svarer til 50 pct. af kommunernes sidst opgjorte gennemsnitlige udgift pr. barn i den offentlige skole.

3. Grundtilskud. Til mindre skoler ydes der tillige et grundtilskud, der udgør 3.000 kr. til skoler med 15 elever eller derunder, 2.000 kr. til skoler med 16-20 elever og 1.000 kr. til skoler med 21-30 elever. Elevtallet udregnes som et månedligt gennemsnit for hele finansåret.

For skoler, der ikke er selvejende institutioner, må det samlede statstilskud ikke

overstige 80 pct. af skolens driftsudgifter, hvorfor man kræver indsendelse af attestet regnskab for disse.

4. *Overgangstilskud.* I det omfang lov nr. 203 af 18. maj 1960 har givet anledning til en tilskudsnedgang for enkelte skoler, kan disse for finansårene 1960—61 til 1964—65 gennem et supplerende tilskud få sådanne forringelser helt eller delvis afbødet.

//. Tilskudsber egningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregning af tilskud 1, 2 og 3 forestås af en af ministeriet udpeget tilskudsberegner. Beregning af tilskud 4 varetages i direktoratet for folkeskolen og seminarierne som et led i det normale arbejde.

2. Honoraret til tilskudsberegneren.

Honoraret for beregning af tilskud udgør 8 kr. pr. skole + honorartillæg.

3. Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.

Alle spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen, herunder forskudsanvisninger, behandles normalt af tilskudsberegneren. Mere principielle eller generelle spørgsmål afgives dog af tilskudsberegneren med dennes kommentarer til nærmere behandling i ministeriet.

4. Ydelse af forskud.

Forskuddene til de egentlige friskoler, d.v.s. dem der ikke er knyttet til en eksamensskole, ydes fire gange årligt, idet hver

rate er beregnet som svarende til ca. $\frac{1}{4}$ af det senest opgjorte årlige tilskud.

Forskuddene til de øvrige skoler ydes ligeledes fire gange årligt, men hver af disse rater andrager normalt 85 pct. af de aktuelle lærerlønninger for 3 måneder samt $\frac{1}{4}$ af 75 pct. af foregående tilskudsårs elevtilskud.

5. Den endelige tilskudsberegning.

Den endelige tilskudsafregning finder sted i månederne november-december for det foregående finansår på grundlag af oplysninger, der indsendes af skolerne på et af ministeriet udfærdiget tilskudsskema.

Skemaet indeholder oplysninger om skolens navn, tilskudsperiode, ejerforhold, elevtal, regnskab for udbetalte lærerlønninger med lærernes kvitteringer, lærernes alder, anciennitet og timetal, medlemskab af pensionskasse, og for de ikke selvejende institutioner gives der oplysning om skolens samlede driftsudgifter.

Samtlige oplysninger skal bekræftes af skolens forstander ved dennes underskrift og eventuelt af styrelsens formand.

I det omfang, der skal gives oplysning om skolens driftsudgifter, skal regnskabet underskrives af en revisor eller kommunalbestyrelsesformand.

Tilskudsberegneren gennemgår skemaet, påser at lovens betingelser med hensyn til lønninger og elevtal er til stede, udregner løntilskuddet, lægger hertil elevtilskud og eventuelt grundtilskud, fradrager forskudsbetøbene og forelægger den endelige beregning samt koncept til ekspedition i ministeriet.

Kommunale gymnasieskoler.

Pr. 1. april 1964 fandtes 36 kommunale gymnasieskoler med ialt 11.814 elever i eksamensskolen, heraf 7.915 i gymnasieklasserne.

Det samlede statstilskud til skolernes drift androg ifølge statsregnskabet for finansåret 1963-64 38.075.214 kr.

I. Tilskudsgrundlaget.

De gældende regler for tilskud til kommunale gymnasieskoler er fastsat i lov nr. 236 af 10. juni 1960 om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler med tilhørende bekendtgørelse af 4. september 1961.

For at være tilskudsberettiget må gymnasieskolen være oprettet med undervisningsministerens godkendelse, og elever fra andre kommuner, i hvilke der ikke findes en offentlig gymnasieskole, skal have adgang til optagelse i skolens gymnasieafdeling på lige fod med kommunens egne elever, i det omfang pladsforholdene tillader det. Endvidere skal skolen stå på højde med statsskolerne med hensyn til vederlag for særlige hverv og bevillinger til inventar og undervisningsmateriel, ekskursioner og lignende, ligesom den bør være eneberettiget til at udnytte det modtagne statstilskud.

Tilskuddet ydes som

1. *Lærertilskud* med 90 pct. af skolens udgift til lærertilskud, der specificeres således: bruttolønninger til tjenestemænd og aspiranter, bestillingstillæg, repræsentationstillæg, flyttegodtgørelser, funktionsvederlag og overtimebetaling, alt fastsat i overensstemmelse med lærertilskudslovens regler, endvidere lønninger til timelærere, vikarer og overenskomstansatte lærere (herunder kommunens pensionsbidrag) efter de herom gældende regler.

Ved beregningen af dette tilskud kan højst medregnes 2 klasser på hvert trin i realafdelingen.

2. *Lærertilskud* med 85 pct. af skolens udgift til lærertilskud for overskydende realklasser, beregnet efter lærertilskudsloven nr. 156 af 7. juni 1958, for gymnasieskoler i Københavns kommune efter lov nr. 235 af 10. juni 1960.

3. *Elevtilskud* på 90 pct. af statsskolernes bruttoudgift pr. elev, bortset fra udgiften til lærertilskud og fra udgiften til forrentning og afskrivning samt udgifter og indtægter ved statens kostafdelinger.

Også for dette tilskuds vedkommende kan højst medregnes 2 realklasserækker.

4. *Elevtilskud* til indtil 2 klasserækker i realafdelingen på 10 pct. af statsskolernes bruttoudgift pr. elev, bortset fra udgiften til forrentning og afskrivning samt udgifter og indtægter ved statens kostafdelinger.

Dette tilskud er betinget af, at elever fra andre kommuner har adgang til optagelse i realafdelingen i overensstemmelse med de af ministeriet fastsatte optagelsesregler, og at der indrømmes sådanne elever undervisning uden bidrag fra hjemstedskommunen inden for et beløb svarende til det samlede tilskud.

II. Tilskudsberegningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen af lærertilskuddene 1 og 2 forestås af skolerådene bortset fra tilskuddene til Københavns kommunes gymnasieskoler, der beregnes af direktoratet for gymnasieskolerne i forbindelse med den almindelige sagsbehandling. Beregningen af elevtilskuddene 3 og 4 varetages af direktoratet som led i det almindelige arbejde.

2. Ydelse af forskud.

Forskud på lærertilskuddene 1 og 2 ydes i overensstemmelse med de regler, der gælder for tilskud efter lærertilskudsloven til folkeskolens lærertilskud, jfr. ministe-

riets cirkulære af 30. juli 1946 § 7, hvorefter skolerådet på begæring af kommunalbestyrelsen udbetaler passende forskud ved et kvartals begyndelse. Til Københavns kommune udbetales ved ministeriets foranstaltning faste månedlige forskud på grundlag af indberetning fra kommunen om lærerlønudgiften. Forskud på elevtilskuddene 3 og 4 anvises i henhold til indberetninger fra kommunerne til ministeriet inden 1. november om elevtallet i de kommunale gymnasieskoler. Forskuddet beregnes efter forrige års elevtilskud.

Den endelige tilskudsberegning.

Den endelige beregning af lærerlønstilskuddene 1 og 2 foretages i henhold til kommunernes kvartalsvise opgørelser, som indsendes til skolerådene inden den 15. juni, 15. september, 15. december og 15. marts for henholdsvis april, juli, oktober og januar kvartal. Tilskudsbeløbene opføres på skolefondenes kvartårlige afregninger til under-

visningsministeriet. For så vidt angår de kommunale gymnasieskoler i Københavns kommune beregnes løntilskuddet på grundlag af en af kommunen udarbejdet opgørelse, der er attesteret af direktoratet for stadens revision.

Såfremt en kommunal gymnasieskole har mere end 2 realklasserækker, beregnes lærerlønstilskuddet således: Til rektors løn (bortset fra evt. overtimebetaling) ydes 90 pct. tilskud. Til alle øvrige lønudgifter ydes tilskud med 90 pct. af den del af udgiften, som svarer til forholdet mellem det antal lærerløn timer, der udbetales løn for i gymnasiet og i 2 klasser på hvert trin i realafdelingen, og det samlede antal lærerløn timer ved skolen.

Den endelige beregning af elevtilskuddene 3 og 4 foretages pr. finansår i løbet af efteråret på grundlag af skemaindberetninger fra kommunalbestyrelserne om elevtallet i de enkelte klasser i hvert af de 3 tertiæler og om anviste forskud.

Kommunale realskoler.

Pr. 1. april 1964 fandtes 559 kommunale realskoler, som var berettiget til at oppebære det særlige eksamensskoletilskud. Elevtallet i eksamensafdelingen udgjorde 54.258 fordelt i 2.617 klasser, altså 20,73 elever pr. klasse.

Det samlede eksamensskoletilskud til disse skoler androg ifølge statsregnskabet for finansåret 1963-64 1.928.260 kr.

/. Tilskuds grundlaget.

De gældende regler for det særlige eksamensskoletilskud til disse skoler er fastsat på finansloven for finansåret 1943-44 (jfr. R. T. 1942-43, tillæg B. sp. 641-44).

For at være tilskudsberettiget må den pågældende skole have dimissionsret til realeksamen og i medfør heraf have dimitteret mindst én gang.

Tilskud ydes med

20 kr. pr. elev i de 2 øverste realklasser

450 kr. pr. klasse i realafdelingen

50 kr. for hver 1, hvormed gennemsnitselevtallet pr. klasse i realafdelingen er under det tilsvarende gennemsnit ved samtlige de i betragtning kommende skoler.

//. Tilskudsber egningen.

1. Beregningens foretagelse.

Beregningen af dette tilskud forestås af en af ministeriet udpeget tilskudsberegner.

2. Honoraret til tilskudsberegner en.

Honoraret for beregningen for finansåret 1963/64 udgjorde 2.000 kr. alt inclusive.

3. Beregnerens stilling i forhold til ministeriet.

Alle spørgsmål i forbindelse med tilskudsberegningen behandles normalt af tilskudsberegneren. Tvivlsspørgsmål og spørgsmål af mere principiel art afgives dog til nærmere behandling i ministeriet.

4. Ydelse af forskud.

Der ydes ikke forskud på dette tilskud.

5. Den endelige tilskudsberegning.

Tilskud ydes årsvis ved udløbet af et finansår. Beregningen foretages på grundlag af tilskudsskemaer, der udarbejdes af ministeriet og udsendes af dette til kommunerne i løbet af efteråret. Tilskudsberegneren samler og bearbejder skemaerne og foretager herefter tilskudsberegning samt forelægger denne med koncept til anvisning af de enkelte kommuners tilskud i ministeriet.

Oversigt over de regnskabsmæssige forhold ved de private tilskudsberettigede skoleformer.

	Regnskabsår					Selvejende institutioner					Privatejede				
	Antal indkomne svar	Finansåret	Skoleåret	Kalenderåret	Andet år	Antal	Revideret regnskab	Statsaut. revisor	Revisor af erhverv	Revisor af anden profession	Antal	Revideret regnskab	Statsaut. revisor	Revisor af erhverv	Revisor af anden profession
Private gymnasieskoler (14).....	14	13	–	1	–	11	11	6	1	4	3	3	2	1	–
Private studenterkursus (8).....	7	4	3	–	–	4	4	4	–	–	3	3	2	1	–
Private realskoler (109).....	91	63	17	9	2	68	68	50	14	4	23	22	15	6	1
Private realskursus (25).....	20	7	8	4	1	9	9	7	–	2	11	10	5	3	2
Private seminarier (35).....	30	3	23	1	3	29	29	21	3	5	1	1	–	1	–
Høj- og landbrugsskoler (98).....	98	65	4	6	23	91	91	56	14	19	7	7	4	1	2
Husholdningsskoler (36).....	33	12	1	9	11	16	16	11	1	4	17	16	5	7	4
Efterskoler (107).....	98	69	1	9	18	83	83	29	17	37	15	12	3	9	–
Ungdomskostskoler (4).....	3	2	–	1	–	2	2	2	–	–	1	1	1	–	–
Friskoler (198).....	186	137	3	43	3	122	122	23	9	90	64	63	10	19	34
(634).....	580	375	60	83	61	435	435	209	59	165	145	138	47	48	43

4. Revisionsdepartement.

10. juni 1960.

Som det er undervisningsministeriet bekendt, har revisionsdepartementet gennem en årrække i stigende grad foretaget undersøgelser til orientering med hensyn til forvaltningen af de af ministeriets budget ydede tilskud til private og offentlige undervisningsvirksomheder udenfor statens område. Der ydes til sådanne formål tilskud, hvis størrelsesorden fra finansåret 1949/50 til finansåret 1958/59 er vokset fra ca. 28 **mill.** kr. til ca. 84 **mill.** kr. Man sigter her ved på de tilskud, der i medfør af særlige tilskudslove ydes til private- og kommunale mellem- og realskoler samt gymnasieskoler i og uden for Storkøbenhavn og studenterkursus inden for disse områder, endvidere private seminarier, høj- og landbrugsskoler, friskoler samt husholdningsskoler og husholdningsseminarier. De samlede tilskud til disse undervisningsvirksomheder er på statsregnskabet for 1958/59 kommet op på det fornævnte beløb af ca. 84 **mill.** kr. Denne udgiftsstigning står dels i forbindelse med den almindelige stigning i lønnings- og andre driftsudgifter, dels med at antallet af tilskudsmodtagende virksomheder er forøget. Hertil kommer, at der i et vist omfang er sket forhøjelse af tilskuddene fra staten.

Tilskuddene til disse undervisningsvirksomheder ydes principielt på grundlag af de i pågældende tilskudslove nærmere fastsatte regler, for de fleste af de nævnte undervisningsområders vedkommende i forhold til vedkommende institutions driftsudgifter, eventuelt således at der tillige ydes faste tilskud pr. virksomhed eller for hver klasse etc. For andre områders vedkommende ydes tilskuddene på grundlag af en beregning af tilsvarende udgifter i skolevirksomhed af samme art indenfor det offentlige. Det sidstnævnte tilskudsprincip anvendes bl. a. for samtlige private gymnasieskoler samt mellem- og realskoler i Storkøbenhavn.

For denne gruppes vedkommende har den samlede tilskudsydelse tidligere været begrænset således, at den ikke har måttet over-

stige pågældende institutions virkelige netto-udgifter, men denne begrænsning er nu for selvejende skolars vedkommende ophævet ved lov nr. 188 af 5. juni 1959 (den nye tilskudslov). En nyordning i denne retning er dog endnu ikke gennemført for private studenterkursus, der modtager tilskud efter en kombination af de foran omhandlede regler, men en hertil sigtende lov er, efter hvad der er oplyst for revisionsdepartementet, under overvejelse.

Under hensyn til tilskudsforvaltningens omfattende karakter har beregningen af alle de foran omtalte statstilskud i ministeriet været overdraget særlige beregnere, der er udpeget blandt ministeriets overordnede tjenestemænd, som selvstændigt under ministeriets tilsyn på grundlag af indhentet materiale fra de pågældende undervisningsvirksomheder m. v. foretager beregning af de disse tilkommende tilskud.

Af revisionsdepartementet er der ført tilsyn med denne virksomhed ved stikprøvemæssig gennemgang af tilskudstildelingene til de forskellige områder. For de private gymnasieskolars og de storkøbenhavnske mellem- og realskolars vedkommende har der været en særlig under undervisningsministeriet henhørende revision af skolernes driftsforvaltning bl. a. til kontrol med tilskudsgrundlaget. Et tilsvarende revisionstilsyn har omfattet de private studenterkursus.

Ved de herfra foretagne eftersyn af forvaltningen af tilskud på den foran omtalte art har revisionsdepartementet, **jfr.** nedenfor, forefundet og påvist væsentlige mangler såvel med hensyn til den finansårsvise udbetaling og afvikling af tilskud i overensstemmelse med bevillingsforudsætningerne som med hensyn til bevillingsforvaltningens gennemførelse i forhold til de foreliggende lovbestemmelser og direktiver. I sidstnævnte henseende har man forefundet og påvist væsentlige principielle og beregningsmæssige mangler ved tilskudsfastsættelsen, der har nødvendiggjort betydelige redresseringer.

For så vidt angår udbetalingen og afviklingen af tilskud indenfor de bevillingsmæssigt forudsatte tidsrammer, skal man henvise til, at det i de ved skrivelse herfra af 17. juni 1957 med kontinuationskrivelse af 6. marts 1959 og ministeriets svarskrivelser af 18. marts 1959 og 8. juni 1959 rejste sager vedrørende de privatseminarierne for finansårene 1955/56-1958/59 tilkommende tilskud blev påvist, at disse ikke var kommet til udbetaling i det forudsatte finansår som følge af forsinket forvaltning, hvilket havde medført, dels at en række seminarier ikke rettidigt havde modtaget betydelige tilskudsbeløb, dels at der i visse tilfælde var udbetalt seminarierne større tilskud, end der efter loven tilkom dem på det pågældende tidspunkt. Man skal herom henvise til revisionsdepartementets beretning til statsrevisionerne for finansåret 1957/58.

1 samme forbindelse skal man yderligere henvise til, at den ved skrivelse herfra af 6. juni 1958, jfr. undervisningsministeriets svarskrivelse af 5. marts 1959 rejste sag vedrørende statstilskuddene til private efterskoler for finansårene 1955/56 og 1956/57, hvorved revisionsdepartementet påviste, at der ikke havde været overensstemmelse mellem bevillingerne for pågældende finansår og de skete udbetalinger, idet man, uanset at pågældende lov forudsætter udbetaling finansårsvis bagud for det foregående med finansåret sammenfaldende driftsår, havde praktiseret forskudsvisse udbetalinger i det foregående finansår og yderligere herved regnskabsmæssigt sammenblandet tilskud vedrørende begge finansår. For 10 efterskolars vedkommende var hele tilskuddet posteret i det til driftsåret svarende finansår.

For så vidt angår påviste principielle og beregningsmæssige mangler ved tilskudsfastsættelserne skal man henvise til, at væsentlige fejlregninger af tilskud blev påvist af revisionsdepartementet for privatseminarier tilskuddenes vedkommende allerede i forbindelse med de i finansårene 1948/49-1950/51 udbetalte tilskud, hvorom man skal henvise til revisionsdepartementets hovedberetninger for finansårene 1949/50 og 1950/51. Endvidere blev det i forbindelse med revision af tilskud vedrørende finansåret 1954/55 herfra påvist, at et forskudsbeløb på 10.000 kr. var fradraget 2 gange i de en privatseminarieinstitution tilkom-

mende tilskud, jfr. skrivelser herfra af 29. juni 1957 og ministeriets svarskrivelse af 3. juni 1959.

Videre påviste revisionsdepartementet i den ved skrivelse herfra af 20. februar 1958 rejste sag vedrørende statens tilskud i finansårene 1953/54-1955/56 til kommunale gymnasier i forbindelse med den inden for det storkøbenhavnske område fastlagte refusionsordning, at statens tilskud var beregnet for højt som følge af, at de fælles administrationsudgifter, der for statens vedkommende skulle indgå i refusionsberegningen, ikke var medtaget i det principielt forudsatte omfang, og der iøvrigt ikke var fastholdt ensartet grundlag for udgiftsmedregningen mellem de deltagende parter.

Man påviste også, at hovedstandsættelses- og prioritetsudgifter, der indgik i refusionen, var medregnet 2 gange for statens vedkommende som følge af fejl i opgørelsen. Man skal herom nærmere henvise til revisionsdepartementets hovedberetninger for finansårene 1956/57 pag. 21-24 og 1957/58 pag. 33-36.

De foromtalte mangler ved disse tilskudsberegninger havde endvidere medført, at tilskuddene til private gymnasieskoler og -stuedenterkursus samt kommunale gymnasieskoler uden for hovedstadsområdet var beregnet på et principielt urigtigt grundlag som følge af, at disse tilskud beregnes i forhold til bruttodriftsudgifterne ved hovedstadsområdet skoler m. v., jfr. hovedberetningen for 1957/58 pag. 35.

1 forbindelse med foranstående skal man også henvise til skrivelse herfra af 3. juni 1960, hvorefter en af revisionsdepartementet foretaget stikprøvemæssig undersøgelse vedrørende tilskuddene til friskoler for finansåret 1958/59 foreløbig har vist, at der efter daværende departements opfattelse er udbetalt en friskole (Bernadotteskolen) 12.369 kr. for meget i statstilskud for nævnte finansår som følge af, at der ved opgørelsen af de ved skolen afholdte lønningsudgifter i visse henseender ikke er taget hensyn til foreliggende direktiver.

Under hensyn til det således foreliggende, derunder den økonomiske størrelsesorden af disse tilskudsudgifter, må revisionsdepartementet være af den opfattelse, at der må tilrettelægges en mere effektiv og koordine-

ret forvaltning af disse tilskud end den hidtil praktiserede, der samtidig kan give praktisk grundlag for afvikling af tilskuddene indenfor de bevillingsmæssigt forudsatte finansår. Da man er orienteret om, at undervisningsministeriet har udbedt sig bistand fra forvaltningsnævnets sekretariat til en gennemgang af tilrettelæggelsen af ministeriets regnskabsforvaltning m. v., skal man udtale, at man vil finde det hensigtsmæssigt, at forretningsgangen vedrørende tilskudsforvaltningen i forbindelse hermed gøres til genstand for en særlig undersøgelse og overvejelse.

Der må herved efter revisionsdepartementets opfattelse bl. a. tages sigte på tilvejebringelse af en bedre kontrol med tilskudsgrundlaget ved, at der fra de tilskudsmodtagende institutioner fremskaffes mere ensartede og sikre oplysninger om de tilskudsberettigede udgifter. Under hensyn hertil skal man pege på betimeligheden af, at det inddrages under de foranførte overvejelser, om dette kan varetages gennem en nytilrettelæggelse af forvaltningen i ministeriet i forbindelse med tilrettelæggelsen af den af institutionerne selv antagne revision, eller om et kritisk tilsyn fra statens side med institutionernes regnskabsforvaltning og opgørelse af de tilskudsberettigede udgifter må anses for påkrævet. Man skal i denne forbindelse henvise til det i 8. betænkning side 11—12, 3. stk. i den af forvaltningskommissionen af 1946 afgivne betænkning anførte.

Revisionsdepartementet vil være villig til ved behandlingen af de regnskabs- og kontrolmæssige spørgsmål at yde sin bistand.

I forbindelse med foranstående skal man henlede ministeriets opmærksomhed på, at der som ovenfor omtalt for så vidt angår en gruppe af de tilskudsmodtagende institutioner, de private gymnasieskoler og de storkøbenhavnske mellem- og realskoler, ved ministeriets foranstaltning har været tilrettelagt en særlig revision af disses regnskaber derunder til varetagelse af, at de i deres forvaltning har opfyldt de i tilskudslovene indeholdte forudsætninger for at modtage statstilskuddene. Denne revisions betydning for kontrollen med tilskudsberegningen har i det væsentlige været, at tilskuddene hidtil ikke har måttet overstige pågældende skoles nettodriftsudgifter, men denne begrænsning er nu bortfaldet for selvejende skolars vedkommende ved den nye tilskudslov af 5. juni 1959.

Under hensyn hertil synes denne revisions fortsættelse på det nuværende grundlag at måtte tages op til principiel overvejelse i forbindelse med overvejelserne vedrørende tilskudsforvaltningens tilrettelæggelse. Man skal henvise til, at en lignende ordning findes ved de private studenterkursus, for hvis vedkommende en ny tilskudslov er under forberedelse.

Om ministeriets stilling til det i nærværende skrivelse anførte udbeder man sig orientering.

J. Dybdal.

Poul E. Nielsen.

Til
undervisningsministeriet.

4. Revisionsdepartement.

24. maj 1961.

Ved skrivelse af 5. december 1960 besvarede undervisningsministeriet revisionsdepartementets skrivelse af 10. juni samme år vedrørende ministeriets forvaltning af statstilskuddene til private og kommunale undervisningsvirksomheder.

1 besvarelsen fremsatte ministeriet en række bemærkninger vedrørende de enkelte tilskudsområder og henviste herunder navnlig til følgende forhold.

I. Private gymnasieskoler og private studenterkursus.

Der tilsigtedes nye tilskudslove, hvorefter der ydes tilskud beregnet efter samme regler som de, der efter fordelingsloven (lov nr. 236 af 10. juni 1960) ydes de kommunale gymnasieskoler.

II. Private realskoler i provinsen.

Tilskud ydes i henhold til lov nr. 187 af 5. juni 1959. Ministeriet tilsigtede ingen ændring, idet tilskudsordningen efter ministeriets mening fungerer tilfredsstillende, men ministeriet er dog villig til at forhandle med revisionsdepartementet om en rationalisering.

III. Private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte.

Der ydes tilskud i henhold til lov nr. 188 af 5. juni 1960 (skal være 1959), men en ny tilskudslov ville blive forelagt i folketingssamlingen 1960/61.

IV. De storkøbenhavnske eksamensskoler (de offentlige gymnasier og realskoler).

Der ydes nu tilskud efter fordelingsloven af 10. juni 1960, jfr. under punkt I.

V. Kommunale gymnasieskoler.

Der ydes nu tilskud efter fordelingsloven af 10. juni 1960. Det er hensigten at lade lærerlønningstilskuddene administrere af skolerådet og udrede af skolefonden, hvor-

efter revisionen af disse tilskud vil indgå i skolefondsrevisionen.

VI. Private seminarier.

Der ydes tilskud i henhold til lov nr. 123 af 15. april 1959, ved hvilken der skete en vis forenkling af beregningsprincipperne, hvilket efter ministeriets opfattelse vil indebære mulighed for hurtigere afregning end hidtil.

VII. Friskoler.

Der ydes tilskud i henhold til lovbekendtgørelse nr. 214 af 21. maj 1960, hvis tilskud sbestemmelser angives at være af forholdsvis enkel karakter.

VIII. Efterskoler.

Der ydes tilskud i henhold til lov nr. 234 af 10. juni 1960, hvis tilskudsbestemmelser også angives at være af ret enkel karakter, hvorhos den nuværende administrationsordning betegnes som tilfredsstillende.

IX. Folkehøjskoler, landbrugsskoler og husholdningsskoler.

Der ydes tilskud i henhold til lovbekendtgørelserne nr. 156 af 16. maj 1959 og nr. 167 af 4. juni 1959.

Også disse tilskudsregler angives at være af ret enkel karakter. Der henvises endvidere til, at disse tilskudsforanstaltninger ikke har givet revisionsdepartementet anledning til bemærkninger.

[tilslutning til disse bemærkninger vedrørende de enkelte tilskudsområder har ministeriet gjort den almindelige opfattelse gældende, at en ordning med et særligt beregningsorgan vel vil kunne indebære visse fordele, men at en opretholdelse af den hidtidige ordning dog vil være at foretrække under hensyn ikke mindst til tilskudsberegnerens indgående kendskab til områdernes almindelige administration og pædagogiske forhold samt til den almindelige ministerielle

sagsbehandling af disse skoleformers problemer.

Ministeriet har imidlertid erklæret sig villigt til at undersøge mulighederne for en rationalisering af beregningsarbejdet, f. eks. gennem henlæggelse af dertil egnede dele af arbejdet til udførelse ved assistenter og har til hensigt at søge et forslag til visse omlægninger udarbejdet til brug for senere drøftelse med forvaltningsnævnet samt til eventuel forelæggelse for finansministeriet.

De nye tilskudslove, som efter ministeriets skrivelse var tilsigtet for gymnasieskolerne og studenterkursus, jfr. ovenfor under I, er senere gennemført ved lov nr. 81 og lov nr. 82 af 25. marts 1961.

Ministeriets besvarelse giver revisionsdepartementet anledning til følgende bemærkninger.

Den af ministeriet påtænkte overførelse af tilskuddene til de kommunale gymnasieskoler til forvaltning af skolerådene vil kun medføre en reduktion af ministeriets tilskudsforvaltning af uvæsentligt omfang, og de for de øvrige områders vedkommende stedfundne ændringer i tilskudsreglerne indebærer efter revisionsdepartementets mening ikke forenklinger af en sådan karakter, at den nuværende forvaltningstilrettelæggelse under hensyn hertil kan anses for tilstrækkelig. Selv om der for visse tilskudsgruppers vedkommende finder en vis forenkling sted i principperne for ydelse af de driftstilskud, der ydes, når bortses fra lønningstilskudene, bl. a. ved at disse i større omfang end hidtil baseres på tilsvarende ydelser inden for det offentlige skolevæsen, vil tilskud af denne art dog også fremtidigt i betydeligt omfang være baseret på driftsmæssige oplysninger om værdi af bygninger, antal lokaler, klasser og elever etc., som bør forudsætte en efter ensartede principper fastlagt dokumentation. Tilskud til lønninger omfatter imidlertid den langt overvejende del af de samlede tilskud, og disse ydelser vil fortsat i samme omfang som hidtil være baseret på en kontrol med de faktisk udbetalte lønninger og disses forhold til lønninger i den offentlige skole. En væsentlig forenkling, jfr. herved side 27-28 i 8. betænkning af forvaltningskommissionen af 1946, kan de foromhandlede ændringer efter revisionsdepartementets mening ikke anses for at indebære.

For gymnasie- og realskolernes vedkommende må der ikke ydes løntilskud i forhold til større lønningsydelse end dem, som i hvert enkelt tilfælde ville kunne ydes i den offentlige skole, d. v. s. at der for hver lærer skal foretages en beregning for tilskudsperioden af den løn, den pågældende med anciennitetsberegning efter den offentlige skoles principper ville kunne opnå i denne, eventuelt af nedsat løn eller timeløn.

Tilsvarende beregninger skal foretages vedrørende lønninger ved privatseminarierne.

Ved friskolerne og efterskolerne skal løntilskud, der ydes i forhold til de faktiske udbetalte lønninger, reduceres i forhold til nærmere fastsatte lønningssatser og løntrin i folkeskolen, og det skal påses, at der ikke ydes tilskud til lønninger, som ligger under på tilsvarende måde fastsatte lønsatser og løntrin, d. v. s. at der også her i væsentligt omfang for tilskudsperioden skal finde individuelle lønberegninger sted.

Ved folkehøgskolerne, landbrugsskolerne og husholdningsskolerne ydes løntilskuddene ligeledes i forhold til de faktiske udbetalte lønninger, men adgangen til løntilskud og tilskuddenes størrelse er begrænset ved meget komplicerede vilkår med hensyn til stillingens karakter og omfang samt løngrænser fastsat i forhold til folkeskole- og statsseminarielønninger. Fastsættelsen af disse tilskud forudsætter således også, at der i vidt omfang skal foretages lønberegninger.

Revisionsdepartementet skal principielt pege på, at hvis statens ydelser til de foromhandlede skoler skulle holdes under en tilsvarende økonomisk kontrol som statens ydelser til statsskolerne og statsseminarierne, ville dette forudsætte en væsentlig videregående økonomisk forvaltning og revision, end det nu er tilfældet.

Når henses til, at størrelsesordenen af de i nærværende sag omhandlede statstilskud, som for finansåret 1948/49 androg ca. 28 mill. kr., for finansåret 1959/60 udgjorde ca. 130 mill. kr., at der nu til gymnasie- og realskolerne samt privatseminarierne ydes tilskud på omkring 90 pct. af driftsudgifterne, samt at der også til de andre tilskudsgrupper ydes dækning af den langt overvejende del af driftsudgifterne, ville der efter revisionsdepartementets opfattelse i og for sig være principielt grundlag for en økono-

misk kontrol, der dækker den økonomiske risiko i væsentlig samme omfang som i staten.

Ved statens skolevirksomheder er udgifts-anvendelsen som følge af bevillingssystemet fastlagt inden for ganske faste rammer. Grundlaget for lønningsudbetalingerne fastlægges først i undervisningsministeriet ved behandling på grundlag af indhentede skematiske oplysninger i en lønningssag for hver enkelt lærers vedkommende, der gennemgås i flere instanser. Lønningerne beregnes derefter i finansministeriet, der efterkontrollerer lønningsgrundlaget og også foretager de generelle lønreguleringer.

De udbetalte lønninger er som institutionernes øvrige driftsudgifter underkastet almindelig revision af revisionsdepartementet.

De i undervisningsministeriet foretagne beregninger af tilskuddene til de i nærværende sag omhandlede undervisningsvirksomheder varetages på grundlag af fra skolerne i skemaer indsendte oplysninger om de afholdte driftsudgifter af honorarlønnede tilskudsberegnere, som afgiver indstilling til ministeriet om det samlede tilskud til skolen.

Skemaerne indeholder bl. a. oplysning om hver enkelt lærers data og aflønning, og på dette grundlag beregnes løntilskuddene, idet afvigelserne fra den udbetalte løn i en mere eller mindre summarisk form opføres i en særlig rubrik. Der er efter de for revisionsdepartementet foreliggende oplysninger ikke hidtil af ministeriet foretaget efterkontrol af disse beregninger. Ved de her foretagne revisionsprøver har man bemærket, at der ved beregningen af tilskudsberettigede lønninger er fulgt afvigende fastsættelsesprincipper.

Skønt statstilskuddene ikke har været omfattet af revisionsdepartementets ordinære revisionskontrol, har der kun ved gymnasieskolerne og visse realskoler været tilrettelagt særlig revisionskontrol, jfr. herom i skrivelsen herfra af 10. juni 1960 og ministeriets svarskrivelse af 5. december s. å.

Revisionsdepartementet er orienteret om, at der af denne revision årlig overfor ministeriet er påvist meget betydelige differencer i skolernes opgørelser over de tilskudsberettigende udgifter.

For så vidt angår omfanget af statens økonomiske risiko i forbindelse med tilskudsforvaltningen, belyses dette bedst ved de i skrivelsen herfra af 10. juni 1960 om-

talte mangler ved fastlæggelsen af grundlaget for tilskuddene til de kommunale gymnasieskoler i Storkøbenhavn, hvorved der alene for finansårene 1954/55 og 1955/56 påførtes staten en merudgift, der efter revisionsdepartementets skøn var på mindst 100.000 kr. årlig.

Det foranførte må for revisionsdepartementet indebære, at man fremdeles må være af den opfattelse, at statens økonomiske kontrol med disse statstilskudsudgifter, navnlig når henses til den stedfundne udvikling med hensyn til disses størrelsesorden såvel talmæssigt som i forhold til virksomhedernes driftsudgifter, hverken principielt eller under hensyn til resultatet af de herfra foretagne revisionsmæssige undersøgelser kan anses for tilstrækkelig betryggende. Den er ikke som f. eks. forvaltningen af tilskuddene til særforsorgens og børneforsorgens institutioner støttet på en almindelig økonomisk og revisionsmæssig administrativt tilrettelagt kontrol med virksomhedernes økonomiske forvaltning. For de i nærværende sag omhandlede skolevirksomheders vedkommende foreligger der ikke fra statens side nogen almindelig revisionskontrol af virksomhedernes drift. Det fremsendte materiale til tilskudsberegningerne har iøvrigt heller ikke for alle områders vedkommende været baseret på revisorattesteret materiale, men i et vist omfang på materiale, som på anden måde har været attesteret. Som undervisningsministeriets tilskudsforvaltning er tilrettelagt med den særlige tilskudsberegnerordning, jfr. ovenfor, har forvaltningen ikke indebåret en løbende kontrol fra de pågældende ministerielle kontorers side af, at der for så vidt angår fastlæggelse af beregningsgrundlaget eller med hensyn til beregningerne følges ensartede principper. Som foran bemærket, har der efter det foreliggende heller ikke været efterkontrol på beregningerne. Revisionsdepartementet må opfatte ministeriets besvarelse i skrivelse af 5. december 1960 således, at det ikke er ministeriets hensigt at gøre forvaltningen af disse tilskud til genstand for en videregående overvejelse som herfra henstillet.

Revisionsdepartementet må imidlertid fremdeles være af den opfattelse, at hele ordningen bør gøres til genstand for en nærmere overvejelse med bistand af forvaltningsnævnets sekretariat. Denne bør efter

nærværende departements mening ikke alene tage sigte på en rationel tilrettelæggelse af tilskudsforvaltningen i ministeriet, men også på opdelingen af kontrolfunktioner mellem den til virksomhederne knyttede revision, den i forbindelse med tilskudsforvaltningen i ministeriet varetagne beregningskontrol og statens revisionstilsyn.

Efter det foreliggende vil man mene, at det må anses for nødvendigt, at der som et led i kontrollen tilrettelægges en udvidet kritisk revision. Da denne såvel ud fra principielle som praktiske hensyn ikke bør varetages af revisionsdepartementet, hvis virksomhed som hidtil bør være begrænset til et revisionsmæssigt tilsyn, jfr. herved de nedenanførte henvisninger til forvaltningskommissionens betænkninger, bør det efter revisionsdepartementets opfattelse indgå i overvejelserne, at der i tilknytning til tilskudsforvaltningen varetages en sådan efter aftale med revisionsdepartementet tilrettelagt alle

tilskuddene omfattende kritisk revision som et grundlag for revisionsdepartementets tilsyn, således at den ovenfor omtalte særlige revision ved gymnasie- og visse realskoler samtidigt bortfalder.

Man skal i forbindelse med de foranførte synspunkter foruden til side 11-12 i den af forvaltningskommissionen af 1946 afgivne 8. betænkning henvide til samme betæknings side 27-28, jfr. 7. betænkning side 43-45.

Revisionsdepartementet er villig til at deltage i et hertil sigtende udvalg, hvori forvaltningsnævnets sekretariat også er repræsenteret.

Man udbeder sig meddelelse om ministeriets stilling til det foranførte, idet tilføjes, at man efter omstændighederne har fundet det rigtigt at orientere forvaltningsnævnets sekretariat om nærværende skrivelses indhold.

J. Dybdal.

Poul E. Nielsen.

Til

undervisningsministeriet.

(Sagen er iøvrigt nu omtalt i hovedberetning for finansåret 1959-60 fra 4. revisionsdepartement).

FINANSMINISTERIET

Bilag 9.

4. Revisionsdepartement.

31. oktober 1963.

I forbindelse med gennemgangen primo september 1963 af undervisningsministeriets bogholderi med henblik på revisionsdepartementets afgivelse af den i § 8 i instruks af 12. november 1936 for hovedrevisoraterne omhandlede beretning til finansministeren fandt revisionsdepartementet anledning til nærmere at undersøge den i undervisningsministeriet tilrettelagte bogholderimæssige kontrol med udbetalingen og afviklingen af driftstilskud til private skoler.

Af undervisningsministeriets bogholderi fremgår, at ministeriet ved forvaltningen af sådanne tilskud følger den fremgangsmåde at udbetale forskud på statstilskuddet for det løbende finansår og belaste udgifterne hertil på de pågældende bevillingskonti under § 20. Derimod fremgår det ikke af bogholderiet, hvor langt frem tilskudsberegningerne, der er forudsætningen for afviklingen af forskuddene, er gennemført. En klarlæggelse heraf forudsætter en sammenholdelse med de pågældende sager i fagkontorerne, hvor specielle beregnere foretager beregningerne af de lovbestemte driftstilskud, idet bogholderiet efter den foreliggende praksis i hvert fald ikke i alle tilfælde får fornøden orientering af afviklingen af tilskudsmellemværendet.

Mens der i adskillige af de love, ved hvilke ministeriet er bemyndiget til at udbetale sådanne driftstilskud, indeholdes regler for tilskuddenes tidsmæssige afvikling, er der i flere andre love ikke sådanne regler, men revisionsdepartementet har, jfr. senest skrivelse herfra af 14. februar 1963 vedrørende studenterkurserne, anset det for en naturlig forudsætning, at der finder endelig opgørelse af tilskudsmellemværendet sted senest i det efter skolens driftsår følgende finansår.

Som det er ministeriet bekendt, er en sådan afvikling af tilskudsmellemværendet ikke blevet gennemført. Fra revisionsdepartementets side har man senest i skrivelse herfra af 14. oktober 1963 påpeget sådanne

mangler og henvist til, at tilskudsafviklingen for adskillige af dette forhold berørte skolegrupper ikke er gennemført gennem flere finansår. Man har herved gjort gældende, at tilskudsafviklingen i sådanne tilfælde snarest må bringes a jour.

Under disse forhold kan revisionsdepartementet ikke finde det betryggende, at tilskudsafviklingen for de enkelte skoler ikke fremgår af ministeriets bogføring, men at kontrolgrLindlaget for tilskudsmellemværendet med disse alene fremgår af de i fagkontorerne beroende tilskudssager. Man må være af den opfattelse, at denne ordning ikke opfylder de krav, der, også under hensyn til de af tilskudsordningerne flydende betydelige udgifter for statskassen, må stilles i henseende til kontrollen med løbende forskud på og betimelig beregning og afvikling af statstilskuddene.

Det forekommer derfor revisionsdepartementet nødvendigt, at der i undervisningsministeriets bogholderi tilvejebringes et materiale, der i form af et særskilt kartotek med kort for hver enkelt tilskudsmodtagende institution giver en fuldstændig oversigt over ydede forskud på og beregning og afvikling af de her omhandlede statstilskud, således at kartoteket til enhver tid viser, hvor langt beregningen og afviklingen er fremme, og hvilke forskud, der henstår uafregnede.

Kartoteket bør efter departementets opfattelse samtidig indgå i et kontrolsystem, der gennem meddelelser til fagkontorerne og eventuelt gennem videre foranstaltninger automatisk sikrer, at afviklingen af tilskuddene holdes a jour. I denne forbindelse bemærkes, at man under hensyn til betimeligheden af, at der i forhold til bevillingslovene ikke sker større overskridelser end absolut påkrævet, hvorved man skal henvise til de stedfundne betydelige overskridelser af bevillingerne til tilskud til de heromhandlede skoler, ville finde det hensigtsmæssigt, at der også i forbindelse med de oversigter, der på grundlag af direktiverne i »Midler-

tidig instruks for undervisningsministeriets bogholder« af 14. maj 1962 tilgår fagkontorerne, meddeles oversigt over forbruget af tilskud af den heromhandlede art.

Alene ved etablering af et sådant bogholderimæssigt kontrolgrundlag finder revisionsdepartementet det muligt at opnå det fornødne administrative tilsyn med tilskudsforvaltningen. Man skal derfor henstille, at ministeriet snarest pålægger hovedbogholderen at gennemføre det her skitserede kontrolsystem, hvorved bemærkes, at det forekommer revisionsdepartementet lige uheldigt, om tilskudsberettigede institutioner i alt for lang tid må afvente afregning af mellemværender på statstilskud, eller om statskassen må vente tilsvarende længe på afviklingen af et eventuelt tilgodehavende, opstået gennem for store forskudsydelse.

I forbindelse med ovenomhandlede mangel ved undervisningsministeriets bogholderis kontrolfunktion finder revisionsdepartemen-

tet anledning til at påpege, at den fornævnte gennemgang af ministeriets bogholderi i forbindelse med afgivelse af revisionsdepartementets beretning til finansministeren uøndigt er blevet koncentreret til et alt for begrænset tidsrum, fordi undervisningsministeriets regnskab for supplementsperioden 1962/63 fremsendes til revisionsdepartementet længe efter udløbet af den foreskrevne frist i Almindelig instruks angående statsforvaltningens regnskabsaflæggelse (LTA nr. 185 af 22. maj 1931), hvor det i § 5, stk. 3, bestemmes, at supplementsperiodens regnskab skal være fremsendt inden udgangen af juni måned.

Om ministeriets syn på de her fremdragne forhold beder man sig snarest belejligt underrettet.

J. Dybdal.

Poul E. Nielsen.

Til

undervisningsministeriet.

1. februar 1964.

Til 4. revisionsdepartement.

i skrivelse af 31. oktober 1963 (j.nr. 393-1-63) har revisionsdepartementet meddelt, at det efter foretagen undersøgelse af ministeriets bogholderi har konstateret, at der ikke her føres en bogholderimæssig kontrol med udbetalingen og afviklingen af driftstilskud til private skoler, idet bogholderiet blot posterer udbetalte forskud og tilskud på de pågældende bevillingskonti i det løbende finansår.

Da afviklingen af tilskudsmellemværender med de private skoler ikke altid er blevet å jourført, finder revisionsdepartementet, at det nuværende bogholderisystem ikke opfylder de krav, der må stilles i henseende til kontrol med forskud på og betimelig beregning og afvikling af statstilskud, og departementet anser det derfor for nødvendigt, at der i bogholderiet tilvejebringes et særskilt kartotek, der giver en fuldstændig oversigt over ydede forskud på samt beregning og afvikling af det hver skole tilkommende statstilskud.

I denne anledning skal man herved meddele, at ministeriet er ganske enig med departementet i det ønskelige i at etablere en eller anden form for kontrolsystem, der sikrer, at man et sted i ministeriet har fuldt overblik over skete a/c-anvisninger, endelige afregninger og det beregnede eller anslåede tilskud for den pågældende periode i det omfang, det er muligt. Dette kontrolsystem skulle omfatte hver enkelt tilskudsmodtagende institution, eventuelt ikke alene de ca. 750 tilskudsberettigede private institutioner, men også tillige de kommunale, vel omkring 560. Man er imidlertid hidtil meget tilbage herfor af hensyn til de økonomiske og arbejdsmæssige konsekvenser, som vil være forbundet med oprettelsen af et så ora-

fattende system, samtidig med at man har befrygtet, at det positive udbytte af et sådant system ikke ville stå i rimeligt forhold hertil. I det omfang, det hidtil har vist sig hensigtsmæssigt at føre kontrol i bogholderiet med de hver enkelt skole udbetalte tilskudsbeløb, har man imidlertid allerede indført kartotekskort for hver enkelt tilskudsmodtagende institution; dette gælder således de private gymnasieskoler og studenterkursus samt de private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte. Ved afregningen af tilskudsmellemværenderne med disse skoler har det vist sig påkrævet at føre en bogholderimæssig kontrol med anviste forskud, idet forskudsanvisningerne for disse skoleformer har været både meget omfattende og varierende, samtidig med at den endelige afregning af tilskud efter den tilskudslov, der var i kraft, da kartotekskortene blev oprettet, nødvendigvis måtte være mindst 1 1/2 år bagud.

Undervisningsministeriet vil imidlertid på den givne foranledning tage spørgsmålet op om oprettelsen i bogholderiet eller andetsteds i ministeriet af et sådant kontrolsystem for alle private og eventuelt tillige kommunale institutioner, når revisionsdepartementet finder, at dette er nødvendigt for at opnå den fornødne bogholderimæssige kontrol med tilskudsanvisningerne. Man mener ikke, at der herigennem som anført af revisionsdepartementet tillige opnås et middel til at sikre sig imod større overskridelser af de givne bevillinger end absolut påkrævet, idet overskridelser af bevillinger på tilskudskonti som disse vil være nødvendige, hver gang det viser sig, at et på finansloven budgetteret beløb ikke slår til, idet tilskuddene er lovbestemte og derfor ikke kan nedsættes eller

standses, når bevillingen er opbrugt, ligesom bevillingen efter hidtidig praksis ikke kan reguleres på tillægsbevillingsloven.

Til brug for det videre arbejde med sagen skal man anmode revisionsdepartementet om at udpege en repræsentant, som sammen med en repræsentant for forvaltningsnævnets sekretariat kan deltage i de fornødne for-

handling med ministeriets bogholderi om indretningen af et sådant kontrolsystem.

Man har sendt en genpart af nærværende skrivelse til undervisningsministeriets udvalg vedrørende tilskudsforvaltningen, idet man finder det naturligt at orientere dette udvalg.

P. M. V.

Alb. Michelsen.

V. Martensen-Larsen.

